

Дмитро Ратніков

www.ratnikov.com.ua

БРОВАРИ

**Моє місто –
Мій дім**

**Бровари
2009**

УДК 908 (477.41-21)
ББК 26.89(4Укр-4Киї)
Р25

Ратніков Д.
Бровари. Моє місто – Мій дім. – Бровари, 2009. – 128 с.: іл.

Висвітлено історію та сучасність Броварів і Броварського району, розглянуто основні аспекти життя міста. Подається інформація про визначних людей нашого краю, почесних громадян Броварів, керівників міста у різні роки. Текст вдало доповнюють світлини з броварськими краєвидами.

Призначена для броварчан і жителів району, гостей нашого краю, усіх, хто цікавиться минулим та сьогоденням Броварщини.

ISBN 978-966-8527-77-7

© Д. Ратніков, автор і упорядник, 2009

До читача

**Та земля для мене мила,
де мати народила
(Народна мудрість)**

Хто не знає свого минулого, слави предків, той не вартий майбутнього, пошани сучасників. Сьогодні нам, особливо молоді, необхідно розуміти, хто ми, звідки, де і яке наше коріння, бо раніше система виховувала людей так, щоб вони цим не цікавилися, але чітко знали межі своєї великої кошари.

Книжка, яку Ви тримаєте в руках, не претендує на всеосяжність та глибину історичної розвідки. Та вона має притягальну силу, зворушлива тим, що її написала молода, небайдужа, різнобічно освічена і знана в Броварах людина – Дмитро Ратніков. «Хрещеними батьками» цього цікавого твору стали любов до рідного краю, міста, розповіді людей, робота з архівними документами і той стан душі, коли вона вимагає взятися за перо.

На відміну від інших досліджень з історії Броварщини, у цій книзі більш широко і глибше подано життя міста за останні роки. Автор не просто фіксує, споглядає факти, він активний учасник творення новітньої історії, адже є депутатом міської ради. А на минулих виборах міського голови був другим за кількістю відданих за нього голосів броварчан. І як краєзнавець нового покоління, не обтяжений зайвими ідеологемами, бо виріс в іншій системі життєвих координат, може собі дозволити дати оцінку деяким явищам і фактам з життя міста, тому, що відбувається в нашій спільній домівці – Броварах. І має на це моральне право, адже до нього за порадою та допомогою звертається багато броварчан, він знає їх проблеми і сподівання. За такими як Дмитро майбутнє міста та держави. Отже, книжка є цікавою і потрібною як для старшого покоління, так і молодшого. І її слід прочитати та знати історію своєї малі Батьківщини.

**Анатолій Волошиненко,
редактор газети «Нове життя» в 1987-1995 рр.**

Зміст

Слово від автора	5
Історія Броварщини	8
Історія міста Бровари	17
Перші документальні згадки про Бровари.....	19
Бровари - центр торгівлі і транспорту.....	20
Шевченко і Броварщина.....	21
Ремесла і ремісники.....	23
Револуція і радянська влада.....	24
Голодомор 1932-1933 років.....	26
Довоєнний період.....	27
Бровари у полум'ї Великої Вітчизняної війни.....	28
Повоєнна відбудова.....	30
Промисловий бум.....	31
Бровари у часи Незалежності.....	35
Сучасна історія Броварів.....	38
Сучасне життя Броварів	41
Нерухомість та житло.....	42
Транспорт.....	42
Технічна інфраструктура.....	42
Телекомунікації.....	43
Культурне життя Броварів.....	44
Краєзнавчий музей.....	47
Дозвілля Броварчан.....	48
ЗМІ.....	50
Промисловість.....	50
Медицина.....	52
Торгівля, сфера послуг та громадського харчування.....	53
Релігійне життя.....	53
Освіта.....	55
Бровари - спортивна столиця України.....	56
Броварщина - лідер Київщини	60
Визначні особистості нашого краю	61
Гордість Броварщини	78
Почесні громадяни міста	84
Міста-побратими Броварів	91
Символіка Броварів	98
Міські голови	100
Визначні місця Броварів	103
Символіка Броварського району	120
Храми Броварщини	121
Селищні та сільські ради	122
Мапа Броварського району	126-127
Список використаних джерел	128

Дорогі броварчани!

Ми живемо у буремну і стрімку епоху великих звершень і великих труднощів. Життя летить так швидко, що іноді немає вільної хвилини, аби задуматися над одвічними питаннями нашого буття: хто ми, що ми, куди йдемо? Нам рідко вдається поспілкуватися з батьками, тільки на свята згадуємо наших бабусь і дідусів, відкладаючи все це на потім. І лише втративши близьких, ми відчуваємо всю глибину втрати. Адже так просто було розпитати діда чи бабусю про їхнє життя, про долю їхніх батьків, послухати розповіді про давно минулі часи, разом переглянути поживклі сторінки сімейного фотоальбому. Але часто за повсякденними клопотами у нас не вистає на це часу. Тому й втрачається зв'язок поколінь, та сокровенна нитка історичної пам'яті, що пов'язує нас із нашими пращурами.

На жаль, ми не можемо подолати відстань у часі, що вимірюється століттями, й часто-густо історичні факти губляться у глибині віків. Тому ми повинні любити і цінувати те, що нам залишилося у спадок від наших предків, продовжити їхню справу, залишити щось по собі на цій землі.

Лише людина, яка поважає своє минуле, любить свій рідний край, цікавиться його історією та сучасністю, може побудувати достойне майбутнє.

Наша історична пам'ять – це не лише наші близькі й далекі родичі, це також наша мала Батьківщина, усі ті люди, що творили славу Броварського краю і працювали на його благо. Берегти нашу історичну спадщину – священний обов'язок кожного з нас.

Я народився і виріс у Броварах. З самого дитинства намагався довідатися якомога більше про наш край, милувався його неповторною красою, спілкувався з його щирими і привітними жителями. Вже у шкільні роки захопився історією нашого міста, кожного разу відкриваючи для себе щось нове і цікаве, дізнаючись більше про свій родовід. Про людей, які з діда-прадіда жили на Броварщині, працювали на благо нашого краю. Від свого діда, відомого поета Василя Юрченка я дізнався, що мої предки ще в XVII столітті

жили на броварській землі. Дослідивши чимало джерел, мені вдалося знайти історичні відомості про мого прародича Степана Юрченка, який був козацьким отаманом і підпис якого стоїть на документі від 16 липня 1658 року, що на диво зберігся в архівах до наших днів.

Заглибившись у дослідження свого родового дерева, я все більше і більше захоплювався вивченням історії нашого краю. За ці роки у мене накопичилося багато цікавої інформації, якою я хочу поділитися з броварчанами. Тому і вирішив написати книгу, що стала підсумком тривалої праці та поєднала найважливіші відомості про Бровари та Броварщину.

Основна ідея цього твору – привити землякам, особливо молодому поколінню, любов до рідного краю, повагу до його історичної та культурної спадщини, викликати почуття патріотизму і гордості за свою Батьківщину, за своїх талановитих і працьовитих пращурів. Сподіваюся, що прочитавши цю книгу, наша молодь стане трепетніше і відповідальніше ставитися до духовних і культурних скарбів, які передали нам минулі покоління, зможе не лише зберегти красу і велич нашого міста, а й примножити його славу.

Про наш край написано багато, вийшло друком чимало книжок. Проте переважно це були історичні видання, що носили науковий характер та мали невеликий наклад. Вони були доступні лише обмеженому колу читачів. Моя ж концепція полягала в тому, щоб подати знання про Броварський край у легкому й цікавому вигляді, та зробити видання доступним для всіх броварчан. Тому з усього масиву інформації до цієї книги увійшли лише найголовніші події та факти з історії Броварщини. Це ті основні віхи, які повинен знати кожен з нас, які цікаво буде послухати гостям нашого чудового міста.

В результаті - перед Вами розповідь про наш з Вами великий спільний дім, ім'я якому – Бровари. Це книга про нашу славну минувшину та динамічну сучасність, книга про відомих людей броварської землі.

Бровари мають древню і захоплюючу історію. Хоча перші документальні згадки про наше місто датуються 1630 роком, насправді люди тут проживали ще в сиву давнину. Бровари завжди мали той особливий колорит, що вирізняє і сьогодні жителів нашого міста – поєднання сили і доброти, наполегливості, працелюбності та творчого начала.

Найбільшу увагу я приділив історії рідного краю, адже Броварщина завжди була в епіцентрі всіх важливих подій в Україні. Наші пращури охороняли північно-східні кордони Київської Русі, наш край був одним із центрів козацько-селянських повстань XVII століття. У різні роки тут перебували визначні діячі Російської імперії та європейських держав, а також такі видатні постаті українського народу як Тарас Шевченко. З другої половини XIX століття у Броварах бурхливо розвивається промисловість. Трагічну і водночас величну сторінку нашої історії вписала Велика Вітчизняна війна. У 60-70-ті роки минулого століття активно будуються нові промислові під-

приємства, що забезпечили стрімкий розвиток нашого міста в наступні роки. Сьогодні Бровари залишаються потужним промисловим центром.

Країна повинна знати своїх героїв – цей лозунг залишається актуальним і нині, адже незважаючи на вільний доступ до інформації, ми все-таки доволі мало знаємо про визначних постатей Броварського краю. Тому в книзі зібрана цікава інформація про відомих людей, що народилися, жили чи працювали на Броварщині, а також відомості про почесних громадян та керівників нашого міста.

Напрочуд цікавим є розділ про сьогодення Броварів, адже місто динамічно розвивається, воно напрочуд привабливе для життя, його інфраструктура мало чим поступається столичній.

Пишучи про красу нашого міста, неможливо все передати словами, тому до видання увійшла велика кількість фотографій, це як архівні матеріали, так і світлини сьогодення.

Хочу подякувати за їхню працю дослідникам історії Броварщини - Івану Доцину, Володимиру Гузію, Марії Овдієнко, Володимиру Мельнику, Миколі Лисенку, а також Ользі Плахотнюк, Ірині Кравців, Миколі Шеверу, Артуру Кухарському, Ігорю Личу, Миколі Ткачу та багатьом-багатьом іншим людям, чиї праці згадані на сторінках цієї книги, хто долучився до створення видання. Велике спасибі всім жителям нашого міста, особливо старожилам, які своїми захоплюючими, подекуди ліричними і завжди сповненими життєвої мудрості розповідями спонукають нас цікавитися історією, прививають любов до рідної землі, повагу до людей, що своїми героїчними вчинками прославили Броварщину.

Дуже важко розповісти в одній книзі про все розмаїття життя, минулого й сучасного, тому сподіваюся, що незабаром побачать світ нові видання, що прославлятимуть красу і велич Броварів, бо наше місто того варте! І як броварчанин хочу сказати: хоча на світі є чимало міст, які захоплюють своїми краєвидами чи привабливими умовами життя – наші Бровари все таки найкращі! Якщо ми будемо разом наполегливо працювати для розвитку і процвітання нашого міста, результат не забариться! Спільними зусиллями ми збудуємо місто нашої мрії! Адже наше місто – це наш дім!

Дмитро Ратніков

Історія Броварщини

**Є на світі любов, що спалахує вмить
і так само раптово згасає.
Та до тебе любов непогасно горить,
рідний київсько-сіверський краю.**

Марія Овдієнко

Броварський край, історичні землі якого містяться в чарівному куточку України, між річками Десною, Дніпром і Трубежем, здавна був заселений людьми.

Як стверджують дослідники, первісні люди з'явилися на території Броварщини наприкінці стародавнього кам'яного віку. На території Броварського району проходить межа між зонами лісу та лісостепу. У зоні лісу водилося багато диких тварин і птахів, у водоймах – багато риби, що сприяло розвитку в цій місцевості мисливства, рибальства, збиральництва, бортництва. На півдні броварських земель ліс межує з відкритою місцевістю, тому ці ділянки були придатні для землеробства.

Знахідки, що свідчать про людські поселення на Броварщині, археологи датують V-II тис. до н.е. Тоді тут проживали племена археологічної дніпроводонецької культури. У літературі ми знаходимо чимало згадок про поселення доби неоліту поблизу сучасних Броварів, про що свідчать предмети дав-

Роги буйвола та велетенського оленя, щелепа мамонта.
Палеонтологічна експозиція броварського музею

ніх культур, що були знайдені на цій території – сокири, ножі, рубила, зернотерки, керамічні вироби.

З племен, що проживали на території сучасної Броварщини, найвищого розвитку досягло населення в період трипільської (IV - III тис. до н. е.) та ямної культур (друга пол. III – поч. II тис. до н. е.). Назва «трипільці» походить від села Трипілья Обухівського району на Київщині, де у 1893-1906 роках професійний археолог, чех Вікентій Хвойка проводив розкопки. Мешкали трипільці на величезній території від сучасної Румунії до р. Псьол на Сумщині в глинобитних одно-або двоповерхових будівлях, розташованих дуже близько одна від одної і з'єднаних переходами. Поселення трипільської культури займали велику площу і вважаються прототипами міст. На Броварщині пам'ятки трипільської культури знайдено археологами під час розкопок поблизу сел Літки, Рожни, Погреби, Пухівка, Зазим'я та Гоголів.

Трипільці принесли з собою екстенсивну систему землекористування — через виснаження ґрунту вони кожні 50 років переселялись на нові землі, спалюючи свої будівлі. Вони переходили на інші місця, бо їм легше було оброб-

ляти безмежну тоді цілину. Трипільці вирощували пшеницю, ячмінь, жито, бобові, займалися скотарством. Обробляючи землю, застосовували мотику з кам'яним чи роговим, іноді мідним робочим наконечником. Вряди-годи полювали й рибалили. Мали найрізноманітніші знаряддя праці з кременю, каменю, кісток, рогів, значно рідше — з міді, яка була привізною — з Балкан та Карпат. У гончарних печах трипільці виготовляли керамічний посуд - кухонний, столовий та культовий. Розписували його зазвичай чорною, червоною, білою та жовтою фарбами, прикрашали складним орнаментом, що відображав язичницькі й космогонічні погляди того-часних людей. До нас дійшли вироби з глини тієї доби. Використовували трипільці також своєрідне ноу-хау тієї доби - домотканий одяг, а не шкури.

Ми не знаємо, як себе називали трипільці. Вони не належали до індоєвропейців, витоки їх - в Румунії. Антропологічно трипільці нагадували вірменоїдів, були невисокими на зріст, відзначалися характерною вузьколицістю, і предками українців не вважаються, хоча деякі автори, міфологізуючи нашу історію, пишуть про те, що "Трипілля - витоки нашої культури і ментальності"... Економічна культура трипільців, позбавлена творчого характеру, не витримала наступу більш високих і агресивних цивілізацій, які прибули зі сходу. Трипільці немовби розчинилися в часі й просторі, а частина їх була асимільована.

На Броварщині знайдено археологічні пам'ятки середньодніпровської (2200 – 1600 рр. до н. е.), комарівської та тшчинецької культури (XV – початок XI ст. до н. е.) і пам'ятки багатовапеликової кераміки (середина II тис. до н. е.).

Археологи знайшли на території сучасного Броварського району залишки поселень доби раннього залізного віку – неподалік Погребів та Літочок. У IV ст. до н. е. населення Придесення досягнуло небувалого культурного розквіту. На цей час тут проживали скіфи-орачі, основним заняттям яких було землеробство, окрім того вони досягли великих успіхів у прядінні, ткацтві, гончарстві, обробці дерева та кістки. Спочатку у скіфському суспільстві панував родоплемінний лад, зі зростанням майнової нерівності виокремилася аристократична верхівка на чолі з військовою дружиною та царем.

Слов'янський період в історії нашого краю починається у II ст. до н. е., а в другій половині I тисячоліття формуються

ІСТОРІЯ БРОВАРЩИНИ

Пам'ятки Зарубинецької культури

окремі східнослов'янські племена. Праслов'янами археологи вважають представників Зарубинецької культури (кінець III ст. до н. е. – II ст. н. е.), пам'ятки якої знайдено на території поблизу сіл Погреби і Пухівка, та Черняхівської культури (II – V ст. н. е.), залишки виявлено біля Погребів.

Ще в середині першого тисячоліття нашої ери римські джерела називали історичні землі у трикутнику Київ-Чернігів-Переяслав початками Русі, всього східнослов'янського етносу. Понад тисячу років у густих пралісах Броварщини жило одне з найбільших давньослов'янських племен — сіверяни, яке з часом утворило Чернігівське, Переяславське і Новгород-Сіверське князівства. Сіверяни жили в укріплених поселеннях — «градах».

Слов'янські племена відігравали все більшу роль на міжнародній арені, протягом VII – IX ст., із зародженням феодальних відносин, союзи племен перетворюються у феодальні князівства, які в умовах боротьби з кочівниками в Середньому Подніпров'ї поступово об'єднуються в одне державне утворення — Київську Русь. Броварщина займає визначне географічне положення на Лівобережжі, навпроти Києва, що й визначало за всіх часів її суперечливу долю.

В епоху Давньоруської держави на території нашого краю існувала низка поселень, як укріплених городищ (градів), так і неукріплених (селищ або посадів). Першими були прикордонні фортеці на Трубежі, Десні та інших річках, побудовані для захисту від нападів кочівників, деякі з них можна вважати боярськими замками і дрібними адміністративними центрами.

На Броварщині виявлено багато пам'яток, що належать до часів Київської Русі: городища в Русанові, Світільні, Загоричах, залишки городища XI – XIII ст. виявлено на північній околиці Вигурівщини, таке ж городище було зафіксоване у джерелах XV ст. в Семиполках, є відомості про місцезнаходження пам'яток киево-руської доби у Княжичах, Рожівці, Требухові, Красилівці, Великій Димерці, Пухівці, Літках, Зазим'ї і, можливо, Броварах. Ймовірно, більшість сучасних населених пунктів Броварського району постали із тих давніх поселень-градів.

За багатьма версіями плем'я сіверян, які проживали на нашій території, — прямі нащадки скіфів, вони відрізнялися сміливістю та витривалістю. Сіверське князівство зберігало відносну самостійність, його відносини з Києвом мали характер скоріше рівноправного союзу. Із X ст. розпочалося посилення впливу київської княжої влади на сіверський люд Броварщини. За князя Володимира Великого з метою укріпити підступи до Києва по Десні, Остру, Трубежу будуються гради, де селяться "на прокорм" запрошені з інших країн "знатні мужі".

В XI - XII ст. відбувалося масове заселення краю монахами київських і переяславських монастирів. То була вже тотальна церковна колонізація язичницьких земель, бо сліди давніх поселень монахів трапляються майже в кожному броварському селі. За деякими джерелами, у ті часи Києво-Печерському монастирю належали села Богданівка, Димерка, Красилівка. Дещо пізніше володіння на Броварщині мали Межигірський, Флорівський, Михайлівський Золотоверхий, Братський, Видубецький, Больницько-Троїцький і Пустинно-Нікольський монастирі. Для монахів броварська земля була землею обітованою, "Богом даною", Богданівкою билинного часу. І хоча не раз сюди заходили печеніги, половці, та на землях між Десною і Трубежем розсталися осідки мужніх людей, готових захищати свою землю.

Літописні джерела пов'язують багатьох князів із Броварщиною: вони приїжджали сюди на полювання, заснували чимало поселень, тут точилися війни і міжусобиці. У XII – XIII ст. – період феодальної роздробленості у Київській Русі - на зміну єдиній державі приходять самостійні князівства. У той час значна частина нашого краю входила до Остерського повіту Переяславського князівства і лише невелика територія над Десною належала до Київського князівства.

Як свідчать джерела, прикордонні поселення існували на місці нинішніх сіл Світильня та Заворичі, було давньоруське городище X-XIII ст. в с. Русанів. У 1992 році у розкопках Русанівського городища, яке проводив сектор археології управління культури Київської облдержадміністрації під керівництвом Олега Серова, взяли участь наукові співробітники Броварського краєзнавчого музею Володимир Мельник та Ігор Лич.

Знаряддя праці часів Київської Русі, знайдені в с. Погреби Броварського району

Городище в Семиполках згадується кілька разів у "Чернігівських Єпархіяльних Відомостях" у 1863 році. В 1900 р. Енциклопедичний словник Брокгауза і Єфрона повідомляє: "Семиполки - поселение дотатарских времен, есть остатки высокого круглого вала и глубокого рва, а также водоема, устроенного, по преданию, татарами, долго осаждавшими этот город...". Невідоме руське поселення знаходилося на р. Руді біля Красилівки, а також в с. Гоголів. Останнє ототожнюється рядом авторів, зокрема Д. М. Гамалієм, з літописним Носовим на Руді.

Під час археологічних розкопок на території Броварщини було знайдено цікаві речі часів Давньої Русі. Так у Погребах було знайдено свинцеву печатку XII ст., яка належала боярину київського князя Володимира Мономаха Ратибору. Село Погреби називають "Броварськими Помпеями" через велику кількість археологічних експонатів різних епох, знайдених у 1979 році

ІСТОРІЯ БРОВАРЩИНИ

співробітниками Інституту археології НАН УРСР та місцевим краєзнавцем, шкільним вчителем Іваном Марухненком, який взяв участь у розкопках разом зі своїми вихованцями. На території Броварів свого часу був знайдений давньоруський скарб із трьох срібних сережок.

Ритуальна кістяна сокира (XI-XII ст.). с. Рожни

В середині 70-х років минулого століття школярами біля села Рожни була знайдена сокира, виготовлена з рога лося чи північного оленя. "Форма сокири свідчить про її виготовлення в XI столітті. Трасологічний аналіз, проведений спеціалістами інституту археології АН України, показав, що вона зроблена при допомозі металевого знаряддя. По обидві сторони її та на верхній площині нанесено абстрактні

символи, яких загалом більше десяти. Рожнівська знахідка не має аналогів серед відомих пам'яток XI ст. такого типу ні за матеріалом, з якого вона виготовлена, ні за нанесеним на ній зображенням. Призначення сокири — ритуальне, тобто бойовою вона не була і для господарських цілей не використовувалась. Цілком ймовірно, що цей предмет не місцевого походження, а був завезений на нашу територію десь в IX-X ст. людьми, які побували в північних країнах (Скандинавії), або ж вихідцями звідти. Можна припустити, що рожнівська сокира була якось пов'язана з культом бога-громовержця, наприклад, Перуна у слов'ян, Тора у скандинавів, Перкунаса у литовців..." - пише відомий броварський історик та краєзнавець Володимир Мельник. Хоча за висновками співробітників Інституту археології НАН України сокира за формою датується XI сторіччям, автори книги "Праотча сторона у межиріччі Десни та Трубежа" схильні вважати, що вона виготовлена в епоху бронзи, а насічки з Рожнівської сокири дуже нагадують дерев'яні календарі російської Півночі, які існували до XIX століття.

У 1240 році монгольське військо на чолі з ханом Батием захопило Київ та довколишні землі, було знищено чимало населених пунктів – сіл, міст і фортець. На місці колись квітучих поселень залишилися попелища. Орда забирила все, що вважала цінним: продукти, худобу, людей. Дивлячись на сьогоднішнє наше місто – розуміємо: методи ведення війни змінилися, але менталітет зайд, що дуже вже ласі до броварської землі, - ні. І тепер прибульці невідомо звідки ведуть себе у Броварах за принципом «Після нас – хоч потоп». Як бачимо, змінюються історичні епохи та постаті, але як тоді, так і тепер об'єднує їх бажання володіти цінною броварською землею.

До часів Київської Русі відносяться чимало броварських легенд, переказів, билин. Найпопулярнішим у броварському епосі є образ Солов'я-розбійника. Існує чимало легенд, пов'язаних із цим напівреальним, напівміфічним персонажем. Як розповідає давньоруська билина, Соловей сидів на річці Смо-

родинці, яка, ймовірно, протікала колись на території нинішніх Броварів. Соловей-розбійник вдало вибрав місце засідки: тут пролягав шлях на Київ, який перетинала річка, через неї було перекинуто єдиний у цій місцевості місток. Подорожні ніяким чином не могли його обминати і були змушені платити данину Солов'ю. За сюжетом билини, богатир Ілля Муромець перемагає Солов'я-розбійника. Проте не слід забувати, що билина за віки під впливом різних чинників могла зазнати суттєвих змін. Як пише Марія Овдієнко: «Билини, створені на київських чи й броварських теренах, потрапивши до Росії, трансформувалися відповідно до потреб тамтешньої ідеології і повернулися в рідні краї у спотвореному вигляді. Про це свідчать інші легенди, скажімо, легенда про удільного броварського князя Солов'я, який разом із броварськими людьми боронив землю і віру предків від навали чужого воїнства, на мечях якого принесено нову віру – християнство... За одним із варіантів легенди, князь Соловей – засновник Броварів... Отож пам'ятаймо, Соловей – не розбійник, а благородний князь, захисник Броварської землі і віри предків, а можливо й засновник нашого міста». Тому Марія Овдієнко пропонувала зобразити Солов'я на новому гербі Броварів. На її думку, він повинен бути символом і захисником міста, адже образ Солов'я акумулює правічну добру енергетику, яка напрацьовувалася над нашим краєм віки й тисячоліття.

Схожих поглядів дотримується краєзнавець Володимир Гузій, вважаючи, що легендарний Соловей або Слав був старійшиною сіверського роду, який протистояв централізованій владі київського князя і тому був знищений.

Деякі перекази надають Солов'ю магічного образу. За цими переказами Соловей – фантастична істота, якій притаманні риси лісовика («лешого»), яка має магічний вплив на тварин і рослин наших пралісів. Ймовірно, ця постать – персонаж ще язичницьких вірувань слов'ян, що з часом трансформувалася в образ розбійника.

Окрім Солов'я персонажами багатьох руських билин тих часів були Чурило Пльонкович і Дюк Степанович. Боярин Чурило – киянин, який жив у розкішному будинку «на Почай на реки, у чудна креста – да Мендалидова, у святих мощей да у Борисовых». «Крест Мендалидов» чи «Крест Леванидов», який також згадується у билині про Солов'я-розбійника, ймовірно був розташований на дорозі з Києва до Броварів. У нашому місті є назва, що пов'язана з іншим героєм цієї билини – так звана Дукова дорога, вона проходить водорозділом Бровари – Димерка – Семиполки. Билина розповідає про суперництво Чурила і Дюка: вони домовилися про перегони на конях, які виграв Дюк. З билини можна зробити висновки про те, що Дюк Степанович – чужоземець, який недовго пробув на наших землях. Тому невідомо, чому саме його ім'я закріпилося за одним зі шляхів.

Цікавою є також легенда про князівство Бровар. Переказ розповідає, що була в цьому краї дівчина-калина, яка співала ночами чарівні пісні. Але коли хтось підходив до неї, вона перетворювалася на кущ калини. Якось у неї за-

кохався польський (полянський) пан. Одного разу він перечепився через куш калини і пролив на нього сльози, чим зняв прокляття з дівчини. Вони одружилися і заснували князівство Бровар.

Монголо-татарське ярмо, що тривало понад сто років, надовго загальмувало економічний і культурний розвиток українських земель. У середині XIV ст. в Золотій Орді почався період феодальної роздробленості. У цей час на наші землі приходять литовські феодали. Землі Броварщини були приєднані до Великого князівства Литовського князем Ольгердом у 1363 році. Українське населення фактично без спротиву прийняло литовську владу, адже литовці не нав'язували своїх звичаїв і порядків: на керівні посади часто призначали українських шляхтичів, руська мова стала офіційною мовою князівства, а релігією литовців теж було православ'я.

Вступивши на престол, син литовського князя Ольгерда Володимир почав роздавати київські землі своїм васалам. Першим отримав уділ князь Юрій Половець у 1390 році, до його володінь увійшли Рожни, Світільня, Крехаїв та Осово. Князь збудував свою резиденцію-двір на пагорбах поблизу Рожнів і прибрав ім'я князя Половця-Рожиновського. До того часу належать і перші писемні згадки про Рожни, Світільню, Літки.

Проте земельні угіддя тоді не передавалися у спадщину, князі користувалися наданими їм маєтностями, лише перебуваючи на службі у великого князя литовського чи київського. Вони формували стан землевласників, яких ще називали зем'янами. Іншими станами були бояри, міщани та селяни. Проте поділ суспільства на класи не був жорстким, людина могла переходити з одного стану в інший.

Після польсько-литовської Кревської унії (1385 рік) посилюється загарбницька політика Польщі на наших землях, насаджується католицизм. Литовський князь Вітовт усуває Володимира Ольгердовича з князівства у Києві, а землі Броварщини у 1393 році отримав князь Дмитро Сокира — соратник Вітовта.

Після смерті Вітовта у 1430 році на Київщині поширився визвольний рух, спрямований на відновлення влади старих князівських родів. Щоб заспокоїти народ, Литва у 1440 році відновлює Київське князівство на чолі з князем Олельком, сином Володимира Ольгердовича. Він підтверджує право на володіння землями Броварщини князів Половців. Але після смерті князя Семена Олельковича у 1470 році Київське князівство назавжди припинило своє існування, а у 1471 році утворене Київське воєводство.

Протягом наступних століть за землі Броварщини точиться майже постійна боротьба, вони переходять від одних господарів до інших.

Деякий час цією територією володіли князі Звягельські, дочка князя Сокири Марія Требська. Згодом повертаються Рожиновські і володіють напівпорожніми землями Остерщини. Відомий краєзнавець Дмитро Гамалій [2, с. 4] подає відомості про заселення броварських земель у 1581 році: в Зазим'ї мешкало чотири сім'ї та два загородники, які мали лише тимчасові городи, у Погребах проживало 10 родин і 10 загородників, у Княжичах — четверо

осілих людей.

Джерела того часу розповідають про постійні суперечки між рожиновськими та київськими монастирями. Після участі Юрія Рожиновського у повстанні проти поляків під проводом К. Косинського його земельний уділ був конфіскований. Рожиновський довго доказує в судах своє право на броварську землю, у 1604 році польський король повертає йому його володіння, частину з яких Рожиновський продає київському судді Яну Аксаку.

У 1613 році польський король Сигізмунд II віддав землі Аксаків своєму секретарю Захарію Яловицькому. Проте Аксаки не зважали на королівські декрети і не дозволили Яловицькому зайняти ці землі. Між Аксакими і Яловицькими починається довге протистояння. Щоб утихомирити войовничих Аксаків король призначає Стефана Аксака остерським старостою, що автоматично закріпило за ним ці землі. У цей час значно зростають повинності селян. Не в найкращому становищі опинилися і бояри, в яких шляхта, підтримувана владою, поступово відбирає їхні землі. Після смерті Стефана Аксака боротьба за броварські землі точиться вже всередині роду: його племінник Ян захопив Гоголів, Світильню, Богданівку, Красилівку, Бобрик, Рожівку, Плоске, Русанів і Рудню, вдова Стефана Катерина відібрала у Габрієля Аксака Димерку.

Загалом з 1550 до 1600 року формується більшість сіл Броварщини зі своїми сьогodнішніми українськими назвами, типово українськими є і прізвища місцевих бояр, а в літківській церкві читають Євангеліє руською мовою (у польсько-литовську добу українці називали себе русинами — слово, утворене від “Русь”, а тогочасна мова називалася руською).

Слід зазначити, що за двісті років литовсько-го правління українці мали сприятливі умови для всебічного розвитку, проте з підписанням у 1569 році Люблінської унії та утворенням Речі Посполитої ситуація кардинально міняється: українці зазнають утисків на всіх фронтах — їх витісняють з державних установ і судів, обмежується вживання руської мови, польська шляхта захоплює все нові й нові землі, селяни стали кріпосними польських панів.

Невдоволення польським пануванням вилилося в низку селянсько-козацьких повстань, які зачепили і Броварщину. На початку XVII ст. перехід селян у козаки набув масового характеру, на Київщину були направлені нові польські військові загони. Особливого розмаху набув повстанський рух у 1630 році,

Люльки козацькі. Глина. XVII ст.

Козацькі часи. XVII ст.

коли до Подніпров'я прибули запорожці на чолі з Тарасом Трясилом. Після довгої боротьби повстання було придушене, але вже влітку 1637 року новий визвольний рух охопив Київщину, Полтавщину та Чернігівщину. Навесні 1638 року нову хвилю протесту очолив уродженець Остерського краю Яків Остряниця або Острянин.

До цього періоду відносяться перші історичні свідчення про Бровари.

Цікавими є перекази про різні населені пункти Броварського району, які у переважній своїй більшості мають древню і цікаву історію.

Про походження села Димерка, що тільки з 1920 року стало називатись Великою, існує кілька версій. Сучасна назва свідчить про те, що тут у давнину люди займались добуванням болотної руди. Місцева легенда розповідає, що жителі цього села випалювали вугілля, від цього, мовляв, "дими" - і відповідна назва. За іншою легендою, першопоселенці, будуючи житло, робили над ними димарі. Місцеві мешканці багато розповідають про легендарну "Димерську республіку", яка існувала в роки громадянської війни і, до речі, перебувала у стані війни з "Требухівською республікою". Письменник Костянтин Паустовський згадує про ці події у своїх мемуарах. Те, що Димерка, так само, як і Бровари, знаходилась на великому шляху, створювало сприятливі умови для розбійників. До нас дійшло багато легенд, що розповідають про різного роду ватажків і отаманів, які грабували проїжджий люд на дорозі. Імена деяких з них залишилися у назвах, як, наприклад, назва урочища Зайцева Долина.

У селі Калита місцеві перекази розповідають, що воно веде свій початок від якогось Івана Калити. Думка про те, що це був, можливо, московський князь, не має під собою історичного підґрунтя. Люди розповідають також, що в давні часи тут протікала річка Калита, на березі якої невідомий мельник побудував млини. Від річки і пішла назва села.

Легенди пов'язують низку поселень у Броварському районі з іменами визначних діячів минулого. Так, наприклад, жителі Богданівки розповідають, що своїм виникненням їхнє село завдячує гетьману Богдану Хмельницькому, як і село Семиполки, де стояло сім його полків. Плосківські легенди розповідають про те, що на місці сучасного села Плоского колись були ліси, і за часів гетьмана Івана Мазепи козаки вирубували їх, щоб можна було спостерігати, чи наближається ворог до Гоголева. Від назви річки Плоска Руда, як звичайно буває, назвали село. Легенди, записані в 1930 році, повідомляють, що в глибині броварського лісу знаходиться велика кількість могил козаків, заporожців, воевод та гетьманів, про це пише відомий краєзнавець Володимир Мельник. Народні перекази розповідають, що на території сучасної Рожівки, в урочищі Царів Яр знаходили залишки кораблів. Легенди відносять до домонгольського періоду (до 1239 року) заснування сучасних Літок, вказуючи давню назву - Літковичі. Вивчення місцевого фольклорного матеріалу істориками та краєзнавцями триває...

Не менше легенд та переказів пов'язано і з самими Броварами, про історію нашого міста йде мова у наступному розділі.

Історія міста Бровари

*Сиву легенду лісу і поля
Носять по світу буйні вітри.*

*Ти – моє щастя,
Ти – моя доля,
Місто моє Бровари.*

Микола Сом

Бровари – місто зі славною історією та не менш славною сучасністю. Воно поєднує в собі велич століть і енергію сьогодення. Споконвіків наші предки жили на цих землях, вдихали аромат хвойних лісів, пили воду з Десни і Трубежу, працювали і ростили дітей. Бровари є неодмінною частиною нашого світобачення, адже тут наше коріння, тут наша душа. Тому хочеться знати якомога більше про рідне місто, його історію та ті неповторні характерні особливості, ті «родзинки», що надають йому неповторного шарму, виділяють серед тисячі схожих, роблять рідним і близьким.

Бровари – скільки всього для кожного з нас означає це слово... Це і батьківський дім, і перші несміливі слова і кроки, і перші відкриття, це і родина, і друзі, і кохання.

До цього часу немає єдиного трактування походження назви нашого міста. Найпоширеніша версія – назва Бровари походить від професії бровар (пивовар). Слово "броварня" – має польсько-німецьку історію. «На користь цієї версії свідчить фонетичний варіант назви – Броварі (за аналогією до назв інших професій, вжитих у формі множини, - писарі, косарі, друкарі), - пише відома броварчанка Марія Овдієнко. – Саме так, із закінченням – і, назва міста вживалася аж до 1969 р., хоча й не послідовно. Мені доводилося бачити документ із назвою Броварі, датований 1968 роком. Однак районна газета на той час уже послідовно вживала форму Бровари. У виданні Шевченкового «Кобзаря» 1947 р. Катерина, героїня однойменної поеми, «в Броварях спочила і синові за гіркого медяника купила». На думку краєзнавця Володимира Гузія також слід вживати назву "Броварі", тому що оригінальні українські назви при картографуванні росіянами в XVII-XVIII ст. втрачали своє первісне звучання: Броварі стали писатися Бровари, Оглав - Гоголев, Руда - Рудня. Авторитетні мовознавці у своїх працях переконливо відстоюють первісні назви українських міст, серед них і назву Броварі.

Не всі дослідники історії Броварщини пов'язують походження назви нашого міста зі словами «бровар», «броварня». Володимир Гузій, родом із Семиполок, заперечує цю версію на тій підставі, що в архівних документах немає жодної згадки про пивоваріння в наших краях. Він відстоює варіант "Броварі" - браві (сміливі) вори (до речі, у Требухові та Гоголеві на ді-

лектній мові казали "ворі", а назва села Заворичі можливо означає: ті що живуть за ворами?). Самі природні умови сприяли появі розбійників у цих місцях, адже кращого місця, ніж Броварський ліс, щоб займатися грабунком, годі було й шукати. Дослідник Броварщини подає сіверський переказ про заснування Броварів [3, 197]: «Розбійники накрали дівчат (це сіверський звичай – за Нестором-літописцем) і поставили декілька хат. Жінки варили, а чоловіки ходили на здобич. Звідси й назва Борвори. Розбійники займалися броварством. От хто й казав Борвори, а хто Броварі».

Краєзнавці подають й інший варіант походження назви Бровари. Коли у нашому краї були поширені винокурні і гуральні, а ще раніше з меду диких бджіл виготовляли напої – меди. Мірою цього напою була «проварь» меду. Тому слід розглядати і таку версію походження назви міста, на доказ чого свідчить запис у щоденнику богомольця зі Смоленська, який у 1797 році написав, що купив у «Проварях» оселедця.

Цікаве трактування походження назви Броварів подає Володимир Мельник. Він аналізує походження назв інших населених пунктів, що співзвучні з «Бровари». Таких, окрім наших Броварів, на Україні ще шість. На Переяславщині є дві назви Броварка – це джерело і річка. Так звідки ж пішли ці назви? Легенди Полтавщини розповідають про два села Броварки, назва яких пішла від валів «броварок». Виходить, що «броварка» - це «вал», а у випадку з річкою йдеться про високі, круті береги. Гляньмо на рельєф історичного центру нашого міста: площа, приблизно окреслена провулком Тихим, вулицями Разіна і Толстого з одного боку, вулицями Леніна і Тургенєва – з іншого, по суті є підвищенням. Володимир Мельник переконаний, що люди, які поселилися тут, акцентували наявність цього горба у назві свого поселення, адже навколо були річки і заболочена місцевість.

Він пропонує ще одну цікаву та оригінальну версію походження назви нашого міста: назва Бровари може бути балтійського походження. Складається вона з двох слів. Друге слово "вар" широко розповсюджене в індоєвропейських мовах взагалі і в Прибалтиці також. Значення його - "вода". І воно вказує, мабуть, на місцезнаходження населеного пункту на озері Світловщина, що існувало в давнину і згадується у 1801 році, на одному березі якого були розташовані Бровари, на іншому Княжичі.

"Перша частина слова Бровари, можливо, походить від балтійського бартіс - "борть". Якщо це твердження і не правильне, то перша частина назви Бровари - бор - бро - означає явно не "бір", бо в краю суцільних лісів назва Ліс чи Бір не має смислу (як, наприклад, в гідронімії болотистого Полісся не зустрінеш терміну "болото")," - стверджує В.Мельник.

Член Всеукраїнської спілки краєзнавців броварчанин Василь Сердюк вважає, що Бровари виникли на роздоріжжі історичних шляхів сполучення (розвилка доріг на Київ, Чернігів та Переяслав), які, на його думку, і дали нашому місту назву Бро Вари - "дозор роздоріжний". Краєзнавець Микола Барбон вважає, що назва Броварів походить від слова «броварка» - пристосування для виварювання селітри.

Перші документальні згадки про Бровари

Точна дата заснування Броварів не відома. І хоча краєзнавець Дмитро Гамалій вважає, що нашому місту понад 870 років, достовірних документальних підтверджень цієї дати немає. А історію Броварів переважно ведуть від 1630 року. Хоча судячи з усього, наші Бровари набагато древніші. Скоріш за все, давніші документи, що містили свідчення про наше місто, просто не дійшли до нас, загубившись десь у мороці історії.

Перша документальна згадка про Бровари – 2 серпня 1630 року у скарзі митрополита Рутського на архімандрита Києво-Печерського Петра Могили. «Історія міст і сіл УРСР» пише, що Бровари згадуються у 1628 році як володіння князя Яреми Вишневецького, його ж називають засновником Броварів. Проте ця версія не має під собою історичної основи – переконані дослідники історії Броварщини.

На той час тут нараховувалося 46 селянських і 68 козацьких дворів. Селяни переважно займалися землеробством, а заможніші козаки – виноробством і пивоварінням. Бровари зазначені на мапі України французького інженера Гійома де Боплана, який перебував в Україні і Польщі у 1630-1647 роках. Це яскраво свідчить про те, що на той час Бровари уже були досить відомим населеним пунктом.

З початком визвольної війни 1648-1654 років князь Вишневецький укріпив Бровари, зосередив тут великий добре озброєний загін. Але під ударами повстанців військо Вишневецького було змушене залишити містечко. У 1648 році створена Броварська козацька сотня, першим сотником якої був Федір Ведмідь. Козаки збудували у Броварах церкву святих Петра і Павла, про це свідчить напис на церковному дзвоні: «Року 1648 місяця октябрю сей дзвон до церкви святих Петра і Павла подан от казаков Броварських...». Сотня довго не проіснувала, оскільки Бровари стали належати Києво-Печерській лаврі, а за універсалом Богдана Хмельницького не дозволялося створювати козацькі сотні на церковних землях.

Уже в той час Бровари були центром торгівлі, тут проходили ярмарки і базари, куди з'їжджався люд з навколишніх земель, привозили різноманітні товари.

У 1668 році Бровари, як і Гоголів та інші населені пункти нашого краю, було зруйновано військами графа Шереметьєва. 1680 року Бровари разом зі всіма угіддями та навколишніми селами (Троєщина, Требухів, Дударків, Красилівка) гетьманом Іваном Самойловичем були передані Києво-Печерській лаврі.

У XVIII ст. у Броварах була церковно-приходська школа, її випускники могли продовжувати навчання у Києві. За документальними джерелами, «полку Киевского местечка Броваров сын священника Андрея Савицкого церкви Петра и Павла Лукиян Савицкий» навчався у Києво-Могилянській академії у 1766 році, а син священника Свято-Троїцької церкви Петро Захарієвський – у 1789 році.

За наказом Петра I у 1703 році встановлено поштову дорогу з Києва до Москви, що проходила через Бровари. Як свідчать документи, містечко Бровари здавна було важливим шляхово-вузловим центром, через який «проходить масса разного рода лиц на богомоление в Киев и проезжают постоянно днем и ночью много промышленных и других людей».

У 1723 році в нашому місті налічувалося вже 32 козацьких двори та 58 монастирських Києво-Печерської лаври. 1767 роком датується згадка про броварського отамана Назара Тонкого та осавула Григорія Бовтрука. Між броварськими козаками і київськими монастирями точилися постійні суперечки за землю та майно. Цікавою є скарга Лаври 1769 року на броварського отамана Івана Сидоренка про його самовільне захоплення монастирської комори. Скарги козаків на Лавру, а Лаври – на козаків продовжувалися все XVIII століття.

Дерев'яне крісло XIXст. Невідомий майстер. Село Гоголів Броварського району. Таке ж крісло експонується в Ермітажі (Санкт-Петербург)

Так, брати Бовтруки у 1771 році захопили монастирський ґрунт, а козак Мироненко витолочив конем монастирське жито. У 1776 році козаки Броварів подали скаргу Генеральному військовому суду про те, що Троїцький Больницький мона-

стир Лаври хоче їх закріпачити.

Після указу Катерини II від 10 квітня 1786 року частина монастирських володінь, зокрема Бровари, перейшла у казенне відомство. За документами 1787 року на той час у Броварах проживало 487 мешканців – козаків і кріпосних селян, тут також знаходився маєток секунд-майора Кабатова.

Бровари – центр торгівлі і транспорту

До Броварів на ярмарки з'їжджалися люди з усіх навколишніх сіл і містечок. Базар був двічі на тиждень – у понеділок і п'ятницю. На базарах та ярмарках жителі сусідніх сіл продавали коней, овець, корів і волів, а також різний господарський реманент: вози, плуги, сохи, борони, лопати, відра, діжки. Із інших містечок приїздили дрібні крамарі зі своїм товаром. Із Козельця – купці, які продавали одяг і взуття, ковальські та ткацькі вироби. Неподалік

базару, в районі сучасної «Розвилки», знаходилися заїжджі двори та шинок.

З часом зростає роль нашого міста як транспортного центру – у 1817 році у Броварах була побудована поштово-кінна станція, яка була розташована на місці, де до недавнього часу діяв кінотеатр ім. Т. Шевченка, а зараз функціонує РАГС. Станція у 1851 році мала вже 45 коней. У 1836 році розпочато будівництво шосе, що з'єднало наше місто і лівий берег Дніпра. Воно простяглося на 13 верст, керував будівництвом поручик Яків Соколиков. А з 1868 по 1870 рік у Броварах функціонував Київський залізничний вокзал. Таке активне будівництво доріг було спричинене тим, що через Бровари пролягала основна торгова дорога з Києва до Санкт-Петербурга і Москви.

Історія Броварщини XVII-XVIII ст. багата подіями, пов'язаними із перебуванням тут видатних людей Російської імперії та зарубіжжя – цариці Катерини II, венесуельського політичного діяча Франсіско де Міранда, датського посла Юлія Юста, французького вченого-мандрівника Жільбера Ромма, французького дослідника Якопо де ля Фліза та багатьох інших.

З 1802 і до 1923 року Бровари як волосний центр територіально та адміністративно були підпорядковані Остерському повіту Чернігівської губернії.

У ніч з 7 на 8 серпня 1814 року у нашому місті трапилася велика пожежа, під час якої згоріла дерев'яна церковна дзвіниця Петропавлівського храму та загинуло 16 броварчан, серед них – козаки Тонкий і Гаврило Гвозданий із сином, які рятували церковне майно. На місці дзвіниці було збудовано капличку, що збереглася до 30-х років минулого століття.

У 1823 році Петропавлівська церква була збудована на новому місці (тепер тут середня школа №1). У 1900-1902 році вона була перебудована і в такому вигляді дійшла до 1937 року, коли її остаточно знищили. Біля храму був цвинтар приходу.

Свято-Троїцька церква у середині XIX ст. уже була в аварійному стані, тому у 1859 році їй збудували нове приміщення (нині на цьому місці сквер ім. Т. Шевченка). Неподалік було встановлено пам'ятник царю Олександрові II.

Окрім цих двох церков у містечку був ще один храм – Вознесенський. Він знаходився коло Казенного болота. Розбірали храм у XVIII ст., а його книги та ікони передали до Троїцької церкви.

Шевченко і Броварщина

У 40-х роках XIX ст. Бровари і Броварщину декілька разів відвідав геній українського народу, відомий письменник, художник і громадський діяч – Тарас Григорович Шевченко. Знайомство Шевченка з Броварщиною розпочалося, коли майбутньому поету було 15 років, - тоді він разом з іншими кріпаками йшов услід за паном Енгельгардтом давнім поштовим шляхом через Бровари (Броварі), Димерку, Богданівку, Рудню, Семополки, Калиту. Відбувалося це весною 1829 року, зберігся запис про ті часи: "От Киева до Броваров, до устройства шоссе, дорога пролегала по болотистым и песчаным

Пам'ятник Шевченку у Броварах. Довоєнні роки.

местам, так что в сухое время от глубоких и сыпучих песков, а в сырое от топких болот переезд был сопряжен всегда с большими затруднениями, а иногда и с опасностью".

Вже будучи дорослим, Тарас Шевченко часто відвідував наш край, тут жили багато його друзів та однодумців. Як пише Володимир Гузій у своїй «Золотій очеретині», поет разом з Костомаровим шукав собі хату з садом у Броварах, адже тут відчувався незламний козацький дух, тут жили його друзі по Кирило-Мефодіївському братству, тут зберігся багатий фольклор, який надихав Великого Кобзаря на нові поетичні шедеври. Броварські подорожі Шевченка навіки закарбувалися у душі і знайшли відобра-

ження у його творах «Прогулка с удовольствием и не без морали», «Варнак», «Близнецы», «Сотник», «Катерина». Так, відгомін легенд про розбійників – борворів – відчувається у поемі «Варнак»: «Вийшов я з ножом в халяві з Броварського лісу». Звідси родом і перекази, що надихнули його на створення творів про бідолошну Катерину (поема «Катерина») та іншу Катерину – княжну Катрусю (повість «Княгиня»). Шевченко у своїй творчості максимально близький до історичних фактів, що під його майстерним пером набули яскравого живого повнокровного звучання. На реальних подіях ґрунтується поема «Сотник»: у Гоголеві сотникував у 1725 році Матвій Соболівський, який мав сина Петра. Старі люди пам'ятали і сотника, і його сина, та навіть показували місце, де стояла хата сотника – на розі Київського шляху і дороги Требухів – Гоголів — Димерка. Дослідники висловлюють гіпотезу, що Шевченко спілкувався в 40-х роках з онуком Петра, Павлом Соболівським, який і розповів йому цю історію, а у поемі «Сотник» Кобзар поєднав схожі перекази двох броварських родів – Соболівських і Бориспольців.

У повісті "Прогулка с удовольствием и не без морали" є такі рядки: "С любовью принял лепещущих крошек старый Белоград и распахнул свою синопольную рызу чуть-чуть не по самым Бровары". У повісті «Близнецы» згадується родовід сотника Сокири, багаті родички якого мешкали в Оглаві.

На Броварщині відбувся арешт Шевченка, коли він повертався до Києва з весілля Костомарова на Чернігівщині. Перебуваючи на засланні у далеких краях, Тарас Шевченко неодноразово згадував і Бровари, і Оглав, і Козелець, і Переяслав, і річку Трубіж.

19 травня 1861 року жителі Броварів віддали останню шану Кобзареві: на місці сучасної «Розвилки» зупинялась траурна процесія з прахом Тара-

са Шевченка. Є свідчення про те, що брат Кобзаря Варфоломій спочатку хотів поховати поета у Видубецькому монастирі напроти Броварів.

Ремесла і ремісники

Станом на 1858 рік у Броварах було 239 дворів та 1271 мешканець.

Друга половина XIX ст. характеризується поживленням економічного життя та багатьма реформами. Реформа сільського господарства та скасування кріпацтва у 1861 році, з 1863 року починають закладатися основи місцевого самоврядування (початки майбутнього земства) – такі основні віхи історії нашого міста того періоду. В цей час у Броварах виникають і перші промисли – у 1879 році будує канатну фабрику Сумароков, а через п'ять років — Шилін.

У 1898 році міщанин Шперлінг відкриває «заведение по изготовлению прохладительных напитков», того ж року будує «заведение по изготовлению шипучих вод» міщанин Слободін. Схоже підприємство у 1907-1908 роках відкриває міщанин Ейстрах. У той же час Д. Брикер створює «заведение по выделке колесной мази». На початку XX століття у нашому місті було три скотобійні. Міщанин Фейгін у 1901-1902 роках звів у містечку маслобойню. У 1904 році А. Янискор будує миловарний завод і завод з переробки кишок із салотопнею. У 1906 році І. Самойленко будує перший паровий млин на землі селянина Івана Сопільника, що давав добовий вихід борошна 700 пудів. Міщанин І. Ієрусалимський у 1907 році будує чавуноливарний завод, орендує землю у А. Пономаренка.

До початку XX ст. від Броварів до Києва ходили диліжанси. З 1912 року курсував мототрамвай Київ-Бровари з двигуном внутрішнього згоряння, проте вже у 1917 році через страйк залізничників рух мототрамвая було припинено. Власником управління Києво-Дарницького-Броварського мототрамвая було акціонерне товариство на чолі з київським мільйонером Апштейном.

1901 року Я. Беркович відкриває у Броварах аптеку, а в 1913 році випускниця медичного факультету Київського університету З. Рубінштейн відкриває зуболікарський кабінет. З 1904 по 1942 роки у Броварах працював лікар Ісаак Фельдман. Він приймав пацієнтів у лікарні, що знаходилася на місці сучасної дитячої лікарні. Тепер там встановлено меморіальну дошку.

У 1900 році в районі, де зараз розташована Київська птахофабрика, було закладено військовий аеродром, де проходили навчання авіаторів. У серпні 1913 року під час військових маневрів тут знаходилась третя авіаційна рота, якою командував полковник Боресков. У її складі були майбутні герої Першої світової війни - поручик М.Е.Крутень (1890-1917), військовий льотчик, який збив 20 німецьких літаків, а також повітряний ас поручик П.М.Нестеров (1887-1914) — перший у світі виконавець "мертвої петлі" — фігури вищого пілотажу.

Бровари поступово розростаються. Є дані першого всеросійського пе-

репису населення, який було проведено у 1897 році. Згідно цих відомостей, у 1892 році у нашому місті налічувалося 379 дворів, у 1895 – 450, у 1897 – 464. У 1877 році у Броварах проживало 3011 осіб, у 1897 – вже 4312 мешканців.

Основними суспільними станами броварчан до 1917 року були: духовні особи, дворяни, купці, міщани, козаки, казенні селяни та військові. Козаки та казенні селяни об'єднувалися в товариства, що мали хлібні гамазеї та допомагали при потребі збіднілим членам товариства. Реформи другої половини XIX ст. призвели до появи нових прошарків населення – буржуазії та пролетаріату. Буржуазія формувалася з представників дворянства, купців, чумаків, сільських лихварів і кустарів. У другій половині XIX ст. формується інший суспільний клас – українська інтелігенція, що не мала приватної власності, а займалася розумовою працею – вчителі та лікарі. Як інтелігенція, так і буржуазія були багатонаціональними.

У XIX – на поч. XX ст. у Броварах мешкали поміщики Лавровський, Барадинський, Фіалковський, відставні царські генерали Кабатов і Бельський. Останній побудував у Броварах великий парк зі ставком, будинок, мав значне господарство.

У нашому місті діяла церковно-приходська школа, згодом була побудована земська початкова школа, яка у 1896 році була перетворена на двокласне сільське училище. Через сім років тут уже навчалися 208 учнів, викладання велося російською мовою. У 1897 році у Броварах відкрито сільську бібліотеку.

Революція і радянська влада

Буремні події 1917 року кардинально змінили уклад життя на наших землях. Постійно змінюється влада, на території Броварщини точаться бої: спочатку між військами УНР і більшовиками, у березні 1918 року місто захопили німецько-австрійські війська, але вже у грудні того ж року змушені були його залишити під тиском армії УНР. Проте у січні 1919 року починається війна Директорії з переважаючою радянською армією. 1 лютого 1919 радянські війська захопили Бровари, штаб М. Щорса розмістився на розі вулиць Київської та Коцюбинського. У січні 1918 року у Броварах було створено волревком, першим головою було обрано А. Березку. У січні 1919 року волревком відновив роботу. В кінці березня цього ж року до Броварів наблизилися війська Денкіна. Довго точилися кровопролитні бої, під натиском білогвардійської армії 27 серпня 1919 року радянські війська залишили Бровари. Проте в грудні того ж року повернулася радянська влада. Протягом 1918-1920 років на Броварщині відбуваються рухи протесту проти більшовиків, основна маса повстанців - селяни, яких не влаштовувала політика «совєтів» щодо села. 11 травня 1920 року місто зайняли польські війська, та вже на початку червня польські частини були вибиті з Броварів.

У ці роки у житті краю спостерігається занепад. У церквах перестають вести літописні записи. Провадиться активна антирелігійна пропаганда. Занепадає господарство. Захопивши територію Броварщини, кожні нові господарі встановлювали свої правила та переслідували прибічників попередньої влади.

Остаточоно утверджується радянська влада. 15 серпня 1920 року на волосному з'їзді рад був обраний волосний виконавчий комітет, якому передав свої повноваження волревком. Нова влада взяла на облік всі майстерні та їхніх робітників, чотири млини, лісопильню та підприємство з виробництва колісної мазі. Поступово відроджується господарство та поживлюється культурне життя.

У 1920 році організовано мандрівний хор, почалося демонстрування кінофільмів, для чого використовували кіноапаратуру Олександрівської лікарні. У Броварах організована громадська їдальня, відкрито будинок рад, при якому діяли клуб та гуртожиток.

Навесні 1923 року було утворено Броварський район з центром у Броварах, почали діяти райвиконком (голова – М. Дроботун), райком партії (секретар – С. Покидько) і райком комсомолу (Ю. Гарін). У Броварах тоді проживало 4065 осіб. Розвивалася система освіти і культури: в 1921 році відкрилася семирічна школа ім. І. Франка, у 1923 році – школа бджільництва, у 1924 році – школа ліквідації неписьменності, викладання велося українською мовою. У 1938 році семирічна школа була реорганізована в середню, початкова стала семирічною. Тоді ж на місці зруйнованої козацької Петропавлівської церкви розпочалося будівництво нової двоповерхової школи, що пізніше стала школою №1.

У 1923 році відкрився районний сільський будинок, при якому почали діяти бібліотечно-літературна, театральна, хорова та лекційна секції.

У політехнічній школі ім. І. Франка (теперішня школа №3) діяв гурток, члени якого (серед них і пізніше репресований поет Дмитро Чепурний) на заклик Академії наук України збирають по броварських селах фольклор під керівництвом вчителів Григорія Ревчука та сина гоголівського священика Олександра Русановича Дмитра. Проте збирання фольклору потрактовано «науковцями» з НКВС як збір шпигунських даних на користь польської розвідки. Члени гуртка потрапили під репресивну машину більшовиків, що позбавила життя Дмитра Русановича, був засуджений і Григорій Ревчук, якому пощастило залишитися в живих.

У 1923 році відкрито пам'ятник Тарасу Шевченку, бюст виготовив з дерева бориспільський скульптор Петро Верна. Пам'ятник простояв більше 15 років і в 1939 році був замінений на бетонний, а в 1964 – на гранітний.

Відновлюють свою роботу фабрики та заводи: у 1924 році став до ладу чавуноливарний завод, паровий млин, канатна фабрика. Відкрилася перша кооперативна крамниця.

Броварський район було ліквідовано у 1930 році, а Бровари з населен-

ням 5618 жителів підпорядковані Київській міській раді. Центром Броварщини на той час стала Димерка, яку перейменовано на Велику Димерку.

Тоді ж організовано першу сільськогосподарську артіль «Перемога», куди увійшли 20 селянських господарств. Наступного року 108 господарств утворили артіль ім. Ілліча. Так на Броварщині розпочалася колективізація, що супроводжувалася репресіями, так званим «розкуркуленням» та Голодомором 1932-1933 років, що призвів до багатомільйонних жертв.

Голодомор 1932-33 років

Голодомор 1932-1933 років на Україні викликаний як економічними (колективізація сільського господарства), так і політичними причинами (намагання вищого керівництва СРСР побороти опір українського селянства, яке противилося колективізації). Тоді від селян забрали весь хліб, значну частину якого продали за кордон, а немало сховали. На випадок війни існували величезні зерносховища зі "стратегічним хлібом". Одне з них було в Броварах. Для боротьби з голодом ті запаси не використали. Основна маса сільського населення була позбавлена будь-яких засобів до існування. Архівні документи, газети і спогади селян свідчать, що в усіх місцевостях України поширилися подвірні обшуки з конфіскацією, крім хліба, будь-яких запасів їжі: сухарів, картоплі, буряків, сала, солінь, фруктових сушок тощо - заготовлених селянами до нового врожаю. Конфіскація подавалася як кара за "куркульський саботаж" хлібозаготівель. Спогади очевидців малюють жахливу картину: голодні люди змушені були їсти їжаків, собак, котів. Траплялися навіть випадки людоджерства...

У Броварському районі від голоду найбільше постраждали села Зазим'я, Требухів та Соболівка.

"За Першу та Другу світову війни, тобто, разом за 8 років село Соболівка втратило 42 особи, а лише за 10 місяців голодомору село недорахувалося 101 людини. Повністю вимерло 19 сімей. В інші місця проживання виїхало 28 сімей. За статистичними даними, у 1902 році в Соболівці та Парні (хутір) проживало 429 душ населення. За підрахунками, до кінця 1933 року в цих селах мало б нараховуватись до 630 душ населення. Тож виходить, що за період Голодомору в селі помер кожен шостий житель. Село й донині не змогло відродити людський потенціал, а в 1960-х роках потрапило до розряду неперспективних," - розповідає місцевий краєзнавець Василь Онопрієнко.

Завдяки його ініціативі та підтримці тодішнього голови райвиконкому Євгена Томіна ще у далекому 1989 році в Соболівці було відкрито перший на Броварщині пам'ятник жертвам 1932-1933 років. Вже майже 20 років напис на мармуровій плиті нагадує відвідувачам слова Максима Рильського: "Народ, який забув своє минуле, не вартий майбутнього".

Загальні демографічні втрати сільського населення Броварщини, враховуючи голод, виселення та міграції, становлять близько 10 тисяч чоловік. Лише згідно даних Книги пам'яті протягом 1932-1933 років на Броварщині помер-

ло від голоду 1177 осіб. Село Бобрик — встановлено імена 30 загиблих від голоду, с. Богданівка – 56, с. Велика Димерка – 212, с. Гоголів – 194, с. Жердова – 5, с. Зазим'є – 49, с. Залісся – 8, смт. Калинівка – 15, с. Калита – 56, с. Красилівка – 5, с. Княжичі – 10, с. Літки – 23, с. Літочки – 99, с. Мокрець – 9, с. Плоске – 8, с. Пухівка – 21, с. Рожни – 11, с. Рудня – 21, с. Русанів – 120, с. Семиполки – 7, с. Соболівка – 119, с. Требухів – 14, м. Бровари – 134. Мартиролог жителів м. Бровари - жертв Голодомору укладено за свідченням очевидців Мироненка П.А. (1922), Олексієнка В.А. (1922), Сафронової Р.М. (1924), записаними у 1993 та 2007-2008 рр. Овдієнко М.Г., Плахотнюк О.Л., Маринченко В.І., Мигулько Є.І. — співробітниками Броварського краєзнавчого музею.

Довоєнний період

Завершено колективізацію у 1934 році. І тоді, і пізніше, за часів передвоєнних масових репресій, загинули сотні наших земляків. Неподалік Броварів, у Биківні, міститься найбільше в Україні поховання репресованих громадян, знищених енкаведистами.

У 1926 році у Броварах з'явилося радіо, у 30-х роках тут побудовано одну з найбільших в СРСР радіостанцій.

У 1929 році створена артіль з виробництва мотузок, що після війни була перетворена на фабрику трикотажу. У 1930 році створено державний кінний завод.

Є свідчення про те, що в нашому місті у довоєнний період діяв кобзарський цех. Яскравою і незаслужено забутою сторінкою нашої історії є функціонуван-

Пілотів 36-ї авіаескадрилі Гоголівського аеродрому з місцевими жителями

М.А. Кишківський (голова Броварської сільради з 1935 по 1938 рр.) з нареченою. 20-ті рр. XX ст. Фото з сімейного архіву Л.Б. Кишківської

ня аеропорту у Броварах. Будівництво «повітряних воріт» розпочалося у 1933 році, з 1935 року аеропорт працював як Центральний аеропорт Києва. Розташовувався він в районі сучасної окружної дороги - мікрорайону «Торгмаш». До послуг пасажирів був просторий аеровокзал, використовувались поштові та пасажирські літаки. Пасажирів доставляли до Москви, Ленінграда, Мінеральних Вод. За словами ветеранів аеропорту, по Україні обслуговувалися маршрути: Полтава - Харків - Одеса - Запоріжжя - Дніпропетровськ - Сталіно (Донецьк). У 1940 році з аеропорту у Броварах щодня піднімалося у повітря 50 літаків.

У вересні 1935 року під час навчань військово-повітряні сили Червоної армії здійснили під Броварами небувалий в історії авіадесант: виконуючи бойове завдання, з літаків вистрибнули сотні парашутистів та захопили аеропорт. У ті вересневі дні у нашому місті перебували видатні радянські воєначальники та політичні діячі — Й.Якір, Г.Жуков, С.Будьонний, С.Косіор, П.Постишев та інші, а також представники закордонних військових делегацій, зокрема заступник начальника штабу французької армії генерал Луазо. З квітня 1940 року по червень 1941 року на аеродромі у Броварах базувалась 17 окрема авіаескадрилья Цивільного Повітряного Флоту, що була створена з метою підготовки кадрів льотного складу Червоної Армії. 25 червня 1941 року аеропорт і його ангари було розбомблено німецькою авіацією, але частина техніки вціліла. Літаки Броварського аеропорту в подальшому використовувались для знищення нафтового сховища у Дрогобичі та під час облоги Києва.

У 1934 році запрацювала МТС (міжміська телефонна станція), що обслуговувала 26 навколишніх колгоспів.

Місто Бровари знову стає райцентром у квітні 1937 року.

17 квітня 1937 року вийшов перший номер газети «Стахановець», яка на Всесоюзній сільськогосподарській виставці у Москві 1939 року була визнана найкращою серед районних газет.

У 1935 році почалося будівництво колонії НКВС для неповнолітніх. Усі роботи велися під керівництвом видатного радянського педагога А. С. Макаренка. Зараз це приміщення районного будинку культури.

Бровари у полум'ї Великої Вітчизняної війни

Друга світова війна смертоносним смерчем увірвалася на Броварщину, відкривши надзвичайно трагічну сторінку історії нашого краю. Уранці 25 червня 1941 року на аеродром у Броварах здійснила наліт німецька авіація. В цей час відбувається масова мобілізація в армію, жителі Броварів – жінки, діти, люди похилого віку працюють на будівництві оборонних споруд навколо міста. Сюди

Особисті речі та військове спорядження солдат німецької армії часів Другої світової війни

Герої Радянського Союзу, уроженці Броварщини

у липні перемістився командний пункт Південно-Західного фронту, яким командував генерал М. Кирпонос. Зберігся будинок, де знаходився командний пункт, там нині встановлено меморіальну дошку, а на честь М. Кирпоноса названо одну з вулиць. 3 серпня 1941 року велика група фашистських літаків здійснила наліт на місто.

Бровари мужньо оборонялися, проте на початку вересня німецькі танки прорвали оборону радянських військ. Воїни 227-го полку 4-ої дивізії НКВС вели жорстокі бої з фашистами на оборонному рубежі Красилівка – Калинівка – Рожни. 19 вересня Бровари, як і весь район, були окуповані німецькими військами.

Під час окупації на території нашого краю успішно боролися з фашистськими загарбниками партизанські загони ім. Леніна, ім. Щорса, «За Батьківщину» та інші. Чи не найбільше прославилися своїми подвигами бійці винищувального батальйону Броварського району, який в умовах підпільної боротьби в тилу у ворога отримав назву партизанського загону ім. Леніна. За час своєї діяльності (до лютого 1943 року) загін знищив 43 ворожі автомашини та іншу техніку, близько 400 німецьких солдатів та офіцерів.

Активно діяла підпільна організація Броварського деревообробного комбінату у складі В. Лобка, В. Миرونенко, М. Лобка, К. Пономаренка та багатьох-багатьох інших, що розповсюджували листівки по Броварському районі та здійснювали численні диверсії проти окупаційної влади. На території Броварщини діяла розвідгрупа під керівництвом А. Ратушного. Вночі 9 травня 1942 року підпільникам вдалося підірвати німецький ешелон.

Підпільники роздобули детекторний приймач, який встановили на квартирі М. Щербак. Перші повідомлення Радінформбюро записала В. Миرونенко. Її записи тиражували по сто і більше примірників і розповсюджували не лише у Броварах, а й по всьому районі.

Німецька окупація супроводжувалася терором і стратами підозрюваних

Василь Сократович Стригун (1912-1996). с. Кулаженці, партизан загону ім. Щорса

у співпраці з радянською владою. Через два місяці після приходу фашистів був розстріляний колишній голова Броварської сільради Кишківський М.А. за участь в антифашистському підпільному русі. У травні 1942 року на території нинішньої середньої школи №1 німці стратили п'ять броварчан. У грудні того ж року розстріляли лікаря Фельдмана, який 38 років надавав лікарську допомогу жителям Броварів і району. За роки окупації фашисти стратили 22 жителів Броварів.

Більше 500 осіб загарбники вивезли на примусові роботи до Німеччини.

У Броварах та Гоголеві були створені тимчасові табори для військово-полонених, де, за спогадами старожилів, перебувало кілька тисяч бійців і офіцерів Червоної Армії. У місті такий табір був організований на території трудової колонії №5. Броварчани приносили полоненим їжу, яку передавали через дротяну огорожу.

18 вересня 1943 року Червона Армія вступила на землю Київщини, поступово всі населені пункти нашого краю були визволені від фашистів. 25 вересня, в результаті кровопролитного бою радянські війська зайняли Бровари. Безпосередню участь у звільненні Броварів брали частини 163-ої Роменсько-Київської Червонопрапорної орденів Леніна, Суворова і Кутузова дивізії, командиром якої був полковник Ф. В. Карлов. В одному з боїв відзначилася гарматна обслуга винищувальної протитанкової батареї 529-го стрілецького полку, якою командував сержант О. І. Каширін. За бій під Броварами, а також за низку інших битв, О. І. Каширіну було присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

У боях за Бровари була важко поранена жінка-танкіст Марія Лагунова, яка втратила обидві ноги. Їй присвоєно звання Почесного громадянина міста, її ім'я носить одна з вулиць Броварів.

Штаб 2-ої Повітряної армії, якою командував маршал авіації С. А. Красовський, у 1943 році знаходився у Броварах, у будинку по вул. Осипова. На честь Красовського названо вулицю в Броварах, він отримав звання Почесного громадянина нашого міста. Штаб 1-ої Гвардійської армії базувався у приміщенні нинішньої школи №1.

На фронтах Великої Вітчизняної війни загинув 481 броварчанин. В період окупації місто було майже повністю знищене – з 2174 будинків уціліли тільки 138.

На честь визначних подій та видатних особистостей Другої світової війни у Броварах встановлено вісім архітектурно-скульптурних пам'ятників, чотирнадцять пам'ятних знаків і меморіальних дощок.

Повоєнна відбудова

Після війни Бровари швидко відроджуються: відбудовуються старі підприємства, створюються нові, відновлюють роботу об'єкти соціальної та культурної сфери. Вже у перші місяці після звільнення нашого краю в місті по-

чали роботу два шкірзаводи, маслозавод, взуттєва і швейна майстерні. На початку 1944 року запрацював промкомбінат, після нього – клінкерний і чавуноливарний заводи, харчокомбінат. На початку 1945 року відновила роботу броварська МТС. Ще у жовтні 1943-го почалися роботи у колгоспі ім. Ілліча. Не вистачало техніки, тому ґрунт часто доводилося обробляти за допомогою корів або вручну, а збирати врожай – косами і серпами. У той час працювали у колгоспі переважно жінки, літні люди та діти. Навіть за таких важких обставин броварчани виділили гроші на допомогу армії.

У 1951 році було відкрито новий районний будинок культури. Дещо пізніше – стаціонарне відділення лікарні на 50 місць, поліклініка на 500 відвідувачів у день.

30 грудня 1956 року за рішенням №980 виконкому Київської обласної Ради депутатів трудящих Бровари одержали статус міста районного підпорядкування (до цього – селище міського типу).

Промисловий бум

50-60-ті роки XX ст. характеризуються стрімкими темпами розвитку промисловості у нашому місті.

У 1955 році на базі райпромкомбінату був створений завод електровиробів.

З 1957 року почав випускати продукцію Броварський деревообробний завод. На базі комбінату у цьому ж році був створений завод холодильників, що випускав однокамерні та двокамерні холодильники для торговельних баз, магазинів, промислових підприємств.

У 1958 році створено Броварське автопідприємство. Розпочато будівництво заводобудівного комбінату.

Святова демонстрація трудящих на честь чергової річниці Жовтневої революції. 60-ті рр. XX ст. Вулиця Київська

Нову сторінку в історії міста розпочав 1960 рік. Тоді розпочалося будівництво єдиного в Радянському Союзі заводу порошкової металургії, а також шиноремонтного заводу та ремонтно-механічного заводу. Завод порошкової металургії розпочав роботу у 1963 році. А в 1965 році на ньому був уведений в дію цех пластмас, який вже наступного року переріс рамки підрозділу заводу і став окремим підприємством.

1960 рік – випустили першу продукцію завод експериментального торгового машинобудування «Торгмаш» та Світлотехнічний завод.

У 1963 році почав роботу завод будівельних конструкцій. А в 1964 році було введено в експлуатацію шиноремонтний завод.

У 1966 році на повну потужність запрацював Броварський ремонтно-механічний завод.

Провідна будівельна організація міста і району – трест «Броварисільбуд» була створена у 1970 році.

На новозбудованих підприємствах працювала величезна кількість людей, населення Броварів стрімко зростало за рахунок іногородніх. Якщо у 1959 році у нашому місті було зареєстровано 17,8 тис. чоловік, то станом на 1 січня 1997 року населення складало вже 98,2 тис. осіб.

Створюються нові навчальні заклади: у кінці вересня 1962 року було зда-но до експлуатації приміщення 8-річної школи-інтернату, а в 1966 році відкрила свої двері перед учнями школа №5.

У 1971 році в нашому місті збудований новий хлібозавод, завершено будівництво лікарні на 2400 місць.

У квітні 1972 року Бровари стали містом обласного підпорядкування. Це сприяло швидкому розвитку нашого міста, в той час держава виділяла великі кошти на освіту, культуру, медицину, соціальну сферу, житлове будівництво. Дуже швидко був побудований новий житловий масив, який спочатку отримав назву «Порошинка» від заводу порошкової металургії, а потім за ним закріпилася народна назва «Житловий масив». Перша «висотка» — 9-поверховий житловий будинок — була споруджена у 1973 році на вулиці 50 років ВЛКСМ (тепер бульвар Незалежності).

У червні 1972 року методом народної будови було споруджено палац спорту «Металург», у тому ж році почав випускати продукцію Броварський хлібозавод.

На згадку про славні подвиги бійців 2-ої Повітряної армії на вулиці Гагаріна було встановлено літак-пам'ятник, нині перенесений у парк «Перемога».

З кожним роком місто все більше розбудовується, створюються все нові й нові об'єкти інфраструктури: у 1977 році гостинно розчинив свої двері для відвідувачів кінотеатр «Прометей», розрахований на 800 місць. Відкрито нову середню школу №8. На спільні кошти промислових підприємств було побудовано поліклініку на 600 відвідувань у зміну. У місті з'явилася стоматологічна поліклініка, що знаходилася на вулиці 50 років ВЛКСМ (бульвар Незалежності).

Продовжується будівництво промислових підприємств. У 1977 році створено спеціалізований трест «Теплицтехмонтаж», що поступово став лідером у своїй галузі. У Броварах було збудовано єдиний у Радянському Союзі завод алюмінієвих будівельних конструкцій, що став до ладу у 1979 році.

1 квітня 1965 року виходить перший номер міськрайонної газети «Нове життя». В 70-ті роки XX століття в газету приходять молоді талановиті журналісти — Валентина Ковалівська, Сергій Приступка, Володимир Небрат, Микола Семиног. Розвиваються культура і освіта. У 1975 році створено централізовану бібліотечну систему. Після побудови у 1977 році нового корпусу для школа №2, її колишнє приміщення зайняла школа №4, яка вже у 2000 році була перетворена на гімназію ім. Олійника. З січня 1980 року починає працювати Броварський міський Будинок піонерів. У квітні наступного року відкритий Броварський історико-краєзнавчий музей. У тому ж році з'явилися два нові навчальні заклади: середня школа №9 та міське професійне училище. Слід відзначити таку позитивну тенденцію тих часів, як допомога з боку успішних промислових підприємств закладам освіти та культури. За школами закріплювали шефів — підприємства міста, що надавали

Воїни-інтернаціоналісти, уродженці Броварщини, що загинули на Афганській війні 1979-1989 рр.

Розділ експозиції броварського музею, присвячений подіям Афганської війни 1979-1989 рр.

фінансову допомогу, зокрема в оформленні шкільних приміщень, музеїв при школах, що ставали дедалі популярнішими. Створювалися будинки культури при великих підприємствах.

Розвивалася система медичних закладів: з 1982 року почав функціонувати пологовий будинок на 120 porodilь, а у 1991 році була збудована дитяча лікарня на 240 місць.

У 1982 році відкрито школу-інтернат спортивного профілю (нині БВУФК – Броварське вище училище фізичної культури). У 1985 році створена чоловіча гандбольна команда «Будівельник».

І сьогодні улюбленим місцем відпочинку броварчан є парк «Перемога», який був закладений 4 травня 1985 року з нагоди 40-річчя Перемоги у Великій Вітчизняній війні.

У 1980 - 1989 роках в Афганістані проходило військову службу 285 жителів Броварів, один чоловік загинув - Белан Олександр Васильович. Він народився 8 червня 1960 року у м. Бровари (район Геологорозвідки). Закінчив середню школу №3. Працював креслярем на заводі "Арсенал". У листопаді 1978 року Олександра Белана призивають на дійсну військову службу у лавах Радянської Армії. Спершу молодий солдат півроку служить в навчальній частині у місті Остер Чернігівської області, потім в Угорщині, де його призначили командиром мотострілецької роти. У січні 1980 року військову частину, в якій служив молодший сержант Белан, терміново переводять до Афганістану. На новому місці служби Олександра призначають командиром розвідувального відділення одного із взводів 191-го мотострілецького полку, який дислокувався у м. Газні.

Олександр Белан загинув в бою проти моджахедів 25 липня 1980 року. За проявлені мужність і героїзм при виконанні бойового завдання Указом Президії Верховної Ради СРСР від 23.01.1981 року молодшого сержанта Белана Олександра Васильовича нагороджено орденом Червоної Зірки. По смертно.

У свій час з Броварського району в Афганістані проходило військову службу 114 чоловік. Додому повернулися 111, троє хлопців загинули і поховані там, де народилися.

20-річний розвідник, рядовий Сергій Крimeць, героїчно загинув у бою в провінції Кандагар, в листопаді 1986 року. "Я тяжко поранений, залишаюся прикривати відхід товаришів." Ці слова, передані по радіо, були останніми словами Сергія. Похований у рідній Богданівці.

Колишній тракторист із села Літки рядовий Олександр Савченко служив в Афганістані водієм, перевозив боєприпаси. Загинув в березні 1988 року,

Зустріч керівництва Броварів з гостями з французького міста-побратима Фонтене-су-Буа

підірвавшись на італійській міні... В своїх листах він писав, як скучив за батьківською хатою, рідними та близькими: "Набридло все. Скоріше б додому, поїсти яблук, груш, пиріжків з маком, налисників". На честь Саші Савченка в Літках перейменували вулицю, назвавши його ім'ям.

Кавалер Червоної Зірки, відмінник прикордонної служби, Сергій Басов загинув в Афганістані у вересні 1983-го, виконуючи інтернаціональний обов'язок. Його ім'я носить вулиця в селі Красилівка.

Після катастрофи на Чорнобильській АЕС у 1986 році Бровари гостинно прийняли майже 1000 сімей, евакуйованих із зони лиха. Майже 3500 людей було забезпечено житлом та всім необхідним для життя.

У кінці 80-х років, а саме — 20 вересня 1987 року — броварчани відсвяткували перший у своїй історії День міста.

В той же час зміцнюються міжнародні зв'язки нашого міста: у 1985 році була підписана угода про співпрацю з французьким містом-побратимом Фонтене-су-Буа. У 1990 році було офіційно оформлено партнерство з американським містом-побратимом Рокфорд. У 1992 році почали розвиватись стосунки з російським містом Щолково, а також містом Слуцьк та Слуцьким районом Білорусі.

Бровари у часи незалежності

За часів Перебудови у місті, як і в усій Україні, поширюються настрої національного піднесення, все більшої популярності набуває ідея незалежності, відроджується інтерес до української історії та культури, люди дізнаються правду про діяння радянського режиму, створюються осередки національно-патріотичного руху.

У нашому місті створюються перші національно-демократичні організації: міськрайонна організація Товариства української мови ім. Т. Шевченка «Промісвіт» (очолювала Марія Овдієнко), міськрайонна організація Народного Руху України (перший голова Іван Ольховський), міська організація Української республіканської партії (перший голова Олександр Анісов), «Меморіалу» (голова Микола Лисенко), Спілки офіцерів України (очолював Володимир Самійленко).

У той час проведення навіть зовсім невинних з точки зору ідеології заходів, що не суперечили радянській політичній доктрині, проте носили патріотичний характер, все ще було проблематичним. Так, міська влада заборонила проведення у Броварах свята Броварської козацької сотні.

18 травня 1989 року Товариство української мови започаткувало традицію щорічного вшанування пам'яті Тараса Шевченка на тому самому місці,

де у далекому 1861 році броварчани прощалися з прахом Великого Кобзаря – біля теперішнього пам'ятника цьому визначному поету, прозаїку і нескореному патріоту України.

Громадське і національне життя стає все активнішим. Навесні 1990 року відбувається мітинг у нашому місті. На цьому заході вперше було відкрито продемонстровано броварчанам національну символіку України – тризуб і синьо-жовтий прапор.

Броварчани під керівництвом Володимира Шваба працювали в охороні установчого з'їзду Київської крайової організації Народного Руху України та установчого з'їзду Республіканської організації НРУ. Письменниця Марія Овдієнко як представниця Броварів виступала на установчому з'їзді Київської крайової організації НРУ, вона також працювала у мандатній комісії республіканського з'їзду НРУ. Броварчанин Валерій Середа був одним із 33 членів оргкомітету республіканського з'їзду НРУ.

У Броварах та районі відбулася всеукраїнська акція «Дзвін-90». Група броварчан взяла участь у святкуванні 500-річчя козацтва на Запорозжжі, у виїзному засіданні Великої Ради НРУ в Хусті, жителі нашого міста долучилися до ланцюга єднання, а на заключному мітингу на майдані біля Софії Марія Овдієнко читала текст Четвертого універсалу.

Почала виходити міськрайонна газета національно-демократичного спрямування «Вісник Броварщини» - редактор Іван Ольховський. У Броварах задумали і підготували Всеукраїнський екологічний похід, що було дуже ризиковано для тих часів. Влада зустрічала учасників походу часто з гумовими кийками, але на той час більшість броварчан всіма силами підтримували цю ініціативу. Броварська делегація збрала багато підписів, які були передані в Москву депутатам Верховної Ради Радянського Союзу від України.

Події того доленосного часу детально описані Володимиром Гузієм у його «Золотій очеретині». Найбільш драматичним став 1991 рік. На початку року міськком комуністичної партії видав постанову «Про забезпечення населення основними продуктами харчування», звернувся до Верховної Ради з проханням про соціальний захист вчителів – «При середній зарплаті 157 крб. на місяць вчитель не має можливості до існування». Проте місцевим комуністам не вдалося взяти ініціативу в свої руки в той буремний час, і всі їхні заклики до «відродження суверенної України» у складі оновленого Союзу не отримали підтримки. Компартія стрімко втрачає свою популярність: до ВЛКСМ було прийнято лише 7(!) осіб, а з 173 партійних організацій району лише 12 знайшли охочих вступити до лав комуністів.

Ослаблення влади неминуче вплинуло на всі сфери життя суспільства, зокрема, зробило можливим розвиток духовного життя. Так, у той час відбулися збори жителів Пухівки, на яких було прийнято рішення про будівництво церкви в їхньому селі.

Березневий референдум наглядно продемонстрував, що броварчани під-

тримують ідею незалежності України. Свої голоси за оновлений Союз віддали: у місті – 50%, у районі – 65%, в загальному – 58%; за суверенну Україну в складі СНД: у місті – 81%, у районі – 84%, загалом – 83%.

Незабаром союзний уряд проводить реформу, внаслідок якої ціни в магазинах зросли в 3-5 разів, а прилавки – спорожніли. Броварський міськком компартії знову намагається взяти ініціативу в свої руки, але далі численних постанов справа не пішла. Так, 12 квітня надзвичайний пленум Броварського міськкому комуністичної партії звертається до Голови Верховної ради, Голови Ради Міністрів і Першого Секретаря ЦК КПУ: «Допустима межа перейдена, суспільство рухається в глухий кут. Ціни на дитячі товари зросли в 5-6 разів». Міськком партії вказує на те, що «Верховна Рада повинна рішуче відстоювати принципи декларації про державний суверенітет України», а також «відновити ціни, відмінити індексацію, розглянути питання про еквівалентне співвідношення цін між сільським господарством і промисловістю», але не пропонує практичних рекомендацій, як все це втілити в життя.

В середині липня до першої річниці суверенітету України у Броварах пройшли урочисті збори. Секретар міськкому компартії у своєму виступі вже позитивно оцінив результати референдуму: «Народ сказав «так»! Ми, комуністи, не маємо права йти проти волі народу». 16 липня відбулася спроба молоді підняти над Броварами синьо-жовтий прапор, проте вона закінчилася невдачею.

24 серпня 1991 року нарешті збулася віковична мрія нашого народу – Україна здобула незалежність. Бровари активно підтримували патріотичний порив тих днів. Група представників осередків демократичних організацій нашого міста та депутатів міської ради виступила за передачу майна КПРС, серед них були: М. Овдijenко, І. Ольховський, Д. Гамалій, П. Зубченко, І. Нілова, О. Анісімов, А. Бобер, М. Коваль.

У вересні 1991 року під час святкування Дня міста над Броварами представниками національно-демократичних сил вперше було піднято прапор з національними кольорами України. У цій акції взяв участь Левко Лук'яненко, а священик української церкви Київського патріархату отець Феодосій відправив Службу Божу.

1 грудня 1991 року відбулися вибори першого Президента України та референдум, що показав бажання українців жити в незалежній державі. У Броварах з 83,9 % виборців, що проголосували, «за» незалежність проголосували 94,2%, у районі взяли участь у голосуванні 92% виборців, з них «так» сказали 96,76%. Таким чином броварчани своїм вибором підтвердили, що немарною була боротьба наших земляків, які поклали здоров'я, а подекуди і життя у боротьбі за незалежність України, права наших співгромадян та краще майбутнє наших дітей: член Української Гельсінської спілки Михайло Мельник, учитель, директор Заворицької та броварських шкіл Василь Кириченко, багатолітній політв'язень Микола Барбон та десятки, якщо не сотні інших.

Сучасна історія Броварів

В нашому місті у 1996 році було проведено Міжнародну виставку-ярмарок, на яку приїхали представники Росії та Білорусі, відвідав тодішній Президент Леонід Кучма.

12 вересня 1997 року після тривалих будівельних робіт відкрито рух на Броварській об'їзній дорозі.

Трагічною сторінкою в історії Броварів є 20 квітня 2000 року. Тоді, о 15 год. 15 хв., в Броварах у будинку №3, що на бульварі Незалежності, стався вибух, унаслідок якого загинуло три особи: Володимир Сірик, Раїса Засядько та Зинаїда Бірюкова. П'ятеро осіб було поранено, а 93 — відселено. Висувалися різні версії: теракт, бандитські "розбірки", вибух газу. Як виявилось пізніше, причиною руйнування стало влучення тактичної ракети "земля-земля", яка була запущена з Гончарівського полігону Чернігівської області й відхилилася від курсу. До речі, командира ракетної установки, з якої було вражено житловий будинок у Броварах, за "успішну" стрільбу нагородили іменним годинником...

Тільки 23 квітня 2000 року під тиском незаперечних доказів Міністерство оборони України офіційно у засобах масової інформації визнало свою причетність до цього лиха та взяло на себе зобов'язання відшкодувати збитки сім'ям потерпілих. Усім постраждалим видали по 2000 гривень, а родичі тих, хто загинув, отримали по 5000 гривень. Військові зробили у будинку капітальний ремонт, всі охочі отримали нові квартири. За словами представника оборонного відомства "вибух стався внаслідок непереборної сили, оскільки згідно з висновком спеціалістів ракета змінила напрямок польоту внаслідок технічної несправності, допущеної заводом-виробником, що розташований за кордоном, у Росії, а Міністерство оборони відшкодувало потерпілим збитки з гуманних міркувань".

Броварська делегація на відкритті заповідника "Биківнянські могили" Президентом України

2002 рік - вперше за історію Броварів на виборах міського голови переміг кандидат від опозиції Віктор Антоненко, а діюча влада вперше програла місцеві вибори.

2003 рік - броварчанин Сергій Дзинзирук став чемпіоном світу за версією WBO (69,85 кг).

2004 рік - броварчани взяли участь у Помаранчевій революції (76,54 % виборців нашого міста

віддали свої голоси за Віктора Ющенка), побудовано новий адмінкорпус міськвиконкому та площу, яку назвуть майданом Свободи.

У ті доленосні дні листопада 2004 року броварчани вийшли на площу біля

нової будівлі міської ради, щоб захистити молоду українську демократію. Всупереч величезному адмінресурсу та шаленому тиску згори депутати Броварської міської ради приймають рішення підтримувати на президентських виборах Віктора Ющенка та відстоювати волевиявлення броварчан і всього українського народу. На цьому майдані броварчани спільно з міською владою проводили мітинги, тут відбувався збір продуктів та одягу для київського Майдану, звідси формувалися та відправлялися до столиці автобуси, тут прихильники демократичних перетворень у державі святкували свою перемогу. Відтак рішенням міської ради ця площа була названа майданом Свободи, про що нагадуватиме майбутнім поколінням меморіальна дошка.

2005 рік - розпочалося будівництво нової сучасної районної поліклініки.

Створено Національний державний історико-меморіальний заповідник "Биківнянські могили" за підтримки Президента України Віктора Ющенка. У травні 2005 року Биківню вперше відвідало броварське керівництво разом з депутатами міської ради.

Розповідає почесний голова Київського товариства "Меморіал" броварчанин Микола Лисенко: «Від родичів дружини, які жили в Биківні, дізнався, що там у 30-40 роки НКВС розстрілював непокірних режиму українців, а також ховав трупи закатованої у в'язницях інтелігенції. Тоді зрозумів: досить мовчати, слід докласти зусиль, аби весь світ побачив справжнє обличчя комуністичного режиму. Усі факти та докази зібрав у книжці "Биківня: злочин без каяття". 28 січня 1989 року на установчій конференції Всесоюзного товариства "Меморіал" у Москві перед прогресивною громадськістю, журналістами з багатьох країн розповів про закатованих комуністичною владою в Биківнянському лісі понад 100 тис. українців. Я звертався з листами до президентів Леоніда Кравчука та Леоніда Кучми про необхідність створення державного історико-меморіального заповідника у Биківнянському лісі.

Після свого обрання президент Леонід Кучма видав у серпні 1994 року розпорядження "Про заходи щодо вшанування пам'яті жертв політичних репресій, похованих у селищі Биківня". Згідно з ним, у Биківнянському лісі було виконано роботи першої черги зі створення меморіалу. Але надалі роботи припинилися. Громадськість продовжувала активно працювати в цьому напрямку і наполягала на створенні в Биківнянському лісі Всеукраїнського меморіалу пам'яті жертв репресій.

Нарешті 13 травня 2001 року на поминальні дні у Биківні тодішній прем'єр-міністр Віктор Ющенко, вислухавши виступи і пропозиції громадськості, порадив негайно підготувати матеріали, щоб він ще встиг (перед відставкою) видати постанову. Всі необхідні документи були терміново підготовлені Київським товариством "Меморіал" і 22 травня, нарешті, з'явилася довгоочікувана Постанова.

Цим документом завершено 15-річний період боротьби української громадськості, товариства "Меморіал", у тому числі його Броварського відді-

лення, за гідне вшанування пам'яті жертв комуністичного режиму, похованих в Биківнянському лісі”.

Державний історико-меморіальний заповідник "Биківнянські могили" було створено у 2005 році.

2006 рік - прийнято новий герб та прапор Броварів, запрацював торговельно-розважальний комплекс "Термінал", у якому було відкрито одне з найбільших казино в Україні.

У 2006 році вперше за історію міста вибори міського голови через масові порушення та фальсифікації було визнано недійсними. Відбулося це завдяки зусиллям і наполегливості броварчан, які вийшли на вулиці, щоб відстояти свій вибір та змусили місцеву владу піти на поступки.

2007 рік - на вулиці Київській відкрито новий Палац урочистих подій. На новому адміністративному будинку міської ради було відкрито меморіальну дошку на честь подій Помаранчевої революції 2004 року.

У 2007 - 2009 роках київський хокейний клуб "Сокіл" проводив свої домашні матчі у відкритому чемпіонаті Росії на льодовій арені в Броварах.

Броварчанин Юрій Нужненко у жовтні 2008 року став чемпіоном світу з боксу за версією WBA у напівсередній вазі.

2008 рік - у Броварах відкрито пам'ятник ліквідаторам аварії на ЧАЕС та жертвам Голодомору 1932- 1933 років.

У липні 2008 року вперше за історію Броварів депутати висловили недовіру міському голові Віктору Антоненку та відправили його у відставку.

Листопад 2009 року - власники ТРК "Термінал" добудували і відкрили аквапарк.

Загалом можемо сказати, що останні десятиліття ХХ ст. та початок нового тисячоліття – це період бурхливого розвитку нашого міста, яке швидко наросувало промисловий потенціал та вдосконалювало соціальну інфраструктуру. За цей час місто стало напрочуд привабливим для життя, його райони не поступаються столичним. Проте незважаючи на близькість до такого могутнього центру як Київ, що славний своєю багатою культурою та потужною промисловістю, є центром науки навчання і торгівлі, Бровари не втратили своєї індивідуальності, а запозичили тільки найкраще. Адже нашому місту притаманна особлива атмосфера: воно має велику і цікаву історію, але при тому завжди сучасне і нове, Бровари напрочуд комфортні для проживання, але вони не перетворилися на спальний район Києва, а живуть своїм цікавим і бурхливим життям. І найголовніше – тут живуть розумні та щирі люди, які вміють працювати і вміють відпочивати, які здатні на вчинки і своєю невтомною працею та творчістю будують нове майбутнє нашого міста.

Сучасне життя Броварів

Статистична довідка

Населення Броварів – 93 536 осіб

Жінок – 50 837

Чоловіків – 42 699

Територія міста – 3400 га

Географічні координати - 31° с.д. та 51° п.ш.

Бровари – місто обласного підпорядкування, адміністративний центр Броварського району Київської області. Місто розташоване на відстані близько 20 км на північний схід від околиці Києва. Площа міста 3400 га, що складає 3,2% від загальної території області, водні ресурси – 12га. Найвища точка міста — 138 м над рівнем моря — знаходиться на розі вулиць Київської та Лісової.

Бровари мають вигідне географічне положення, багаті природні ресурси, потужний промисловий та науковий потенціал, характеризуються високим рівнем розвитку торгівлі, транспорту та зв'язку. Пристоличне розташування надає нашому місту багато переваг насамперед в економічному плані – близькість до великого промислового і транспортного центру приваблює багатьох інвесторів, поряд з цим у місті менше галасу і метушні.

Через Бровари проходить автомагістраль «Київ — Санкт-Петербург — Москва» та міжнародна залізниця, яка з'єднує місто з Російською Федерацією і країнами Західної Європи. Бровари розташовані в епіцентрі густої мережі вітчизняних та міжнародних повітряних трас. Від київських аеропортів «Бориспіль» та «Жуляни» їх відділяють, відповідно, 30 та 45 кілометрів. Місто входить до Асоціації міст України.

Клімат Броварщини – помірно-континентальний, у нас тепле літо та не дуже холодна зима. Бровари знаходяться на межі Чернігівського Полісся та Північної лісостепової області Дніпровської рівнини. З півночі та заходу місто оточене лісами, переважно хвойними. Через місто не протікає жодної річки, натомість є кілька невеличких озер.

Ми використовуємо воду з декількох водоносних горизонтів, водоносний комплекс надійно захищений від радіаційного забруднення і сприятливий для водопостачання міста. Флора та фауна нашого краю відрізняються різноманітністю. На Броварщині поширені такі гірські породи як глина і пісок (використовуються у будівництві), торф (паливо та добриво). У лісовому масиві Броварського лісництва можна добувати мінеральні води на зразок «Миргородської» та «Куяльника».

Нерухомість та житло

Навіть у найважчі для нашого міста часи не припинялося житлове будівництво, є цілі так звані «спальні райони», що мають усі сприятливі умови для повноцінного життя. Слід сказати, що за цінами житло у Броварах уже наближається до столичного. Тепер жити у Броварах вважається не менш престижно, ніж у столиці.

Житловий фонд Броварів становить 6617 будинків, із них 371 багатоповерховий будинок, і ці цифри постійно ростуть. Більшість багатоповерхівок становлять будинки комунальної власності. Серед них є 4 гуртожитки, 23 будинки ЖБК та ОСББ, 83 будинки відомчого підпорядкування. Значну частину становлять будинки приватного сектора. Житлові будинки обслуговує КП «Служба замовника».

У нашому місті є близько 270 вулиць, їх сумарна довжина – 158 км, а також 2 шляхопроводи, 151 км мереж зовнішнього освітлення, 554 га зелених насаджень, 3,5 га квітників.

Транспорт

Через наше місто проходять транспортні шляхи державного та міжнародного значення. Сполучення з іншими населеними пунктами здійснюється двома видами транспорту – залізничним та автомобільним. Бровари перетинає автомагістраль державного значення Київ — Чернігів — Нові Яриловичі (на Гомель) та міжнародна автотраса Одеса — Київ — Санкт-Петербург. З сусідніми містами та селами наше місто з'єднують дороги місцевого значення. Побудована окружна автодорога.

З південного заходу на північний схід через Бровари проходить магістральна двокільніна електрифікована залізнична лінія «Київ — Ніжин». Міжнародна залізниця з'єднує наше місто з країнами Західної Європи та Росією. Так, відстань від Броварів до Москви становить 860 км, від Броварів до Берліну – 1396 км, до Праги – 1401 км, до Варшави – 806 км. У місті працює залізничний вокзал «Бровари», діє вантажна станція II класу та пасажирська платформа «Княжичі».

Бровари знаходяться неподалік великих аеропортів країни. Від «Борисполя» наше місто відділяє 30 км, відстань до аеропорту «Жуляни» становить 45 км. Таке розташування – ще один значний «плюс» нашого міста.

Для перевезень пасажирів у Броварах існує розгалужена система міського транспорту: діють 7 міських та 9 приміських автобусних маршрутів.

Технічна інфраструктура

Водопостачання населення міста забезпечує центральний водопровід, промислові підприємства мають локальні водопроводи. Джерело водопостачання – річка Десна та підземні води, підземний водозабір складається з 13 свердловин. За рік забір води становить 7414,7 тис. м³. Вода поступає на очисні споруди потужністю 51 тис. м³/добу. Річкова вода без попереднього очищення надходить на ВАТ ППР «Бро-

варський» та Казенний завод порошкової металургії.

Населення обслуговується КП КОП «Бровариводоканал», на балансі якого знаходиться 160,6 км водопровідних мереж. Це ж підприємство забезпечує і водовідведення в місті. Водовідведення стічних вод здійснюється самотливими каналізаційними колекторами до 19 каналізаційних насосних станцій. Стічні води подаються на очисні споруди і після очистки випускаються в річку Красилівку. Довжина каналізаційної мережі становить 120,2 км. Слід констатувати, що житловий фонд міста забезпечений каналізацією на 78%.

Електропостачання міста забезпечується підстанцією 330/1 кВ "Бровари". Підстанція знаходиться на відстані 6 км від Броварів, на ній встановлено 2 трансформатори потужністю 200 МВА. Вже у межах міста Бровари розподіл електроенергії відбувається через підстанції 110/35/10 кВт "Княжичі" з двома трансформаторами потужністю по 40 МВА, 110/10 кВт "Металургійна", 110/10 кВт "Алюмінієва", 110/10 кВт "ДБК", 35/10 кВт "Кіровська", 35/10 кВт Київська птахофабрика.

Бровари мають централізоване теплопостачання, яке здійснює комунальне підприємство «Броваритеплоенергомережа». Централізованим теплопостачанням охоплено близько 80% житлового фонду. Підприємство має 18 котелень, сумарна потужність яких становить 270 Гкал/год. Шість з них працюють протягом всього року та забезпечують броварчан підігрітою водою, приготування якої здійснюється на 36 теплових пунктах. Наше місто стрімко розвивається, тому постала потреба у будівництві нових джерел теплопостачання.

До теми теплопостачання хочу також додати, що одноповерхові будинки (особняки) часто мають індивідуальне опалення, що має свої зручності, а підприємства переважно забезпечені власними котельнями.

Газопостачання здійснюється на базі природного газу, що подається від магістрального газопроводу. В с. Калинівка знаходиться газорозподільна станція «Бровари», через яку здійснюється газопостачання нашого міста. Бровари мають трьохступеневу систему газопостачання, що складається з газопроводів високого, середнього та низького тиску. Для нормалізації тиску відповідно до потреб міста існують газорегуляторні пункти.

У Броварах газифіковано 180 промислових та комунально-побутових підприємств, 20 бюджетних підприємств, 6 підприємств комунальної теплоенергетики.

Проте наявна система газопостачання не задовольняє потреби в природному газі житлово-комунального сектора, особливо це стосується старої частини міста. Для поліпшення ситуації необхідна реконструкція діючої ГРС, будівництво нових пунктів, а також прокладання й будівництво мереж високого, середнього і низького тиску, нової ГРС у південній частині міста (район Торгмаш) та другого газового вводу від нової ГРС на півночі.

Телекомунікації

У місті Бровари є всі необхідні сучасні комунікації. Вісім АТС загальною ємністю близько 25000 номерів обслуговують жителів міста. Зв'язок забезпечу-

СУЧАСНЕ ЖИТТЯ БРОВАРІВ

ється ВАТ «Укртелеком». Кількість абонентів стаціонарного телефонного зв'язку постійно збільшується. Станом на 25 червня 2008 року у Броварах були задіяні 24367 телефонних номерів.

Чи не кожен мешканець Броварів нині користується мобільним зв'язком, свої послуги броварчанам пропонують оператори: МТС, «Київстар», «Джинс», «Beeline», «Life» та інші.

Культурне життя Броварів

Основним осередком культурного життя Броварів у 60-ті роки ХХ ст. був районний будинок культури. Тут відбувалися концерти колективів художньої самодіяльності, виступали артисти столичних театрів, відбувалися вечори-зустрічі з відомими письменниками. Справжньою подією стало відкриття у 1962 році кінотеатру імені Т.Г. Шевченка. У 1966 році було відкрито дитячу музичну школу. У 1969 році в школі навчалось вже 350 учнів, а колектив педагогічних працівників налічував 32 особи.

У 1981 році було створено відділ культури Броварського міськвиконкому. Першим завідуючим став Микола Анатолійович Байдецький - справжній професіонал, майстер своєї справи. Інспектором відділу працювала Л.В. Бугоренко (зараз викладач та керівник дитячого хору). На той час у Броварах працювали три дитячі музичні школи. Дітям було відкрито шлях до справжнього мистецтва. В ті роки почали працювати Броварський краєзнавчий музей, міський клуб, парк культури і відпочинку "Перемога". Саме завдяки М.А. Байдецькому та за підтримки голів міськвиконкому В.М. Зволя, а потім О.М. Іщенко у нашому місті було створено заклади культури, які діють і сьогодні. Своєю роботою виділялися клуб заводу порошкової металургії (директор Ірина Василянська) та будинок культури заводу "Торгмаш" (директор Валентина Лебединець). У 1995 році за ініціативи Миколи Байдецького та Ірини Василянської було прийнято рішення про реорганізацію кінотеатрів "Прометей" і "Шевченко" в міський культурний центр "Прометей" - заклад нового типу.

М.А. Байдецький, зав. міським відділом культури з 1981 по 1996 рр.

З 1996 по 2002 роки міський відділ культури очолював Микола Миколайович Шевер - талановитий співак, випускник консерваторії. В ті часи за активної підтримки заступника міського голови Василя Миколайовича Троценка поруч зі створенням самодіяльних колективів у нашому місті з'явилися і професійні, а саме: дипломанти Першого обласного конкурсу ім. Козловського ансамбль сучасної пісні (керівник М.М. Шевер) та вокальне тріо "Червона троянда" у складі Ганни Пашченко, Олени Кібець та Світлани Фадєєвої (художній керівник Ірина Кратка), соліст-лауреат міжнародного конкурсу ім. Гулака-Артемівського Сергій Смирний (нині соліст Чеської опери), ансамбль народних інструментів (керівник Михайло Кришшин), дитячий вокальний ансамбль "Капітошка", лауреат низки міжнародних

та республіканських конкурсів ансамблів бально-спортивного танцю "Престиж" (керівник Микола Пашченко) та інструментальний ансамбль Валерія Жоса, капела бандуристів.

На базі міського клубу були створені і почали працювати лауреат обласного конкурсу ім. Козловського ансамбль козацької пісні "Чотарі" (художній керівник П.М. Вакаренко), до речі, єдиний на Київщині, хореографічні гуртки, гурток естетичного виховання дітей, літературно-мистецька студія "Криниця" та інші.

Приміщення Броварської школи мистецтв

Музичні школи було реорганізовано шляхом їх об'єднання в один навчальний заклад та міську школу мистецтв. За ініціативи директора будинку творчості школярів О.С. Микитюк був створений фольклорний ансамбль "Любисток". Директор дитячої школи мистецтв В.І. Жос створив фольклорний гурт "На добро". Відділом культури було ініційовано створення муніципального духового оркестру. На базі цього чудового колективу планувалося створити міський дитячий духовий оркестр - супутник муніципального. Велику увагу цьому приділяв начальник відділу освіти Олексій Іванович Шелест - досвідчений керівник, талановитий педагог, добре обізнаний в питаннях освіти. Вже була визначена репетиційна база дитячого оркестру. Але зі зміною влади у місті муніципальний духовий оркестр припинив своє існування.

На сьогоднішній день у місті діє сім закладів культури: дитяча музична школа, дитяча школа мистецтв, краєзнавчий музей, міський клуб, міський культурний центр, міська бібліотека, міська бібліотека для дітей. В закладах культури міста працюють аматорські об'єднання, гуртки та студії з різних жанрів: вокальні, хореографічні, театральні, естетичного виховання дітей.

Працюють зразковий театр-студія "Едельвейс", народний фольклорний ансамбль "Доля", хор ветеранів війни та праці "Надія", дитячий ансамбль «Калинка», колектив сучасного танцю, студія бального танцю, народний хореографічний колектив "Черевички" та колектив народного танцю "Барвінок", ансамбль сучасного танцю "Альтаір", хореографічний колектив "Веселинки", сучасний оркестр, ансамбль домбристів "Акорд", хор молодших класів, літературне об'єднання "Криниця" та літературна студія "Пролісок". Далеко за межі Броварів лине поетичне слово Михайла Фомченкова, збірки віршів якого вийшли в Америці та Росії.

У 2008 році у Броварах відкрилася школа Заслуженого артиста України, знаменитого танцюриста Григорія Чапкіса, де всі охочі матимуть змогу під керівництвом досвідчених педагогів навчитися танцювати вальс, сучасний бальний танець, клубні латиноамериканські танці, східні танці, хіп-хоп, брейк-данс та ін.

Окремою важливою віхою історії культури Броварщини є Народний хор "Криниця", який у 2008 році відсвяткував своє 35-річчя.

Хор було засновано восени 1973 року. Засновник — талановитий хормейстер

СУЧАСНЕ ЖИТТЯ БРОВАРІВ

та організатор Василь Кияшук, перший концертмейстер — Володимир Марченко.

Про історію хору розповів Василь Воловик - почесний літописець колективу, людина, яка співає з дня заснування хору, вчитель української мови та літератури БВУФК: «Перший виступ хору відбувся 31 грудня 1973 року - ми щедрували на квартирах міського начальства і співали: "Радуйся земле, рік Новий народився!". Перший концерт хору - 6 березня 1974 року у рідному районному будинку культури. Після концерту до нас підійшла третій секретар райкому партії Лідія Шелест і сказала: "Так ви ж співаєте, як хор Вірьовки!". Це була найкраща подяка... Через наш хор пройшло понад 350 хористів. Серед них - Володимир Конощенко, Геннадій Малякін, Юрій Чміль, Віталій Лисенко - правнук знаменитого композитора, Микола Шевер, який прийшов до нас ще студентом 4-го курсу консерваторії. Нині нами керує дуже талановитий хормейстер - Тетяна Сокаль, концертмейстери - заслужені працівники культури Іван Бардаченко та Віталій Стоцький.

1975 року наші пісні прозвучали на обласному радіо. Коли у 1983 році до нас завітала народна артистка УРСР Ніна Матвієнко, то після виконання хором пісні "Мамина вишня" вона просльозилась... З 1980 року ми кожної весни даємо концерти у Броварському вищому училищі фізичної культури, де нас слухали майбутні чемпіони Володимир Кличко, Олег Лісогор, Сергій Дзинзирук, Юрій Нухненко. У 1980 році нас показали по українському телебаченню. В Калинівці ми

художній керівник - Тетяна Сокаль,
концертмейстери - заслужений працівник культури
Віталій Стоцький,
Іван Бардаченко.

Макети церков міста Бровари та Броварського району, виготовлені народним майстром М.М.Козачевським

Фауна Броварщини

Різдвяний вертеп

Виставка картин броварських художників

виступали перед гостями з Німецької Демократичної Республіки — німці були в захваті. Три рази ми виступали у Палаці "Україна", на Співочому полі, співали по всій Київщині, в Росії, Білорусії, Латвії та Естонії. Наш хор перемагав на різноманітних музичних конкурсах».

Краєзнавчий музей

Броварський краєзнавчий музей розпочав свою роботу 21 квітня 1981 року. Активну участь у його створенні брали органи міської влади, зокрема секретар міському КПУ Анатолій Мутило, завідуючий міським відділом культури Микола Байдецький, секретар правління міської організації Товариства охорони пам'яток Галина Цикал, школи та промислові підприємства, броварські краєзнавці: Д.Гамалій, О.Макогон, І.Марухненко, Р.Щербакова-Кайдан, В.Сердюк, Є.Чорновол, М.Отрох, М.Єременко та інші.

Першим директором створеного музейного закладу став ветеран війни і праці А.М. Погребовський. Зараз в експозиціях налічується 1826 експонатів, усього в фондах музею їх близько 2200. Велику краєзнавчу роботу свого часу провів відомий в місті історик, директор Броварського музею в 1997-1998 роках Володимир Мельник.

Перший зал музею відтворює природу нашого краю, його тваринний та рослинний світ. Відкриває зал панно художника С.М. Данильченка. Тут же - діорама мальовничої природи Броварщини, виготовлена В.С.Мовчаном, колекція метеликів та земноводних, водоплаваючих птахів і мешканців лісу.

Другий зал охоплює період від кам'яного віку до XIX ст. Починається він

експозицією археологічних знахідок (кам'яні знаряддя праці, залишки керамічних виробів, а також предмети з поховання II тис. до н.е., кістяна ритуальна сокира X-XII ст., яка не має аналогів (с. Рожни), тощо). Окремі вітрини відображають життя нашого краю за часів Київської Русі та Козаччини. Експонується фотокопія документа 1630 року, в якому вперше згадується містечко Бровари. Окремий розділ присвячено матеріалам про перебування на Броварщині Т.Г. Шевченка. Значне місце відведено етнографічній колекції, яка представлена зразками селянського одягу кінця XIX - початку XX століття, предметами побуту, вишиваними рушниками.

У третьому залі відвідувачі можуть побачити різдвяний вертеп, виставку ікон, оригінальне дерев'яне крісло середини XIX століття, виготовлене невідомим майстром. Аналог такого крісла експонується в «Ермітажі».

Період від початку XX ст. до Великої Вітчизняної війни представлений у четвертому залі музею. Крім документів загального характеру, тут експонується матеріал про наших земляків — учасників подій 1917 року та Громадянської війни. Інші експонати розповідають про початок колективізації на Броварщині, Голодомор 1932-1933 років (цій трагічній події присвячено окремий розділ). Працівники музею провели велику пошукову роботу та зібрали багато свідчень очевидців Голодомору. Окремі стенди присвячені творчій діяльності уродженця Броварів поета Дмитра Чепурного та гоголівчанина, відомого поета Грицька Чупринки. Експонується матеріал про лікаря І.Л. Фельдмана, який віддав усе своє життя справі охорони здоров'я на Броварщині, а також про визначного педагога А.С. Макаренка і створену за його ініціативою трудову колонію №5 у місті Бровари.

Також тут знаходяться документи і фотоматеріали про Київський аеропорт у Броварах, Гоголівський аеродром, де базувалися військові літаки, про перебування у Броварах штабу Південно-Західного фронту на чолі з командуючим генерал-полковником М.П. Кирпоносом. Окремі стенди присвячені партизанам і підпільникам нашого району, солдатам і офіцерам 163-ої стрілецької дивізії, льотчикам 2-ої Повітряної армії — визволителям Броварів, Героям Радянського Союзу — нашим землякам, жінці-танкісту М.І. Лагуновій, яка була тяжко поранена під час боїв за визволення нашого міста. У цьому ж залі представлена експозиція, яка розповідає про наших воїнів-інтернаціоналістів — учасників війни в Афганістані 1979-1989 років. Окремий стенд присвячений ліквідаторам аварії на ЧАЕС.

У п'ятому залі постійно працюють виставки картин відомих художників.

Зв'язкам міста Бровари зі спорідненими містами за кордоном - Фонтене-су-Буа у Франції, Рокфорд у США, Слуцьк у Білорусії, Щолково у Росії, Сілламаяе (Естонія) та Красницький повіт (Польща) - присвячений шостий зал музею. Також у цьому залі експонуються матеріали про сьогодення Броварів - культуру, освіту, духовність, охорону здоров'я, промисловий розвиток нашого міста.

Дозвілля броварчан

У місті постійно проводяться конкурси, турніри та фестивалі для різних категорій населення: міські турніри КВК серед студентів вищих навчальних закладів

міста, огляд художньої самодіяльності "Весняний зорепад", фестиваль вихованців дитячих садочків "Срібні дзвіночки", міський конкурс для старшокласників "Попелюшка", міський конкурс юних талантів "Пісенний вернісаж", вокально-хореографічний конкурс "Крок до зірок", конкурс перукарів, конкурс кондитерів, конкурс краси "Міс Бровари", "Конкурс міні міс Бровари", телевізійний проект "Караоке на майдані", святкове шоу за участю професійних артистів України, фестиваль феєрверків та багато інших заходів.

До послуг броварчан — торговельно-розважальний комплекс "Термінал" з кінотеатром, льодовою ареною, картинг-центром, боулінг-клубом, аквапарком.

Під час святкування Дня міста у 2008 році на майдані Свободи було встановлено одразу три рекорди України. Два - з найбільшого зображення символіки Броварів — прапора і герба, виготовлених із 52 тис. надувних різнокольорових кульок. Третій рекорд встановили юні вихованці броварських шкіл — одночасно 5 тис. дітей співали Гімн міста. Ці досягнення увійдуть до Книги рекордів України. У великому святковому концерті взяли участь легендарний білоруський гурт "Песняры", Ані Лорак, квартет "Гетьман" та інші виконавці.

Центром дозвілля броварчан, як і раніше, залишається міський парк «Перемога». Тут може відпочивати 80 000 людей, адже площа комплексу – понад 30га. В парку проходить алея Героїв Радянського Союзу, а 8 травня 2001 року тут було відкрито пам'ятник воїнам-танкістам. Парк є одним із наймальовничіших місць Броварів, саме тому жителі нашого міста так полюбляють проводити тут час: влітку сидіти в тіні зелених дерев на соковитій траві, милуючись водною гладдю, а взимку – кататися на санях і лижах. Найбільші святкування, концерти під відкритим небом і спортивні змагання проводяться саме у парку «Перемога». До нього прилягають спортивні споруди – стадіон, легкоатлетичний манеж.

У Броварському лісовому господарстві дбають про забезпечення комфортних умов для відпочинку мешканців міста. На території нашого лісництва є чотири особливі ділянки, природні умови яких порівняно незагрозливі щодо пожежної безпеки, тому дозволяють облаштувати тут зони дозвілля, а саме : "Березовий гай", "Зелена діброва", "Придорожня" та "Калинівська". Щороку силами господарників "зеленого господарства" на їхніх територіях з'являються оновлені комплекти "грибів" (спеціально обрізаних дерев'яних столів), лавочок, стільчиків-пеньків та огорожених камінням місцин для кострищ, за станом яких лісники слідкують протягом року. 15 таких нових "гарнітурів" по 5-6 столів - до послуг любителів шашликів та усіх охочих культурно відпочити.

Щосуботи ввечері на танцювальному майданчику у ПКІВ "Перемога" для літніх броварчан проводять ретро-танці. Захід поступово привертає увагу людей похилого віку. Згадати молодість приходить все більше і більше броварчан. Спеціально для ветеранів міста звучить музика минулих років. Можна і потанцювати, і просто поспілкуватися, слухаючи чудові хіти радянських часів. На таких ретровечорах самотні пенсіонери мають можливість познайомитися і навіть знайти тут нове кохання...

ЗМІ

Інформацію про події у Броварах та районі висвітлюють місцеві ЗМІ: підконтрольні міській владі газети «Нове життя», «Броварська панорама», «Обрії Батьківщини», телеканал «Екта-Наше місто», міськрайонне радіомовлення. А також незалежна преса — «Газета 7 днів», «Броварський кур'єр», «Пенсіонер», «Вісті». Цікавими для броварчан та гостей міста будуть також броварські інтернет-портали: Броварський сайт (brovari.kiev.ua), Афіша – Бровари (www.afisha-brovary.net), Сайт міста Бровари (www.brovary.kiev.ua), Броварський бізнес портал (brov.biz), сайт «Газети 7 днів» (www.7dniv.com), Все про місто Бровари (brovary.com.ua), Інформаційний портал BrovaNet (www.brovanet.com.ua), Бровари – сайт міста (brovary.osp-ua.info), Офіційний сайт Броварської районної ради та Броварської районної адміністрації (www.brovary-region.com.ua).

Промисловість

Бровари як і раніше залишаються потужним промисловим центром. Більшість підприємств міста благополучно пережили важкий період переходу до ринкових відносин та відновили свою діяльність на якісно новому рівні. Сьогодні броварські заводи і фабрики випускають конкурентну продукцію та запускають нові сучасні лінії виробництва. Відновленню промисловості міста в значній мірі сприяло залучення нових інвестицій – Броварський край напрощуд привабливий як для вітчизняних, так і для іноземних інвесторів.

Найбільше продукції виробляють підприємства металургії та оброблення металу, а також харчової промисловості та перероблення сільськогосподарських продуктів. Великі обсяги виробництва неметалевих мінеральних виробів (будівельних матеріалів та скловиробів), деревини та виробів з дерева. Значну частку у промисловості міста займає машинобудування, продуктивно працює легка промисловість, хімічна та нафтохімічна промисловість.

Найбільшими підприємствами нашого міста є: Казенний завод порошкової металургії, завод алюмінієвих будівельних конструкцій, ВАТ «Броварський завод будівельних конструкцій», СП «Броварський завод торговельного машинобудування», ЗАТ «Люмен», ТОВ «Світлотехніка Катех», ВАТ «Броварський шиноремонтний завод», ВАТ «Кранобудівна фірма «Стріла», ЗАТ «Броварський завод пластмас», ВАТ «Софія», Броварський хлібозавод, ВАТ «Бровари-молоко», ТОВ «Броварська меблева фабрика «Дружба», а також будівельні організації – ТОВ «Броварський домобудівний комбінат «Меркурій», ОП «Броварипромжитлобуд», ВАТ «ШБУ – 50», підприємства транспорту – ВАТ «Броварське АТП № 13209», СП ТОВ «Транс-Груп» («Броварське АТП № 13262»). Продуктивно працюють ТОВ «ЄвроФудс ГБ Україна», філія «Меркс-Трейд», ТОВ «Німецько-українська науково-виробнича фірма «Бровафарма», ТОВ «Полімер-колор», ПП «Бест», ПВП «Каман», ТОВ «Мрії збуваються» та інші.

Казенний завод порошкової металургії виготовляє залізний порошок, спе-

чені порошкові вироби та вироби із тугоплавких сполук, а також фрикційні диски. Його продукція використовується у металургійній промисловості, автомобільному виробництві, зварювальному виробництві, у роботі гірничо-збагачувальних комбінатів.

Завод алюмінієвих будівельних конструкцій – передове підприємство України із замкненим циклом виробництва на основі безвідходних технологій. Завод виготовляє профілі різноманітних перерізів і конфігурацій, що застосовуються у будівництві, машино-та літакобудуванні, а також інших галузях промисловості, значна частка продукції йде на експорт.

ТОВ «Броварський домобудівний комбінат «Меркурій» займається житловим та промисловим будівництвом, ремонтом і реконструкцією будівель, надає транспортні послуги та виконує ремонтно-вишукувальні роботи. «Меркурій» здійснює будівництво не тільки в Броварах, а й у інших містах Київщини – Борисполі, Ірпені, Бучі, Обухові, Вишгороді та Києві, а також на Черкащині – у Каневі, Золотоноші.

Броварський завод будівельних конструкцій займається виготовленням сучасних залізобетонних конструкцій і бетонних виробів для промислових споруд, об'єктів соціальної інфраструктури, житлового будівництва, а також виробництвом бетонної продукції з перлітом, що має широку сферу застосування.

Підприємство Укоопспілки «Броварський завод торговельного машинобудування» («Торгмаш»), що раніше мав назву «експериментальний», нині займається виготовленням хлібопекарного та торговельного обладнання, автопродукції та опалювальних котлів. А також виконує різноманітні роботи, що стосуються обробки металу. Підприємство добре знане і за межами України – в Росії, Естонії, Молдові та інших країнах.

Ват «Бровари-молоко» - сучасне підприємство харчової промисловості, де використовується сучасна техніка та новітні системи контролю за якістю продукції. «Бровари-молоко» виготовляє близько 15 видів молочних продуктів (молоко, сметана, вершкове масло, сири, кисломолочні продукти).

Броварський завод пластмас виробляє труби для питного водопостачання, каналізації, електропроводки, для транспортування води та газу, поліетиленову плівку, столову клейонку та інші технічні і господарські товари.

БАТ «Софія» виготовляє якісний верхній трикотажний одяг: джемperi, кардигани, жакети, пальта, шапки та ін. Співпрацює з відомими світовими фірмами, а також створює власні колекції одягу під марками Brex, Sofiline, Bravadi.

Орендне підприємство «Броварипромжитлобуд» насамперед займається будівництвом житла, а також офісних приміщень, об'єктів соціальної інфраструктури та торгівлі, виконує загально-будівельні, сантехнічні, електротехнічні, транспортні та оздоблювальні роботи.

Кранобудівна фірма «Стріла» виготовляє автокрани, ремонтує кранові установки, виготовляє та ремонтує вузли гідравліки, підприємство постійно розширює асортимент своєї продукції.

Броварський хлібозавод повсякчасно удосконалює процес виробництва

та розширює асортимент; він виробляє більше сорока найменувань хлібобулочних виробів, значна увага приділяється дієтичним і діабетичним продуктам. Плідно працює кондитерський цех, що виготовляє торти і тістечка, печиво, кекси та короваї.

Спільне підприємство «Транс-Груп» має потужну матеріально-технічну базу і здійснює перевезення вантажів у межах країн Центральної та Західної Європи.

У нашому місті також розвивається малий і середній бізнес, що забезпечує нас найнеобхіднішими товарами і послугами та дає роботу значній частині броварчан. Підприємницьку діяльність в місті здійснюють більше 2,5 тис. юридичних осіб та більше 8,5 тис. фізичних осіб. Найбільша кількість таких підприємств працює у галузях торгівлі, громадського харчування, надає посередницькі послуги, а також займається випуском продукції, будівництвом, надає транспортні та медичні послуги.

Підприємства та організації нашого міста підтримують зовнішньоторгове зв'язки з близько 40 країнами світу. Наші виробники експортують трикоштові вироби, світильники, градирні, комплектуючі частини до промислового обладнання, профілі пресовані зі сплаву алюмінію, залізний порошок, гідроциклони, вугільний концентрат та ін. Натомість відбувається імпорт таких товарів: рослини, корм для тварин, харчові добавки, кондитерські вироби, сировину для харчової промисловості, сталь електротехнічну, термоізолюючі профілі, запчастини до автомобілів та промислового обладнання.

У Броварах значна частка підприємств з іноземними інвестиціями. Іноземці переважнокладають кошти у торгівлю та побутове обслуговування, промисловість, будівництво, транспорт і логістичні послуги. Найбільше інвестицій у броварську економіку надходить з Великої Британії, Іспанії та США.

В місті функціонує близько 30 банківських та кредитних установ, а також філіали страхових компаній.

Медицина

За рівнем медичної допомоги Бровари постійно займають перші місця в області. У нашому місті працюють справжні професіонали своєї справи, які повсякчас дбають про здоров'я наших жителів. На жаль, неможливо згадати на сторінках цієї книги всіх медичних працівників, які своєю працею заслужили на повагу та вдячність броварчан, наведемо лише деяких з них: Н.В. Карась, М.О. Менжега, Т.А. Новик, В.М. Новик, В.С. Коляда, А.В. Бурий, П.Б. Дятлов, В.М. Цювка, А.І. Чайковський та багато інших. У місті функціонує сім медичних закладів: Броварська центральна районна лікарня, поліклініка для дорослих, дитяча поліклініка, стоматологічна поліклініка, пологовий будинок, жіноча консультація та Броварська районна санепідемстанція.

Наразі ведеться будівництво поліклініки районної лікарні, з метою залучення коштів для спорудження поліклініки було створено благодійний фонд «Здоров'я». Нова сучасна поліклініка забезпечить прийом значно більшої кількості па-

ціентів, підвищить зручність та якість медичної допомоги для населення Броварів і Броварщини.

Останнім часом, насамперед завдяки підтримці спонсорів, значно покращилася матеріально-технічна база лікарняних закладів, створено нові діагностичні кабінети, проте сучасного обладнання все-таки не вистачає, а поліклініки, лікарні та амбулаторії потребують модернізації.

У місті та районі активно розвивається сімейна медицина.

Окрім державних закладів охорони здоров'я у Броварах існує чимало приватних медичних установ, найбільше – стоматологічних клінік і кабінетів.

Торгівля, сфера послуг та громадського харчування

У Броварах стрімко розвивається торгівля: хоча криза і сильно вплинула на споживання, кількість крамниць, які обслуговують броварчан, суттєво не змінилася. У місті працює близько двохсот магазинів, з них: 111 магазинів переважно продовольчого профілю (або змішаного) та 84 - непродовольчого.

Зростає мережа закладів громадського харчування, з'являються ресторани та кафе якісно нового рівня, що роблять Бровари привабливим місцем відпочинку не лише для жителів нашого міста, а й для гостей зі столиці. У Броварах налічується 10 ресторанів та близько 70 кафе, барів, пабів, бістро.

У нашому місті працюють сім супермаркетів та сучасний торговельно-розважальний комплекс по вулиці Київській, 316.

Придбати продукти та промислові товари броварчани можуть також на чотирьох ринках.

Продовжує активно розвиватись сфера побутового обслуговування населення. Всього в місті працюють 55 перукарень, 15 ательє з пошиву одягу, 9 майстерень з ремонту взуття, 5 фотоательє, 5 пралень та інші об'єкти побутового обслуговування населення. Все популярнішими стають такі види послуг як організація святкувань, дизайн інтер'єру, послуги няні, домашньої прислуги, прибиральниці.

Збільшення мережі сфери побуту посилює конкурентне середовище, що сприяє якості надання послуг та забезпеченню населення міста необхідними видами послуг.

Релігійне життя

Щоб розповісти про сучасне релігійне життя у Броварах, слід спочатку згадати історію. Адже перший храм — церкву святих Петра і Павла — у нашому місті побудували козаки ще у далекому 1648 році. Про це свідчив напис на церковному дзвоні: "Року 1648 місяця октябрю сей дзвон до церкви Святих Петра и Павла подан от козаков Броварских..." Була в Броварах також церква Святої Трійці, заснована Києво-Печерською лаврою, і храм Вознесіння, збудований також Лаврою у 1762 році (місцезнаходження його і подальша доля невідомі). Плани церков не збереглись. 1999 року велику пошукову роботу на місцезнаходженні

Петро-Павлівської церкви провів відомий броварський краєзнавець Василь Сердюк.

У 1937 році в Броварах під час антирелігійної кампанії радянською владою було знищено Петро-Павлівську (знаходилась на місці нинішньої будівлі прокуратури) та Троїцьку церкви (на місці нинішнього парку Шевченка).

Вже під час Великої Вітчизняної війни на окупованих територіях люди починають повертатися до релігії. Створювалися церковні громади, відбувалися богослужіння. Зокрема, у Броварах на початку 1942 року віруючим було дозволено відкрити церкву. Для цього було використано сарай, що раніше належав машинно-тракторній станції (МТС). Церква проіснувала аж до 1949 року. У 1943 році, після визволення нашого міста від фашистів, одна з віруючих, мати страченого окупантами броварчанина Івана Тонкого, віддала частину власної садиби під побудову нової церкви - Свято-Троїцької.

До 1991 року в Броварах була лише одна церква - на околиці міста, поблизу контори радгоспу ім. Кірова. На початку 1990-х років починається відновлення старих церков і будівництво нових. Виходять з підпілля та реєструються християни-баптисти, християни Віри євангельської та інші релігійні громади. У Броварах діючої Троїцької церкви вже замало для задоволення потреб новонавернених віруючих, і постає питання про відкриття нової церкви. 1991 року відбулося освячення митрополитом Київським Філаретом хреста на місці будівництва храму св. Петра і Павла. Після церковного розколу 1992 року у нашому місті з'являється перша парафія Української православної церкви Київського Патріархату (УПЦ КП), що була розташована на житловому масиві "Пекарня". У 1993 році відкривається храм на честь ікони Божої Матері "Скоропослушниця", освячення якого відбулося 25 травня 1998 року. У тому ж році почала діяти церква на честь Св. Дмитрія Ростовського в мікрорайоні "Південний". 23 грудня 1999 року відбулося урочисте закладення першого каменя храму Св. апостолів Петра і Павла на місці знищеного в 1937 році.

Навесні 2001 року на місці побудови (вул. Гагаріна, 22а) майбутнього храму парафії "Покрова Пресвятої Богородиці" УПЦ КП коштом міського голови Івана Петренка було встановлено кам'яний хрест. 24 квітня 2001 року хрест освятив Патріарх Київський Філарет. Того ж року на ділянці, де мав постати храм, на власні кошти Філарета було зведено каплицю, служба в якій почалась з храмового свята Покрови пресвятої Богородиці 14 жовтня 2001 року, а 11 листопада цього ж року каплиця була освячена патріархом Філаретом. В ній почалися регулярні богослужіння та стала зростати церковна громада УПЦ КП.

На сьогодні у Броварах зареєстровано 30 релігійних громад: Свято-Дмитрівська парафія УПЦ, Парафія Св.апостолів Петра і Павла УПЦ, Свято-Троїцька церква УПЦ, Парафія Св. Іоана Богослова УПЦ, Громада Євангельських Християн-Баптистів (ЄХБ), Церква „Благодать” (ЄХБ), Релігійна громада ЄХБ м. Бровари, Слов'янське Євангельське товариство, Церква Християн-адвентистів сьомого дня, Трьохсвятительська парафія Української греко-католицької церкви, Церква „Хвала і поклоніння”, Харизматична Християнська церква „Перемога”,

Християнський філіал „Воскресіння”, Помісна церква Християн Віри Євангельської (п'ятидесятники), Громада Свідків Єгови, Церква Ісуса Христа Святих Останніх Днів (мормони), Незалежна помісна "Церква Христа", Незалежна релігійна громада Євангельських Християн "Світло спасіння", Релігійна громада Незалежної Помісної Церкви Євангельських Християн "Нове життя" м.Бровари Київської області, Незалежна Церква релігійної громади Євангельських Християн "Слово віри", Громада Римсько-католицької церкви "Пресвятої Діви Марії-Неустанної допомоги", Громада Української православної церкви Київський патріархат, Парафія "Покрова Пресвятої Богородиці" УПЦ, Київський патріархат, Релігійна громада "Адвентистів Сьомого дня Реформаційного Руху", Незалежна релігійна громада Євангельських християн "Наречена Христа", Релігійна громада Незалежної Помісної Церкви Євангельських Християн "Життя у благодаті", Єврейська месіанська община, Помісна церква християн віри євангельської "Спасіння" м. Бровари Київської області, Релігійна громада месіанського іудаїзму "Ковчег зцілення", Релігійна громада Святителя Миколая Чудотворця Істинно-Православної Церкви у м. Бровари Київської області.

Хто може краще розповісти про Церкву і прихожан, як не священник, до якого звертаються тисячі броварчан? Отець Олександр, настоятель церкви святих Петра і Павла поділився з нами своєю історією :

Настоятель церкви Петра і Павла отець Олександр

«Хоча мої батьки родом із Західної України, народився я в Росії, у Кіровській області, у сім'ї військово-службовців. Вже згодом ми переїхали на Україну, де й залишилися жити. Саме тут, в Україні, я закінчив школу та музично-педагогічний технікум, а після армії пішов до семінарії. Перший мій прихід розташовувався у Івано-Франківську, де я служив 9 років.

В Броварах живу та працюю вже понад 14 років. Я не можу не радіти з того, що нині дуже багато людей приходить до церкви, особливо під час відправ богослужінь. Багато віруючих приходять до нас на такі великі свята, як Пасха. Якось підраховували, що за одну пасхальну ніч церква збила до десяти тисяч чоловік.

Надзвичайно приємно те, що зараз у Броварах все більше і більше молоді приходять до церкви, до Бога. Якщо раніше віруючими були, переважно, люди похилого віку, то тепер більше молоді.»

Освіта

Місто Бровари славне не лише своїми підприємствами і спортом, наше місто має великий науковий потенціал, навчальні заклади міста дають хорошу базову освіту та готують справжніх професіоналів своєї справи. Високий рівень броварської освіти — результат наполегливої праці ветеранів педагогічної ниви: М.С. Кота, О.І. Шелеста, В.М. Троценка, М.М. Скирти, І.О. Чекмезової, Г.Б. Івануси,

О.М. Лозовського та багатьох інших працівників-освітян.

На сьогодні у м. Бровари діє 18 дошкільних дитячих закладів та 10 державних загальноосвітніх шкіл, з гімназією ім. Степана Олійника, а також приватна школа «Фортуна». Працює також 5 позашкільних навчальних закладів - Будинок дитячої та юнацької творчості школярів, Дитячий естетико-натуралістичний центр «Камелія», Центр патріотичного і фізичного виховання молоді, Дитяча юнацька спортивна школа, Навчально-виробничий центр творчості молоді.

Окрім того, у нашому місті можна здобути освіту в Навчально-виробничому центрі творчості молоді (НВЦТМ), Броварському професійному ліцеї та вищих навчальних закладах: Економіко-технологічному університеті, Броварському представництві «Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна», Поліцейському фінансово-правовому коледжі, Вищому училищі фізичної культури, Броварському факультеті Київського національного університету культури і мистецтв та інших філіях столичних вищих навчальних закладів.

Бровари – спортивна столиця України

Місто Бровари вже давно має славу одного із найспортивніших міст України. Ця слава зародилась ще в далекі 60–70 роки минулого століття, коли розпочався стрімкий економічний розвиток містечка під Києвом. В той час будуються нові заводи, швидкими темпами зростає населення міста. Все це вимагало покращення дозвілля мешканців міста, і спорт став основним пріоритетом для розвитку соціальної сфери в житті Броварів. В цей час вже функціонувало близько 10 спортивних залів, кілька ігрових майданчиків, міський стадіон «Спартак». Великого розвитку набувають такі види спорту як футбол, легка атлетика, лижні гонки, баскетбол, стрільба та інші.

В 1971 році урочисто було відкрито перший в місті спортивний комплекс «Металург», побудований заводом порошкової металургії. Велика заслуга в цьому тодішнього керівника заводу О.Г. Большеченка, який, не зважаючи на великий спротив свого відомства, зумів відстояти ідею будівництва, і разом з заводчанами за короткий термін його побудувати. На його базі запрацювали спортклуб «Полум'я» і дитячо-юнацька спортивна школа. Почали розвиватись нові види спорту, такі як плавання, легка і важка атлетики, художня гімнастика. Наших земляків почали залучати до різних збірних СРСР, де вони показували гарні результати. Так, вихованці заслуженого тренера Радянського Союзу Віри Смєлової Олександр Сидоренко і Сергій Фесенко стали переможцями Московської Олімпіади в 1980 році.

На весь світ було відоме ім'я уславленого штангіста Валерія Кузніченка, до речі, броварська школа важкої атлетики була однією із кращих в Україні. Вона випустила багатьох відомих майстрів-штангістів. У басейні «Металургу» тренувались майстри спорту міжнародного класу Юрій Шаповалов і Анатолій Влазов. В 1975 році було засновано гандбольну команду «Металург», яку очолила олімпійська чемпіонка Лідія Шевченко. Вона неодноразово була призером со-

юзної першості. В різні роки за команду виступали такі ушлавлені спортсменки, як Любов Одинокова, Ольга Зубарева, Юлія Сафіна, Тетяна Макарець-Макаренко та багато інших. На превеликий жаль, «Металург», який потім було перейменовано на «Автомобіліст», на початку нового тисячоліття було закрито. Причина банальна – нестача коштів, таким чином було перервано славні традиції броварського жіночого гандболу.

В 1985 році було створено чоловічу гандбольну команду «Будівельник», який розпочав свої виступи в першій лізі СРСР, потім його було перейменовано на «Світлотехнік», бо він почав захищати честь броварського заводу електро-технічного обладнання. Спеціально для команди, на масиві «Торгмаш» було побудовано спортивну залу, щоби хлопці мали змогу повноцінно тренуватись і виступати на змаганнях. Тепер команда носить назву «Будівельник». Юнаки стали срібними призерами першості України серед команд чоловічої суперліги.

На початку 80-х років у місті Бровари було відкрито професійно-технічне училище №4, на базі якого працював Центр олімпійської підготовки з легкої атлетики спортивного товариства «Трудові резерви». Його вихованці – майстри спорту міжнародного класу Олександр Апайчев і Ігор Соболевський, багаторазові переможці і призери чемпіонатів СРСР, рекордсмени країни з багатоборства.

Восени 2008 року відсвяткувало своє 25-ліття Броварське вище училище фізичної культури, справжня школа підготовки видатних майстрів із різних видів спорту. Тут було створено гарну матеріально-технічну базу, а саме, побудовано 50-метровий басейн «Купава», зал ігрових видів спорту, легкоатлетичні стадіони. Тут працювали і працюють відомі фахівці спорту. Серед них Ігор Корольов, Петро Папуш, Володимир Багатіков, Йосип Мельниченко та інші. Випускники БВУФК своїми виступами давно прославляють свій заклад і місто на різноманітних міжнародних змаганнях. Серед них – Олег Лісогор, Сергій Дзинзирук, Віталій і Володимир Кличко, Юрій Нужненко та інші. Цього року в БВУФК було відкрито відділення хокею, де буде навчатись сімнадцять молодих перспективних хокеїстів з різних куточків України.

В цьому році 45-ту річницю відзначає ДЮСШ управління освіти Броварської міської ради. Тут працює шість відділень – з плавання, лижних перегонів, гандболу, футболу, художньої гімнастики і карате. В школі працюють прекрасні спеціалісти, такі як заслужений тренер України Микола Кузьмук, чемпіон світу з футболу серед юніорів Юрій Макаров, тренери з плавання Надія Шеїна і Ірина Усятюк та інші. За ці роки було випущено багато гарних спортсменів, не всі з них можуть похвалитися видатними досягненнями, але кожен зберіг прекрасні згадки про роки навчання в школі.

В 1991 році відкривається ДЮСШ №2 відділу фізичної культури і спорту, де працюють відділення легкої атлетики, боксу, баскетболу, настільного тенісу, ушу, шахів і карате. В цей період в Броварах діє п'ять плавальних басейнів, чотири 25-метрові і один 50-метровий. Місто займає перше місце в Радянському Союзі за співвідношенням довжини водної доріжки та кількості населення.

Поступово із розвалом СРСР починається занепад і спортивного життя мі-

ста. Так із п'яти басейнів зараз працює лише два – «Купава» і колишній «Схід», що зараз перебуває в приватних руках, на його базі створено фізкультурно-оздоровчий центр «Феско», де всі послуги надаються на платній основі. На «Торгмаші» у жахливому стані перебуває плавальний басейн «Волна». Його спочатку було передано в оренду, а потім знову забрано до комунальної власності. Щоб довести басейн до робочого стану, потрібно вкласти величезні кошти. Ось-ось почне розвалюватися «Лідер», який вже більше трьох років перебуває в аварійному стані.

В 1997 році, напередодні парламентських виборів, було проведено роботи на міському стадіоні «Спартак», дороблені лави для глядачів, в центральних секторах встановлено пластикові сидіння. На протязі останніх сезонів тут проводив домашні матчі броварський футбольний клуб «Нафком», який, на жаль, так і не зміг подолати фінансову скруту. Так місто залишилось без великого футболу. Та й сам стадіон разом із легкоатлетичним манежем тепер у віданні Київської області, а не Броварів, позаяк у міської влади не знайшлось коштів на їхнє утримання.

В 1996 році на Олімпійських іграх в американському місті Атланта взяло участь сім броварчан, які змогли принести в доробок української збірної три медалі – одну золоту і дві бронзові нагороди. Олімпійським чемпіоном став вихованець Броварського училища Володимир Кличко, який переміг у суперважкій вазі. Бронзовим призером в секторі для штовхання ядра став уславлений український легкоатлет Олександр Багач. Борець з греко-римської боротьби Андрій Калашніков також став третім на олімпійському турнірі. В наступних Олімпіадах теж брали участь наші земляки, які завжди показували найкращі результати.

В місті на базі спорткомплексу «Світлотехнік» відкрито школу ушу. Тут розпочав і продовжує свій спортивний шлях один із найсильніших спортсменів світу із цього виду спорту Андрій Коваль – переможець і призер багатьох міжнародних змагань. Школа відома далеко за межами нашої держави. Цього літа спортсмени разом зі своїми наставниками їздили на тренувальні збори до Китаю, країни, де виник цей вид єдиноборств. Пройти навчання в броварській школі приїздять не тільки з різних куточків України, а й з-за кордону.

Також розвивається і дитячо-юнацький спорт. Цього року відбулись вже IX спортивні ігри школярів, під час яких учні загальноосвітніх шкіл змагались в різних видах спорту. Проходять турніри з настільного тенісу, баскетболу, гандболу, футболу, школярі стартують на водних доріжках і на стадіонах, проявляючи свою силу, швидкість і витривалість. Кращі з них беруть участь в обласних і республіканських змаганнях. Працює спортивний клуб «Гарт», який разом з вчителями фізичної культури займається фізкультурно-масовою роботою серед навчальних закладів.

В Броварах діє обласна школа вищої спортивної майстерності, яка допомагає дорослим спортсменам в підготовці і виступах на всеукраїнських і міжнародних стартах. Вихованці школи, легкоатлети Віктор Ястребов і Віктор Кузнецов —переможці і призери чемпіонатів світу та Європи.

Наша ушавлена лыжня Валентина Шевченко, цьогорічна переможниця етапу Кубка світу з лыжных перегонів.

Напрыкінці 2006 року в ТРЦ «Термінал» было відкрито льодову арену, найсучаснішу в нашій державі. Тепер тут вчаться кататись на ковзанах мешканці міста, правда, це коштує не дуже дешево і не кожному по кишені. Тут проводять свої домашні поєдинки хокеїсти київського «Сокола» і «Білого Барсу», який виступає за Броварський район.

Кожного року в приміщенні легкоатлетичного манежу відбувається День бігу, на який приїзять спортсмени з усієї Київської області. Вже став традиційним турнір із художньої гімнастики «Різдвяна зірочка», який стає перевіркою юного резерву нашої національної команди з цього виду спорту. В приміщенні спортивної зали БВУФК відбувається традиційний міжнародний турнір з гандболу пам'яті видатного тренера Володимира Багатікова. Басейн «Купава» завжди радий вітати учасників змагань різних рівнів.

Вже багато років поспіль для школярів міста проводиться турнір з міні-футболу на кубок «Моє місто – мій дім». Ці змагання були започатковані мною як депутатом міської ради з метою популяризація спорту та здорового способу життя, щоб залучити молодь до змістовного і корисного дозвілля.

Дуже розвинений у нашому місті й ветеранський спорт. Такі відомі майстрині спортивної ходьби, як Тетяна Карєбіна, Любов Вишнякова і Галина Голуб, постійно виїздяють за кордон для участі в різноманітних змаганнях, з яких завжди повертаються з нагородами. В нас працюють такі ентузіасти ветеранського спорту, як Анвік Згурський і Володимир Зотов, які власним прикладом доводять, що вік заняттям спортом не завада.

Хочеться відзначити і не дуже приємний аспект: хоча у нашому місті проживають спортсмени світового рівня, чий імена на вустах у мільйонів, міська влада не подбала про те, щоби створити їм нормальні умови для життя. Неодноразові чемпіони світу з боксу Сергій Дзинзирук і Юрій Нужненко так і не дочекалися від влади хоча би маленької квартири. Що вже тоді говорити про менш відомих броварських чемпіонів. У всіх цивілізованих державах спортсмени такого рівня є національною гордістю, влада достойно забезпечує їх на все життя, створює всі умови для праці і нових звершень. У нас же для тренерів і спортсменів немає ніяких стимулів, тому вони часто і змушені виїжджати за кордон, де їх приймають з відкритими обіймами.

В кінці хочеться відзначити, що місто Бровари було, є і завжди буде серед лідерів українського спорту. Спорт став для мешканців міста не просто заняттям, а способом життя, без якого не можна прожити. Тому можна з впевненістю сказати, що Бровари – місто спорту, не зважаючи ні на що.

Броварщина — лідер Київщини

Броварський район сьогодні за багатьма показниками є одним із лідерів не лише Київської області, а й України.

Потужний промисловий і сільськогосподарський потенціал, працюючі високопрофесійні кадри дають підстави сподіватися на швидке зростання за часів ринкового оновлення.

У районі налагоджена ефективна робота з розробки та реалізації Програм соціально-економічного розвитку району та стратегічного планування.

За останні роки значно зросли обсяги виробництва та збільшилися надходження до бюджетів усіх рівнів.

Броварський район посідає перше місце в Київській області та і в Україні за обсягом залучених іноземних інвестицій. Основною метою реалізації інвестиційної політики в районі було нарощення обсягів залучення інвестицій в економіку району, реконструкція та технічне переозброєння підприємств, розвиток мережі об'єктів промислового, соціально-культурного, комунального та духовного призначення.

В районі зареєстровано 37 підприємств з іноземними інвестиціями, з них 8 підприємств із 100 % іноземним капіталом. Основні обсяги іноземних інвестицій надходять в район із Нідерландів, Норвегії, Кіпру, Еквадору, Австрії, Німеччини.

У районі діють такі гіганти виробництва як "Кока-Кола Беверіджиз Україна", а також відомі далеко за межами області підприємства – «Мономах» (Димерка), Калинівський завод «Будперлит», ТОВ «Фроніус-Україна» (с. Княжичі), стрічково-ткацька фабрика в с. Гоголів, насінневий завод ТОВ «Сесвандерхаве-Україна», «Агрокомбінат «Калита», ЗАТ «Агropак», СП «Інтер-факел», ВАТ «Комбінат Тепличний», ТОВ «Асканія-флора», ЗАТ «Комплекс Агromарс», Пухівський завод вентиляційних виробів, Калитянський експериментальний завод комбікормів і преміксів, ВАТ «Птахофабрика Київська» та інші.

Навесні 2008 року було повністю завершено газифікацію району.

Зважаючи на необхідність забезпечення сталого соціально-економічного розвитку району, питання надійного енергозабезпечення та ефективного використання енергоресурсів виходять на перше місце. За два роки побудовано близько 50 автономних мінікотелень для опалення об'єктів бюджетної сфери (шкіл, дитячих садків, будинків культури) в селах Заворичі, Мокрець, Погреби, Літки, Рожни, Світільня, Семиполки, Бобрик, Тарасівка, Требухів, Шевченково, смт Кали-та.

Найближчим часом буде добудована районна поліклініка, розрахована на 1000 відвідувань за зміну з 30 ліжками денного стаціонару (площа 15600 кв. м). Всі загальноосвітні школи району комп'ютеризовані.

У галузях освіти, культури, охорони здоров'я, фізичної культури і спорту розроблено цілу низку цільових програм. Завдяки їх реалізації на Броварщині функціонує широка мережа об'єктів соціальної інфраструктури. Наш район займає призові місця на конкурсах художньої самодіяльності та у спортивних змаганнях.

Визначні особистості нашого краю

На броварській землі проживають сильні духом і талановиті люди, що генетично увібрали в себе бойовий характер наших предків: трипільців і скіфів, слов'ян і козаків. Тому сучасний броварчанин поєднує в собі такі риси як сильна воля і розсудливість, постійне прагнення до фізичного і духовного самовдосконалення, енергійність і багатий внутрішній світ, цілеспрямованість, щирість та гостинність.

Серед жителів Броварщини є і видатні вчені, і талановиті митці, і відомі воєначальники, і визначні громадські діячі... Цей перелік можна продовжувати дуже довго... Адже у нашому краї у різний час жили, працювали і творили особистості, що зробили неоціненний внесок у розвиток української державності, української культури.

Чесно кажучи, вивчаючи історію рідного краю, відкриваючи для себе все нові і нові її пласти, я дізнався про багатьох людей, чий життєвий і творчий шлях викликав у мене неабияке захоплення. Всі вони достойні бути вписані золотими літерами в історію нашого краю: хто зі зброєю в руках захищав її простори від загарбників, хто піднімав з післявоєнної руїни, хто оспівував її красу, хто досліджував її славу минувшину, хто своїм прикладом прославляв Броварщину далеко за межами України. Не забуваймо й тих людей, які не увіковічені в пам'ятниках і не згадані на сторінках книжок і журналів, зате своєю щоденною працею внесли неоціненний вклад у розвиток нашої малої Батьківщини.

Всіх назвати неможливо, спробуймо коротенько розповісти хоча би про деяких з них:

Гамалій Дмитро Михайлович

Відомий краєзнавець, дослідник історії Броварщини, шевченкознавець.

Дмитро Гамалій народився 4 листопада 1919 року в Броварах у сім'ї техника-будівельника Михайла та домогосподарки Ганни. Навчався у Київській школі №125. У 1939 році поступив до Київського медичного інституту, але був відкликаний з навчання військкоматом і протягом 1939-1941 років пройшов вишкіл у Київському танково-технічному училищі.

З лютого 1942 року у званні військового техника бере участь у війні, пройшовши фронт від Сталінграда до Німеччини.

У 1948 році стає студентом фізико-математичного факультету Лебединського учительського інституту. Після закінчення навчання у 1950 році працює вчителем у броварській школі №1, викладає математику, фізику, малювання, слюсарну і столярну справи.

ВИЗНАЧНІ ОСОБИСТОСТІ НАШОГО КРАЮ

З 1959 до 1974 року працює на заводі №512 (Київський комбінат «Хім-волокно»).

У 1974 році виходить на пенсію та повністю присвячує себе краєзнавству і шевченкознавству. Дмитро Гамалій досліджує історію Броварів та району, об'єктом його розвідок стали насамперед творчість та факти перебування Тараса Шевченка на Броварщині. Краєзнавчі матеріали Гамалія часто публікували на шпальтах газети «Нове життя», журналів «Україна», «Родознавство» та інших. Брав участь у створенні «Шевченківського словника».

У 1994 році виходить друком його книга «Броварські шляхи Кобзаря», цього ж року Дмитро Гамалій помирає.

Сергєєв Микола Дмитрович

Видатний радянський флотоводець.

Народився у 1909 році в с. Старі Петрівці сучасного Вишгородського району. З 1921 року жив у Броварах.

Після закінчення навчання у Ленінградському вищому військово-морському училищі, з 1931 по 1939 рік служив на військових кораблях на Далекому Сході. У 1941 році закінчив Військово-Морську Академію. В роки війни командував бригадою кораблів Волзької військової флотилії, потім був начальником штабу цієї флотилії.

У 1964 році призначений начальником Головного Штабу ВМФ, а 1970 році йому присвоєно звання Адмірала флоту.

Адмірал Сергєєв був одним із засновників атомного підводного флоту СРСР. Нагороджений тридцятьма орденами і медалями СРСР та інших держав.

Фельдман Ісаак Лазаревич

Відомий лікар.

Народився у Києві, вивчав медицину в університеті Св. Володимира, звідки був виключений за участь у революційному русі, закінчив освіту у 1902 році в Дерптському університеті.

З 1904 до 1942 року працював лікарем у Броварах, саможертовно виконував свій обов'язок, незважаючи на всі обставини – війни, складний період утвердження радянської влади, важкі умови праці.

За його активної участі у 1911 році земство побудувало лікарню на 10 ліжок. Він очолював невеличкий колектив, який обслуговував не лише місто Бровари, а й села району. Місцеве населення глибоко поважало його за чуйність і відданість своїй справі.

З початком Другої світової війни він організував лікування поранених,

ВИЗНАЧНІ ОСОБИСТОСТІ НАШОГО КРАЮ

продовжував надавати медичну допомогу людям і з приходом фашистів. У 1942 році разом із сестрою був розстріляний німецькими окупантами.

Чепурний Дмитро Іванович

Талановитий поет.

Народився у Броварах у бідній родині, окрім нього у сім'ї було ще п'ятеро дітей. У 1926 році закінчив броварську семирічну школу ім. І.Франка, продовжив навчання у Київському інституті народної освіти. Ще в шкільні роки займався у літературному гуртку.

Працював у пресі, секретарем драматичної секції Спілки письменників України. Незабаром його вірші з'являються у журналах «Життя і революція», «Глобус», газетах «Молодий більшовик» та «Комсомолец України».

1927 року вступив до літературної спілки початківців «Молодняк». Через два роки вийшла друком його перша поетична книжка «Комсомольські будні», пізніше – збірки «Земля», поема «Сімнадцять», «Фронти», «Зміна йде», «Зустріч весни». Дмитро Чепурний стає членом Спілки письменників України і СРСР. У своїх віршах він оспівував трудовий порив комсомольської молоді, писав поезії і для дітей, займався перекладами.

У 1937 році засуджений за безпідставними звинуваченнями у контрреволюційній діяльності. 2 червня 1944 помер в ув'язненні від важкої хвороби. У 1958 році Верховним Судом СРСР його вирок скасовано за відсутністю складу злочину.

Андрійчук Іван Гнатович

Майстерний скульптор.

Народився у 1919 році у Семиполках, походить із давнього роду. Закінчив сім класів Семиполківської неповної середньої школи. У часи Другої світової війни був на фронті.

Після перемоги над фашистами працював у реставраційній майстерні художніх фондів. Навіть не маючи відповідної освіти, став визначним скульптором, членом Спілки художників СРСР та УРСР. За майже півстоліття творчої праці створив понад 200 скульптур з бронзи, граніту, мармуру, гіпсу. Найвідоміші його роботи — це скульптурні портрети героїв Великої Вітчизняної війни. Іван Андрійчук також залишив нам чудові портрети Індіри Ганді, Катерини Білокур, Петра Чайковського, Миколи Гоголя, Льва Толстого, Тараса Шевченка, Богдана Хмельницького та багатьох інших, що знаходяться на площах міст і сіл та в музеях України.

ВИЗНАЧНІ ОСОБИСТОСТІ НАШОГО КРАЮ

Литвиненко Таїсія Йосипівна

Народна артистка України. Лауреат премії ім. Марії Заньковецької.

Народилася 10 лютого 1935 року в с. Погреби. По закінченню сільської семирічки продовжила навчання у броварській школі №1.

У перших кінофільмах – «Назар Стодоля» (Галя), «Штепсель і Тарапунька» (Галя), «Максим Перепелиця» (Василина) – знялася ще під час навчання у Київському інституті театрального мистецтва ім. Карпенка-Карого. Після закінчення інституту взяла участь у стрічках «Григорій Сковорода» (Параска), «За двома зайцями» (Химка).

У 1979 році зіграла роль Пріськи у фільмі Івана Миколайчука «Вавилон XX».

Таїсія Литвиненко працювала у Київському національному академічному театрі ім. І. Франка, у Запорізькому театрі, а з 1965 року – у Львові в Національному академічному драматичному театрі ім. Марії Заньковецької.

Найкращі ролі в театрі: Галя – «Циганка Аза» М. Старицького, Тетянка – «У неділю рано…» О. Кобилянської, Анна – «Украдене щастя» І. Франка, Нора – «Нора» Г. Ібсена, Анна – «Данило Галицький» В. Босовича, Дзвінка – «Олекса Довбуш», Гертруда – «Гамлет» В. Шекспіра, Ваніна – «Життєве море» І. Карпенка-Карого.

Успішно працює як режисер, поставивши в театрі «Неповторність» Ліни Костенко та «Два кольори» Д. Павличка, крім того – займається педагогічною діяльністю.

Схиархімандрит отець Феофіл (Росоха Петро Савович)

Сподвижник відродження християнства в Україні.

Народився 10 серпня 1929 року в сім'ї псаломщика у Калиті. Закінчив калитянську школу і в 1946 році вступив до Київської православної духовної семінарії. Через п'ять років педагогічна рада семінарії рекомендувала його як кращого випускника до Московської духовної академії.

Петро Росоха закінчив академію, маючи звання кандидата богослов'я. У 1954 був пострижений у монахи під ім'ям Пафнутій. По закінченню академії починає служити у Києво-Печерській лаврі.

Коли Києво-Печерська лавра стала історико-культурним заповідником, почалося «мандрівне життя» о. Пафнутія: Алма-Ата, Ялта, Кострома, Козелець, Київ, Гагри... Тільки наприкінці 80-х років він повернувся до лаври та отримав благословення на відродження Китаєвської пустині. У 1994 році настоятель Києво-Печерської лаври здійснив постриг і велику схи-

ВИЗНАЧНІ ОСОБИСТОСТІ НАШОГО КРАЮ

му архімандрита Пафнутія. Він бере собі ім'я Феофіл і, незважаючи на похилий вік, саможертвовно береться за відродження духовної святині нашого народу – Китаєвської пустині, знаходячи добре слово і мудру пораду для всіх, хто шукає свій шлях до Бога.

Отець Феофіл помер 22 березня 1996 року.

Луценко Анатолій Федорович

Художник, поет, літературознавець, лауреат премії ім. Григорія Сковороди та Івана Огієнка.

Народився 17 лютого 1925 року в селянській родині на Житомирщині. В період репресій родина зазнала важких поневірянь. До війни закінчив 9 класів місцевої школи, потім попав у фашистські концтабори.

Після закінчення війни повернувся у рідне село, працював у колгоспі. У 1946 році вступив до Київського училища прикладних мистецтв, продовжив навчання в Академії мистецтв. Через родинні обставини на деякий час повернувся на Житомирщину, де працював у царині культури.

З 1972 року і до кінця життя працював на Броварщині, в смт Калита. Викладав образотворче мистецтво у школі, організував мистецьку студію «Веселка».

Анатолій Луценко заявив про себе як поет у 1940 році віршем «Весна». Активно друкувався у 60-70-ті роки, проте постійно перебував під наглядом КДБ і лише зі здобуттям Україною незалежності виходять у світ його збірки поезій: «Живиця отчої землі», «На моїм порозі», «Овогнене життя», «Максимове джерело», «Сонячні зайчата», «Із пекла в пекло», «Кущиста рунь», «Неповторні відтінки».

Юрченко Василь Васильович (псевдонім Василь Борейко)

Публіцист, літературознавець, мистецтвознавець, займався перекладацькою діяльністю.

Народився 7 січня 1916 року в селі Літки Броварського району. Закінчив семирічну школу, а потім фабрично-заводське училище київського заводу «Точприлад». У 1937 році Василь Юрченко поступає на філологічний факультет Київського університету ім. Т. Шевченка. Захищав рідний край у часи Великої Вітчизняної війни.

З вересня 1944 по вересень 1947 року працював викладачем української літератури і теорії літератури в Чернігівському державному учительсько-му інституті. Перша публікація Василя Юрченка з'явилася у 1946 році в чернігівській обласній газеті «Деснянська правда» і була присвячена Т. Г. Шевченку, а його перший віршований переклад був виданий у 1948 році.

З лютого 1948 року по березень 1960 року працював спочатку мето-

ВИЗНАЧНІ ОСОБИСТОСТІ НАШОГО КРАЮ

дистом, а потім завідувачим відділом фольклору в Центральному будинку народної творчості УРСР. У 1956 році видає свою першу книгу «Деякі питання поетичної майстерності».

З 1960 і до виходу на пенсію у 1976 році працював у видавництві «Мистецтво» на посаді старшого редактора.

Василь Юрченко – редактор і упорядник великої кількості книг: «Агіткульбригада» (1965), «Новий рік у клубі» (1969), «Чудеса – без чудес» (1970), «На щастя, на здоров'я» (1971) та багатьох інших. Йому належать інтермедії «Вивернута сорочка», «Ясна причина», «Бібліотечні задачі», «Очі дівочі», «А все через відро», «Погорільці», оповідання «Льончик», «Персональне пекло», «Як Галя стала щасливою».

У 1972 році виходить друком його драма-феєрія «Балада про Ладину». 1987 року Василь Юрченко поповнив свій творчий доробок книгою «Слово у пісні».

Василь Юрченко помер 18 березня 1998 року, похований у селі Літки.

Галаган Микола

Громадський та державний діяч, учасник національно-визвольних змагань.

Народився у Требухові в 1882 році.

В 1903-1904 роках входив до Революційної української партії, а з 1917 – до української соціал-демократичної робітничої партії. В 1917-1918 роках був представником Центральної ради на Кубані, за часів гетьманату Скоропадського очолював департамент Міністерства народного здоров'я. В період правління Директорії Микола Галаган очолював дипломатичну місію у Будапешті.

Після поразки національно-визвольних змагань жив у Празі та Відні, керував роботою українських громадських організацій – таких як Українська Громада. Написав чотири томи мемуарів «З моїх спогадів».

У 1946 році заарештований органами НКВД і засуджений до 10 років ув'язнення, подальша доля невідома.

Стельмах Михайло Панасович

Відомий письменник, академік НАН України.

Народився 24 травня 1912 року в селі Дяківці на Вінничині.

Перші поетичні спроби Михайла Стельмаха припадають на тридцять років, коли він по закінченні Вінницького педагогічного інституту (1933) вчителює спочатку на рідному Поділлі, а потім у школі села Літки. У Літки до нього приїздить Максим Рильський, який високо оцінив його педагогічну діяльність: Михайло Стельмах не лише

зацікавив учнів українською літературою, а й організував фольклорно-етнографічну роботу.

У 1939 році призваний в армію. За кілька місяців до початку Великої Вітчизняної війни виходить його перша збірка поезій «Добрий ранок», потім фронтові збірки «Провесінь», «За ясні зорі», «Березовий сік».

З кінця 1945 року працює науковим співробітником Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії НАН України, збирає перлини народної творчості.

За роман-хроніку «Велика рідня» удостоєний державної премії СРСР. У 1957 році — роман «Кров людська — не водиця», 1959 — роман «Хліб і сіль», 1961 — роман «Правда і кривда», 1969 — «Дума про тебе». Останній роман «Чотири броди» (1979) приніс Стельмаху Державну премію України ім. Т. Г. Шевченка. Земля як основа життя, праця хлібороба, проблеми українського села — такі основні теми творчості Михайла Стельмаха. Окрім того, він створив велику бібліотеку для дітей, писав драматичні твори.

Помер письменник 27 вересня 1983 року.

Літківський період життя, праці та творчості знайшов художнє відображення в його автобіографічній книжці «Дума про тебе» (1969). У Літках пам'ятають і люблять Михайла Стельмаха, у місцевій школі є музей, присвячений письменнику.

Доцин Іван Васильович

Журналіст, видавець, краєзнавець.

Народився 20 червня 1958 року в селі Комарові у Чернівецькій області. Після служби в армії закінчив факультет журналістики Київського університету ім. Т. Шевченка.

Спочатку працював у васильківській газеті «Шлях Ілліча», чорнобильській газеті «Прапор перемоги», потім київській обласній молодіжній газеті «Молода гвардія», керівником фотогуртка броварської станції юних техніків, у київській республіканській газеті «Приватна справа».

З липня 1995 і до січня 2000 року — кореспондент київського загальнодержавного тижневика «Гарт».

Іван Доцин — автор і видавець книг «Пийте, люди, на здоров'я «Поляну купіль!» (1996), «Творці духмяного дива» (1996), «Говорить Київ!..» (1997), «Диво-квіти щедрих душ» (2000), «Творці вітамінного достатку» (2002).

Як співавтор і упорядник матеріалів у серії «Броварська минувшина» видав історико-краєзнавчі праці «Бровари — рідне місто моє» (1997), «Праотче сторона у межиріччі Десни й Трубежа» (2003), «Броварська минувшина» (2003), «Історія поселень Броварського краю» (2003).

З 1994 року у Броварах очолює видавництво «Водограй».

ВИЗНАЧНІ ОСОБИСТОСТІ НАШОГО КРАЮ

Гузій Володимир Миколайович

Краєзнавець.

Народився у 1946 році в селі Семиполках Броварського району.

З 1969 по 1984 рік служив у Збройних силах, має дві вищі освіти.

Автор історико-краєзнавчих нарисів про Броварщину – книги «Золота очеретина», виданої у 1997 році. Це видання стало невичерпним джерелом знань про історію Броварського краю. Володимир Гузій провів величезну роботу, дослідивши маловідомі архівні джерела та зібравши рідкісні легенди та перекази, що сягають своїм корінням у глибину віків.

Коваль Олександр Іванович

Народний артист України, член-кореспондент Академії мистецтв України, професор Київського державного інституту театального мистецтва ім. Карпенка-Карого.

Народився 7 травня 1945 року в селі Жердові на Київщині.

Прийшов у кінематограф у 1963 році, працював спочатку освітлювачем, потім асистентом оператора. Закінчив Всесоюзний державний інститут кінематографії, за дипломний фільм «Сектор мовчання» 1971 року одержав срібну медаль на Міжнародному кінофестивалі «Кіномарина».

З 1970 року – кінорежисер, кінооператор вищої категорії, з 1997 року – директор Української студії хронікально-документальних фільмів. Автор понад 85 документальних фільмів, створених в Україні, Росії, Франції...

Найвідоміші роботи: «Відкрий себе» про Григорія Сковороду (1972) - Національна премія ім. Т. Шевченка у 1991 році, «Меланчине весілля» - «Срібний голуб» XIX Лейпцігського кінофестивалю, «Шлях до тунелю» - «Срібний голуб» XXI Лейпцігського кінофестивалю, «Дід Іван з села Річка», «Остап Вишня. Отак і пишу», «Восьмий Атлантичний», «Твої сини, Україно», «Своя земля», «На Різдво», «Терновий вінок», «Любомира».

Особливе місце у творчості Ковалю посідає сільська тема: його автобіографічна дилогія «Дім. Рідна земля» розповідає про рідне село Жердову та життя його мешканців, фільм-монолог «Ой, горе, це ж гості до мене» — про голод 1933 року.

Олександр Коваль – лауреат Національної премії ім. Т. Шевченка, лауреат премії Спілки журналістів України, нагороджений орденами «Знак пошани», «За заслуги».

Чишко Віталій Сергійович

Відомий науковець.

Народився 5 липня 1951 року на Рівненщині. Після закінчення школи працював робітником, служив в армії.

У 1978 році закінчив історичний факультет Київського державного педагогічного інституту ім. О. Горького і був призначений директором Заворицької школи.

Під його керівництвом школа посіла одне з перших місць в районі. Віталій Чишко був депутатом сільської ради, сільським головою.

У 1980 році поступає в аспірантуру, з 1984 року – кандидат історичних наук, активно займається науковою діяльністю. У 1993 році він організував на базі Центральної наукової бібліотеки ім. Вернадського відділ біографічних досліджень і очолив його, у 1994 році відділ отримав статус Інституту.

У 1998 році Віталій Чишко обраний президентом Українського біографічного товариства, академіком Міжнародної слов'янської академії наук. З 1999 року – академік Української академії історичних наук, у 2001 році отримав звання професора.

Віталій Чишко – автор більше 140 наукових праць, присвячених історії інтелігенції, генеалогії, біографістики, джерелознавства, аграрної історії, міжнародних відносин.

Помер 2 лютого 2003 року.

Романенко Віталій Петрович

Рекордсмен і багаторазовий чемпіон світу зі стрільби.

Народився 13 липня 1926 року в селі Русанів на Броварщині, де здобув початкову освіту. Потім родина переїхала у Новосибірську область. У 1943 році Віталій добровільно пішов на фронт, героїчно пройшов шляхами війни до Берліна, проявив себе як влучний стрілець, отримав аж 24 нагороди!

У 1945 році продовжив службу у Київському військовому окрузі. Сформована ним команда зі стрільби стала чемпіоном округу. Віталій Романенко здобув медалі на чемпіонатах Радянської армії, України, СРСР.

На чемпіонаті світу у Венесуелі у 1954 році здобув п'ять золотих і одну срібну медаль, став триразовим чемпіоном і здобув звання заслуженого майстра спорту. На чемпіонаті світу в Норвегії (1956) здобув дві золоті і одну срібну медаль, три золоті медалі завоював на чемпіонаті Європи цього ж року.

ВИЗНАЧНІ ОСОБИСТОСТІ НАШОГО КРАЮ

На Олімпійських іграх в Австралії у 1956 році Віталій Романенко показав найкращий результат зі світовим і олімпійським рекордом, які нікому не вдалося побити до цього часу.

Протягом наступних років він здобуває нові медалі на престижних міжнародних змаганнях, з 1965 року працює тренером, виховав багатьох чемпіонів.

У Київському військовому окрузі заснований перехідний приз ім. В. Романенка, що розігрується щороку серед офіцерського складу.

Суботовський Павло

Архієпископ Астраханський і Кавказький.

Народився у Зазим'ї, змалку проявився його незвичайний талант до співу, який помітив впливовий церковнослужитель і забрав юнака до Остра. Там хлопець вчився та служив у священика, продовжив навчання у чернігівській семінарії, потім – у духовній академії у Петербурзі, при постриженні у монахи отримав ім'я Павло.

Завдяки своєму таланту та добрим організаторським здібностям став архимандритом Смоленського Аврамієвого монастиря і ректором Смоленської духовної семінарії, з 1817 по 1826 рік – займав посаду єпископа Харківського і Слобідсько-Українського, у 1826-1832 роках очолював Астраханську та Кавказьку єпархії, був архієпископом. Помер у 1832 році.

Після його смерті вже у 1875 році за його кошти у селі Зазим'ї було споруджено Святовоскресенський храм, він також заповів церкві два золоті хрести, Євангеліє в позолоченій оправі, а також багату бібліотеку. Павло Суботовський заповів служителям цього храму великі кошти, щоб вони безкоштовно відправляли церковні обряди: вінчання, хрещення, похорони, цей заповіт виконувався аж до більшовицького погрому у 1920 році.

Шусть Андрій Васильович

Сучасний композитор, дипломант багатьох фестивалів.

Народився 4 серпня 1966 року в селі Літках Броварського району. З дитинства проявив неабиякі здібності до музики. Закінчив музичну школу-інтернат при Національній консерваторії ім. М. Лисенка по класу фортепіано.

На замовлення Ади Роговцевої написав музику до спектаклю «Благодарю» в театрі російської драми ім. Лесі Українки, автор музики до відомих пісень «Приворожи», «Україні»,

«Мікрофон», «Сірооке кохання». Його пісні виконують зірки української естради Олександр Пономарьов, Марійка Бурмака, Жанна Боднарук.

Андрій Шусть – дипломант фестивалів «Голос Азії – 85», «Шлягер року – 2002», «Музичного вернісажу» 1996, 1998, 1999 років.

Осьмак Василь Олександрович

Видатний архітектор, професор.

Народився 8 квітня 1870 року в родині збіднілого дворянина в селі Гоголеві на Броварщині. Початкову освіту здобув у школі рідного села, у 1888 році закінчив другу Київську гімназію. Після цього навчався спочатку в Київському університеті, а з 1890 року – у Петербурзькому інституті цивільних інженерів, який закінчив у 1895 році.

З 1899 року і до початку Великої Вітчизняної війни займався викладацькою та науковою діяльністю у Київському політехнічному інституті.

За його проектами у Києві було споруджено: комплекс університетської лікарні на Байковій горі (нині тубінститут), будинки: ломбарду, гімназії, Київського товариства грамоти (нині театр музкомедії), бібліотека Київського університету, архітектурний комплекс стадіону «Динамо», театр юного глядача, набережну Дніпра. У рідному селі Гоголеві за його проектом побудована лікарня.

Кононенко Петро Петрович

Поет, драматург, літературний критик, історик і теоретик літератури, українознавства, доктор філологічних наук, професор, академік.

Народився 31 травня 1931 року в селі Марківці на Чернігівщині. Закінчив місцеву семирічну школу, з 1946 по 1949 рік навчався у Заворицькій середній школі, вчителі Василь Кириченко та Ольга Пінчук не лише дали йому знання, а й прищепили любов до рідного слова, розбудили патріотичні почуття.

У 1949 році вступив на відділення україністики філологічного факультету Київського університету ім. Т. Шевченка, потім – аспірантура при кафедрі історії української літератури. У 1966 році захистив кандидатську дисертацію. З 1952 року починає працювати в університеті: асистент кафедри, заступник секретаря, секретар комітету комсомолу університету, старший викладач кафедри історії української літератури, доцент (1968), професор (1988), завідувач кафедри, декан філологічного факультету.

З 1971 року член Спілки письменників. У 1986 році – захист докторської

ВИЗНАЧНІ ОСОБИСТОСТІ НАШОГО КРАЮ

дисертації. З 1986 року - головний редактор «Вісника Київського університету», з 2001 – журналу «Українознавство».

З 1992 року Петро Кононенко стає директором заснованого ним Інституту українознавства при Київському університеті. У його науковому доробку: 30 монографій, 500 наукових статей різними мовами, концепції, програми, посібники, підручники з української літератури й українознавства. Він підготував 30 кандидатів і 10 докторів наук.

Лауреат всесоюзного конкурсу «Кращий педагог і вчений» у 1988 році. Відмінник народної освіти, Заслужений працівник освіти України, лауреат премій ім. Ярослава Мудрого, Святого Володимира, Міжнародної премії ім. Й.-Г. Гердера.

Інститутами США і Великої Британії визнаний: у 1998 році – «Людиною року», у 2000 – «Людиною XX ст.».

Овдієнко Марія Григорівна

Поетеса, перекладач, одна з лідерів суспільно-політичного руху.

Відома поетеса народилася у 1948 році. У Броварах проживає з 1974 року.

Була першим керівником Броварського Товариства української мови ім. Т. Шевченка (утворене 24 березня 1989 року). Марія Овдієнко також була одним із засновників Броварської організації Народного руху України, брала активну участь у подіях української оксамитової революції, що завершилися здобуттям Україною незалежності. З 1995 року очолює Броварське літературно-мистецьке об'єднання «Криниця». Марія Овдієнко – ініціатор та багаторічний керівник культурно-просвітницького центру «Українська ідея».

Її перу належать збірки поезій: «Годую зайчика з руки» (1993), «Стережу крилицю» (1994). Твори Марії Овдієнко опубліковані в багатьох газетах і журналах, зокрема, газеті «Літературна Україна», американському дитячому журналі «Веселка», альманахах «Вітрила» та «Радосинь», читанках «Ластівка», «Писанка» та «Зелена неділя».

Пасічна Воліна Петрівна

Перекладач, редактор.

Народилася 25 травня 1928 року у броварському селі Красилівка в родині вчителя. У 1951 році закінчила слов'янське відділення філологічного факультету Київського університету ім. Т. Шевченка і протягом наступних семи років викладає чеську мову студентам своєї альма-матер.

У 1958 році починає працювати у журналі «Всесвіт»: спочатку літературним редактором, потім завідувачкою відділу художньої літератури. Воліна Пасічна добре володіла чеською,

ВИЗНАЧНІ ОСОБИСТОСТІ НАШОГО КРАЮ

польською, словацькою та німецькою мовами, проявила себе як майстерний літредактор і талановитий організатор творчого процесу у редакції; вона наводила контакти з багатьма європейськими авторами.

Воліна Пасічна змогла передати неповторний колорит, стиль і красу творів Г. Бареша, С. Банася, Я. Блажкова, Л. Фукса, Є. Брошкевича, Я. Матейки, З. Баумана та інших. Її лебединою піснею став переклад знаменитого роману Мілана Кундери «Нестерпна легкість буття». Воліна Пасічна – член Спілки письменників з 1982 року, нагороджена орденом «Знак пошани». Померла 19 червня 1994 року.

Немирович Іван Олексійович

Відомий письменник.

Народився 20 лютого 1928 року в м. Дніпропетровську. Працював вантажником та учнем столяра на вагоноремонтному заводі, потім солістом-бандуристом в обласній філармонії. Служив на флоті, потім працював артистом Державної заслуженої капели бандуристів СРСР.

В кінці 50-х років був директором районного будинку культури в Чорнобилі та Броварах. Саме в цей час виходить його перша збірка поезій «По шляхах-дорогах». Приїхавши у Бровари, Немирович активно включається в роботу літературного об'єднання при районній газеті «Стахановець». 21 липня 1957 року видання надрукувало добірку його поезій під назвою «Вірші Івана Немировича».

Письменник у своїх фейлетонах, байках, жартах і усмішках порушував злободенні теми, намагаючись таким чином впливати на людей і події. Загалом з липня 1957 року до травня 1965 року в 24 публікаціях письменник представив майже три десятки творів.

Навіть переїхавши до Києва, Іван Немирович не поривав зв'язків із Броварами, активно друкувався в газеті «Нове життя». Його перу належать твори: «Хлопчик Лі Чень», «Цілюща вода», «Як комар морякував», «Коза на шлагбаумі», «Агент 796456», «Ось у чому річ» та багато інших. Помер письменник 17 червня 1986 року.

Герасименко Петро Микитович

Командир підводних човнів, начальник протичовнових сил Північного фронту, контр-адмірал.

Народився 8 травня 1938 року у Великій Димерці на Броварщині. У 1955 році закінчив сільську школу, 1955-1958 роки – служба в армії. Навчався в Ленінградському вищому військово-морському училищі радіоелектроніки ім. Попова, після чого був направлений на Червонопрапорний Північний фронт. Петро Герасименко командував підводним човном, потім був заступником командира ескадри, командиром військової частини, а також начальником підрозділу протичовнових сил.

Помер 21 листопада 2000 року.

ВИЗНАЧНІ ОСОБИСТОСТІ НАШОГО КРАЮ

Якуша Василь Федорович

Відомий спортсмен, призер чемпіонатів світу з академічної греблі.

Здобув середню освіту у школі села Зазим'є, з дитинства займався спортом, захоплювався плаванням. Два роки навчався у Київській військово-морській школі, потім служив на флоті, де його помітив тренер Всесоюзного Олімпійського комітету. Ще будучи юніором, став переможцем всесоюзних змагань, цю першість він утримував 9 років. Здобув срібло на чемпіонаті світу. Слава знову прийшла до нього у 1980 році – срібна медаль на XXII Олімпійських іграх у Москві, у 1988 році – бронзова медаль на Олімпіаді в Сеулі. Наприкінці 90-х років залишив професійний спорт. Василь Якуша часто навідується у Зазим'є, де проживають його рідні.

Александрович Митрофан Миколайович (літературний псевдонім Мітко Омелькович)

Письменник, історик, етнограф, краєзнавець.

Народився 1 січня 1837 року в дворянській родині, що мала маєток в Калиті. У 1951 році вступає до кондукторської роти Миколаївського інженерного училища у Санкт-Петербурзі, продовжує освіту в інженерній академії. У 1857 році в званні підпоручика їде служити в саперний батальйон до Канева. У 1860 їде у відставку у званні поручика, живе в Калиті й повністю присвячує себе громадській, історико-дослідницькій та літературній діяльності. Трагічно загинув 16 вересня 1881 року.

Митрофан Александрович публікував історичні розвідки про наш край: у 1881 році вийшла друком перша частина дослідження «Остерский уезд. Историческое описание». Інші твори: «Андрусовский договор и Петр Дорошенко», «Кафельные памятники XVIII века», «Из Канева в Чигирин и обратно», «Антін Михайлович Танський», «Проскурка», «Три пани».

Барбон Микола Борисович

Дослідник історії Броварщини.

Народився в селі Зазим'є, закінчив семирічку, вступив до Київського водного політехнікуму. Відрізнявся своїми незалежними поглядами, вступив до ОУН, захоплювався історією та літературою, писав вірші. Декілька разів втівав із німецького полону, воював з фашистами спочатку під прапорами УПА, потім – радянської армії. Після визволення України вступив до Київського річкового технікуму, у 1945 році став студентом філософського факультету Київського університету. Проте був звинувачений в агітації проти радянської влади і засуджений до 25 років ув'язнення, з них — 10 років політичної висилки.

Молоді роки свого життя провів у Бутирській тюрмі та Норильських таборах, був одним із організаторів Норильського повстання в'язнів. Аж через багато років під тиском світової громадськості Миколу Барбона реабілітували. Він повернувся на Україну, де з головою поринув у роботу з архівами та книгами.

Миколі Барбону належать багато статей, історичних розвідок, віршів, він багато друкується в газетах і журналах. Його праця «До історії Броварщини» була опублікована в газеті «Нове життя».

Микола Барбон отримав «Медаль учасника Другої Світової війни», нагороджений Хрестом та «Пам'ятною медаллю на честь святкування ювілею – 50-річчя створення Української Головної Визвольної Ради 1944-УГВР-1994».

Сердюк Василь Леонідович

Краєзнавець.

Народився 19 серпня 1946 року у Броварах. Спочатку навчався у міській середній школі, потім в Ірпінському індустріальному технікумі. Працював техніком, майстром та інженером на заводах, у вільний час займався краєзнавчими дослідженнями. У 1980 році поступив на філологічний факультет Київського університету, після закінчення якого працював вчителем української мови і літератури у броварській школі №9, з 1989 року – вчитель трудового навчання у школі №7. При ній він організував краєзнавчий клуб «Соколята».

Василь Сердюк проводив дослідження території нашого міста на предмет історичних пам'яток: дослідив фундамент колишнього приміщення поштово-кінної станції (початок XIX ст.), провів пошукову роботу на місцезнаходженні Петро-Павлівської церкви (перша пол. XVII ст.), напрацював значний матеріал для реконструкції Броварів XVII ст., 20-х та 40-50-х XIX ст.

Опублікував у газеті «Нове життя» низку статей краєзнавчого спрямування: «Звідки пішли Бровари», «Передісторія Броварів», «Ще раз про назви вулиць». Розробив оригінальну методологію реконструкції прамови, що переосмислює й конкретизує давню історію України. Це дало змогу йому відтворити процес виникнення сіл Броварщини та їх назв.

Сом Микола Данилович

Відомий письменник, поет.

Народився 5 січня 1935 року в с. Требухові Броварського району в сім'ї коваля.

Закінчив місцеву середню школу, факультет журналістики Київського університету. Працював у газетах «Новини Борислава», «Друг читача», «Вечірній Київ», видавництві «Музична Україна».

Першу збірку поезій «Йду на побачення» видав у 1957 році, наступні поетичні збірки – «Вікнами до сонця», «Вишиванка»,

ВИЗНАЧНІ ОСОБИСТОСТІ НАШОГО КРАЮ

«Стежка до океану», «Б'ю чолом!», «Товариство», «Моєї радості сльоза», «Сто епітафій». Поет-пісняр Микола Сом у співпраці з відомими композиторами А. Сандлером, П. Майбородою створив чудові пісні до кінофільмів «Чорноморочка», «Абітурієнтка», «На берегах Десни», «Коли починається юність». У передачі «На добраніч, діти» понад двадцять років звучала колискова поета «Рученьки, ніженьки...».

Микола Сом 10 років вчителював у требухівській школі, викладаючи українську мову і літературу. Він був справді народним учителем, який привозив на уроки в село зі столиці художників, письменників, артистів і навіть міністрів. За учительську працю нагороджений значком «Відмінник освіти України» та великою вдячністю Требухівської громади. Микола Сом отримав літературну премію ім. В. Сосюри, Остапа Вишні, Фонду Тараса Шевченка та Ліги українських меценатів.

Чупринка Григорій Оврамович

Поет-романтик.

Григорій Чупринка народився 27 листопада 1879 року на Броварщині, в селі Гоголів. Вчився спочатку в Лубенській гімназії, а згодом у Київській 3-й гімназії, яку змушений був залишити згідно з постановою педагогічної ради начебто за куріння.

У 1907 році в київській газеті «Рада» було надруковано його перший вірш українською мовою «Моя кобза». В 1909-1913 роках виходять поетичні книжки «Огнецвіт», «Метеор», «Ураган», поема «Лицар-Сам».

В серпні 1921 року Григорія Чупринку розстріляли за вироком Київської губернської ЧК за участь у підготовці повстання проти радянської влади на Україні. На сьогодні якихось документальних свідчень про участь Грицька Чупринки в таємних антирадянських організаціях не виявлено. Існує версія, що розстріляно його випадково, під час облави. Земляки поета – краєзнавці – виявили в Центральному державному історичному архіві матеріали, які свідчать про його активну участь у революції 1905-1907 років.

Поезія Григорія Чупринки довгий час була під забороною. Його «Вибрані поезії» було видано у Празі в 1926 році. На Україні поетичні твори нашого земляка побачили світ лише в 1991 році, коли вийшла книга Чупринки «Поезії».

Ще до офіційної реабілітації поета, його ім'я носила літературна студія «Криниця» при редакції газети «Нове життя». У рідному Гоголеві поета-романтика вшановують з 1999 року – через 120 літ після народження. Літературні свята на честь Чупринки називаються «Чупринчина осінь». Біля садиби його батька 1999 року встановлено пам'ятний знак. 2004 року вийшла книга В. Коцюби, О. Коцюби та М. Овдієнка «Дума про Огав», у якій великий розділ присвячено Г.Чупринці. Іменем Григорія Чупринки названо вулиці в Гоголеві та Броварах.

Приходько Надія Юхимівна

Письменниця.

Народилася 27 березня 1926 року в Гоголеві на Броварщині. У 1941 році закінчила Жердівську семирічну школу. Під час війни була вивезена на примусові роботи до Німеччини, звідки їй пощастило втекти.

У 1947 році вступила до Київського училища прикладних мистецтв, з 1951 — працювала майстром ліплення на будівництві. Згодом закінчила Київський університет ім. Т. Шевченка.

Перший вірш опублікувала 1954 року в газеті «Молодь України», потім друкувалася у журналах «Вітчизна», «Дніпро», «Ранок», «Радянська жінка» та в різних газетах. З 1960 року — член Спілки письменників. Окремими збірками вийшли її книги: «Дівоча пісня» (1958), «Ранок в горах» (1959), «Будинок у лісі» (1961), «Берізонька» (1962), «Зоряна балада» (1972), «Пролісок» (1975), писала вона також твори для дітей.

Померла Надія Приходько 24 березня 1980 року.

Макаренко Антон Семенович

Знаменитий радянський педагог.

У Броварах деякий час працював Антон Макаренко — відомий педагог і письменник, один з фундаторів системи дитячо-підліткового виховання. Антон Семенович здійснив безприкладний в педагогічній практиці досвід масового перевиховання дітей-правопорушників в трудовій колонії імені Максима Горького під Полтавою, в Куряжі поблизу Харкова і дитячій комуні імені Фелікса Дзержинського в передмісті Харкова. У жовтні 1936 року він очолив занедбану дитячу колонію у Броварах. Завдяки його титанічній праці вже через місяць стан справ у колонії покращився.

Антон Семенович врятував тисячі безпритульних дітей, допоміг їм знайти свій шлях у житті. Працюючи з колишніми правопорушниками, Антон Семенович керувався принципом, що немає дітей морально дефективних (маючи на увазі занедбалість і невихованість дитини), а є діти, які тимчасово потрапили в біду, тобто ігнорували протиправне минуле вихованців. Життєдіяльність колонії орієнтувалась на реальність радісного майбуття, на виховання у підопічних високого почуття відповідальності перед своїм колективом і суспільством.

Антон Макаренко — автор багатьох всесвітньовідомих книг з педагогіки — "Марш 30-го року", "Педагогічна поема", "Прапори на баштах", "Книга для батьків" та інших.

Гордість Броварщини

Олександр Багач

Почесний громадянин міста.

Багаторазовий рекордсмен України, чемпіон Європи, призер Олімпіади зі штовхання ядра.

Народився 21 листопада 1966 року на Черкащині. З дитинства активно займався легкою атлетикою. У 1984 році закінчив республіканську школу-інтернат спортивного профілю, де показав високі результати, і ще у 1983 році був включений до збірної СРСР з легкої атлетики, до складу якої входив до 1991 року. З 1984 до 1986 року служив у лавах Збройних сил. У 1992 році закінчив Українську сільськогосподарську академію, у 2000 – Національний університет фізичного виховання і спорту.

У 1981-2000 роках був членом збірної України з легкої атлетики. Тричі ставав рекордсменом України, кожного разу перевершуючи свій рекорд.

У 1992 році став чемпіоном Європи зі штовхання ядра у Генуї, в 1994 – у Парижі, в 1998 – Будапешті, 2000 – у Генуї. Володар кубків Європи 1993, 1995 та 1998 років.

1995 рік – Олександр Багач виграв чемпіонат світу серед військовослужбовців у Римі, 1997 – в Афінах, 1999 – в Маєшабі.

На Олімпійських іграх в Атланті у 1996 році став бронзовим призером. Того ж року нагороджений відзнакою Президента України. А в 1997 році отримав звання «Почесного громадянина міста Бровари».

Тепер Олександр Багач тренує молодь, навчаючи їх секретів штовхання ядра. З 2001 до 2003 року три його вихованці стали чемпіонами Європи, а два – чемпіонами світу.

Олександр Багач проживає у м. Бровари, одружений, виховує двох доньок і одного сина.

Володимир Кличко

Абсолютний чемпіон світу з боксу у суперважкій вазі.

Народився 25 березня 1976 року в селищі Сонячне у Казахстані в родині військових. У 1985 році сім'я переїхала до України. У 1992 році закінчив Броварське училище олімпійського резерву. У 1996-му — Переяслав-Хмельницький педагогічний інститут. Кандидат наук в області фізичного виховання і спорту.

Вже у 17 років отримав звання чемпіона Європи серед юніорів, п'ять разів ставав чемпіоном України, в 1996 році здобув золоту медаль на Олімпійських іграх в Атланті.

Титули Володимира Кличка: інтерконтинентальний чемпіон за версією WBC (1998, 2000); інтерконтинентальний чемпіон за версією WBA (1999-2000, 2003);

чемпіон Європи (1999); чемпіон світу за версією WBO (2000-2003); чемпіон за версією NABF (2005-2006); чемпіон світу за версією IBF/IBO (з квітня 2006 року).

23 лютого 2008 року в Нью-Йорку здобув перемогу у двобої з султаном Ібрагімовим і став абсолютним чемпіоном світу.

Сергій Дзинзирук

Боксер-професіонал, чемпіон світу за версією WBO.

Народився 1 березня 1976 року в Криму. У 1983 році переїхав з батьками у Калинівку Броварського району. З першого класу почав заняття боксом, його тренером був Леонід Коварський.

З метою вдосконалення спортивної майстерності у 1989 році вступив до Броварського училища олімпійського резерву, де тренувався під керівництвом Олександра Поліщука. Упродовж 1995-1998 років навчався в Переяслав-Хмельницькому педагогічному інституті на факультеті фізичного виховання, отримав диплом тренера-вчителя фізичної культури.

Перший офіційний виступ на ринзі за межами Київщини відбувся у 1986 році у Керчі, де він виборов перемогу у юнацькій першості України. Загалом від 1986 до 1998 року провів 258 боїв, в яких одержав 250 перемог.

У 2002 році боксер підписав контракт з німецьким клубом «Universum Box Promotions», де тренуються найкращі боксери Європи.

7 травня 2003 року став інтерконтинентальним чемпіоном за версією WBO, перемігши аргентинця Карлоса Родрігеса. 1 листопада 2008 року Сергій Дзинзирук вп'яте захистив чемпіонський титул у бою з Хоселем Хуліо.

За успішні виступи на чемпіонаті світу, примноження слави Броварщини за кордоном у грудні 2005 року Сергію Дзинзируку рішенням Броварської районної ради присвоєно звання «Почесний громадянин Броварського району».

Сергій Дзинзирук одружений, має двоє дітей. Разом із сім'єю проживає у Броварах.

Юрій Нужненко

Боксер-професіонал, чемпіон світу за версією WBA.

Народився 2 червня 1976 року в Києві. Боксом захопився ще в шкільні роки, улюбленими предметами були фізкультура, географія і анатомія.

З 1988 року – улюбительському боксі, перемагає у багатьох юніорських змаганнях.

Професійний дебют Юрія Нужненка у великому боксі відбувся 24 червня 2000 року.

9 грудня 2007 року у Франції боксер завоював тимчасовий титул чемпіона WBA у напівсередній вазі, перемігши місцевого боксера Фредеріка Клозе. У жовтні 2008 року йому присвоєно титул чемпіона за версією WBA у цій вазі.

ГОРДИСТЬ БРОВАРЩИНИ

Провів 30 поєдинків на професійному рингу, отримав 28 перемог (13 нокаутом), 1 нічию і 1 поразку. Тренер - Олександр Поліщук.

Живе і тренується у Броварах. Одружений, виховує двох доньок.

Олег Лісогор

Заслужений майстер спорту з плавання, багаторазовий чемпіон світу, рекордсмен України, Європи та світу.

Народився 17 січня 1979 року в Броварах у сім'ї робітників. Ще в п'ятому класі захопився плаванням. У 1999 році з відзнакою закінчив Броварське вище училище фізичної культури, в 2003 – Національний університет фізичного виховання і спорту.

Перебуваючи у складі юнацької збірної України з плавання, став бронзовим (1996) та срібним (1997) призером юніорських чемпіонатів Європи.

Блискуче дебютував на чемпіонаті Європи 1999 року у Стамбулі, отримавши срібло, також став срібним призером Чемпіонату Європи 1999 року в Лісабоні.

Учасник XXVII Олімпійських ігор 2000 року в Сіднеї. Олег Лісогор став триразовим чемпіоном Європи 2001 року в Антверпені. Він – чемпіон світу на короткій воді в Москві 2002 року, а також двократний чемпіон Європи 2002 року в Берліні.

У 2003 році Олег Лісогор стає чемпіоном в естафетному плаванні, срібним і бронзовим призером Всесвітньої Універсиади 2003 року в Кореї. Триразовий чемпіон Європи 2004 року в Мадриді.

Фіналіст XXVIII Олімпійських ігор 2004 року в Афінах.

Фіналіст Чемпіонату світу 2005 року в Монреалі, а також триразовий чемпіон і рекордсмен Всесвітньої Універсиади 2005 року в Ізмірі.

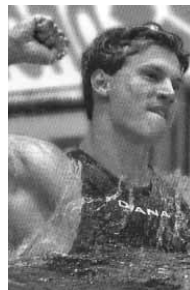
Двократний чемпіон Європи Чемпіонату Європи 2005 року в Трієсті.

Олег Лісогор - триразовий рекордсмен світу на дистанції 50 м брасом. Рекордсмен Європи на дистанції 50 м брасом і экс-рекордсмен в естафетному плаванні.

Він встановив 30 рекордів України на дистанціях 50, 100, 200 м брасом, 100 м комплексним плаванням і естафетним плаванням.

Олег Лісогор знявся у відомому фільмі французького режисера Реньє «Схід-Захід».

Разом із батьками та сестрою проживає у Броварах.

Олег Іваненко

Рекордсмен України, голова громадської організації «Прагнення».

Народився 29 грудня 1978 р. у місті Бровари Київської області. До 16 років займався професійно спортом - плаванням. Після отримання травми шийного хребця повністю втратив рухливість нижніх кінцівок, пальців і кистей рук. Пройшовши складний реабілітаційний період, почав знову займатися плаванням та досягнув у параолімпійському спорті значних вершин: він — чемпіон Украї-

ни з параолімпійського плавання, нагороджений багатьма медалями й відзнаками.

Уже в інвалідному візку закінчив університет і відкрив нотаріальну контору у Броварах. У його офісі завждилюдно, Олег всіма силами допомагає людям з обмеженими можливостями: надає юридичну підтримку, за свої кошти пустив по місту кілька автобусів із підйомниками для людей на візках, за його підтримки зробили заїзди в магазини, звукові світлофори для незрячих, обладнали стоянки. Він створив та очолює у Броварах центр реабілітації інвалідів, постійно організовує різноманітні заходи, що допомагають людям з обмеженими можливостями повірити в свої сили та жити повноцінним життям.

Влада Литовченко

Президент модельного агентства "Karin MMG", засновник і президент благодійного фонду "Обдаровані діти - майбутнє України".

Народилася 7 серпня 1970 року у Броварах. З дитинства займалася музикою, в 1985 році з відзнакою закінчила Київське музичне училище ім. Глієра по класу фортепіано. В 1994 — Одеську консерваторію. Спочатку працювала вчителькою у музичній школі, потім — у модельних агентствах «Лінія-12» та «L-Models». Деякий час була ведучою телепрограми «Fashion Club». Стала переможницею низки конкурсів краси: у 1994 році — "Міс Київ", 1995 — «Професійна модель — 1995», «Міс Україна», тоді ж підписала контракт із французьким агентством «Еліт», «Краща модель року — 1997» (Україна). У 1998 році відкрила модельне агентство "Карін". У 2003 — знялася у кліпах М. Поплавського "Кропива", О. Пономарьова "Він чекає на неї" та "Човен", стала співавтором книги "Професія: модель". У 2004 — знялася у рекламному ролику із Жераром Депардьє. У 2006 році отримала титули "Секс-символ України", "Красивий символ нації", "Жінка третього тисячоліття".

Влада — обличчя п'яти торговельних марок: української "Розаріум" від DR.Sante, салону ексклюзивних хутряних виробів «М'яке золото» (Україна), "Osmany Laffita" (Чехія), бутика молодого вітчизняного дизайнера Євгенія Фененка, автомобільної компанії "Ягуар" в Україні.

Оксана Вояж

Популярна співачка, президент конкурсу «Miss Blonde Ukraine».

Знаменита завдяки своєму унікальному бархатному тембру голосу, випустила три альбоми «Нежности океан», «Не со мной», «Где?».

Активно займається благодійністю, проживає у Броварах.

Окрім музики захоплюється дизайном і перукарським мистецтвом, у 1992 році відкрила у нашому місті свій салон краси.

Олена Акопян

Багаторазова параолімпійська чемпіонка з плавання, заслужений майстер спорту.

Народилася в м. Єнакієве Донецької області, батько – шахтар, мати – вчителька музики. З дитинства займалася музикою, закінчила музичне училище по класу фортепіано. Світ спорту ще в шкільні роки манив дівчину, їй подобалася легка атлетика і гімнастика, пробувала займатися плаванням.

Внаслідок трагічного випадку в Олені був пошкоджений хребет і вона могла пересуватися тільки на інвалідному візку. Проте важкі обставини не зламали цю мужню дівчину, у 24 роки Олена вступає до Дніпропетровського інституту фізкультури. Вона продовжує займатися легкою атлетикою, серйозно захопилася плаванням.

Її дебют на міжнародній арені відбувся 1995 року на Чемпіонаті Європи у Франції. Олена виборола медалі на Параолімпійських іграх в Атланті-1996, Нагано-1998 і Сідней-2000.

На Чемпіонаті світу в Берліні в 2003 році вона завоювала чотири золоті медалі та встановила два світові рекорди у плаванні. Здобула медалі на Параолімпійських іграх в Афінах у 2004 та в Пекіні у 2008 роках.

Олена Акопян є кавалером ордена Президента «За заслуги» I, II і III ступеня, орденом Княгині Ольги III ступеня.

Живе і тренується у Броварах.

Мілена Сидорова

Балерина, лауреат українських та міжнародних конкурсів.

Мілена Сидорова народилася у Броварах. Перша визначна перемога дівчини – перше місце на Київському міському конкурсі «Спалах нової зірки» у 1999 році. На III Міжнародному конкурсі «Фуєте Артеку – 2000» Мілена виборола срібну медаль, на IX Міжнародному конкурсі артистів балету та хореографії на честь Галини Уланової отримала третє місце. Мілена Сидорова здобула Гран-прі на IV Міжнародному конкурсі Ю. Григоровича «Фуєте Артеку – 2001». Навчальну стипендію та Приз глядацьких симпатій отримала на 30-му Міжнародному конкурсі «Prix de Hausanne», що відбувся у 2001 році у Швейцарії.

Мілена Сидорова – лауреат Загальнонаціональної програми «Людина року – 2001» у номінації «Юний талант року». У цьому ж році отримала диплом «Надія твоя, Києве».

На Міжнародному фестивалі «Юність балету – 2002» отримала I премію. Цього ж року отримала диплом «Юному даруванню конкурсу» на хореографічному конкурсі ім. Сержа Лифаря. У грудні 2002 року здобула перемогу на конкурсі А. Хаскельда у Великобританії. Наступним етапом у її професійній кар'єрі стало навчання у Вищій Королівській школі балету в Лондоні.

Юлія Окропирідзе

Відома танцівниця, срібна призерка «Євробачення».

Юлія Окропирідзе народилася у 1989 році в Броварах. У 1996 році вона вступила до школи, що спеціалізувалася на іноземних мовах. У 2006 році закінчила школу.

З шести років дівчина почала грати на піаніно та співати джаз. В той же час Юлія вивчала спочатку класичні танці, а потім зайнялася бальними. Зараз навчається у Київському національному університеті культури. Як хобі – співає караоке, займається верховою їздою, боулінгом і танцює на дискотеках в стилі латино.

У 2007 році пара Юлії Окропирідзе та Іллі Сидоренка зайняла друге місце на танцювальному «Євробаченні» в Лондоні.

Олена Радченко

Професійна гандболістка, заслужений майстер спорту. Народилася 21 травня 1973 року у Броварах.

За збірну України з 1994 до 2007 року зіграла 124 матчі, закинула 302 м'ячі.

Бронзова призерка Олімпійських ігор 2004 року в Афінах, срібна призерка чемпіонату Європи 2000 року, краща ліва крайня чемпіонату Європи 2004 року.

Виступала за клуби: «Автомобіліст» (Бровари), «Спартак» (Київ), «Олдкем» (Румунія), «Кометал» (Македонія), «Драма» (Греція)

Чемпіонка України (1996 р., у складі «Спартака»), Румунії (2002 р.), Македонії (2003-2005 рр.), фіналістка Ліги чемпіонів 2005 року. Нагороджена орденом княгині Ольги III ступеня.

Закінчила НУФВСУ, студентка Київського національного економічного університету. Перший тренер — Віктор Бригадир

Андрій Коваль

Майстер спорту міжнародного класу з ушу.

Народився у 1982 році у місті Бровари.

Триразовий абсолютний чемпіон України з ушу.

Тричі ставав чемпіоном Європи: в Італії – 1998 рік, у Голландії – 2000 рік, у Португалії - 2002 рік.

Багаторазовий переможець міжнародних турнірів у Росії, Греції, Бельгії, Китаї.

На чемпіонаті світу 2001 року у США отримав срібну медаль.

Почесні громадяни міста

Найвищою відзнакою у нашому місті є присвоєння звання «Почесний громадянин міста Бровари». У минулому місто Бровари вже нагороджувало своїх громадян званням почесних. Нам відомі Почесні громадяни Броварів до 1917 року. Це — Ашкіназі Абрам Лейбович (1846-1919 рр.), купець другої гільдії, власник кінно-поштової станції та Галаган Дмитро Никифорович (1881 р.н.).

Згідно відповідного положення, звання «Почесний громадянин міста Бровари» отримують громадяни України або іноземні громадяни, які мають особливі заслуги перед містом у сфері трудової, господарської, культурної діяльності, у громадському житті та користуються повагою та авторитетом серед населення міста. Це звання присвоюється міською радою за поданням виконавчого комітету з урахуванням пропозицій трудових колективів, організацій та установ міста, об'єднань громадян.

Імена людей, що стали почесними громадянами Броварів, навіки увійшли в історію нашого міста, вони стали для всіх нас прикладом героїчної і самовідданої праці заради нашого з Вами блага, заради розквіту нашої держави. Тому на шпальтах цього видання я хочу зазначити імена всіх сподвижників розквіту нашого міста, борців за краще майбутнє, які по праву називаються почесними громадянами міста Бровари.

Лагунова Марія Іванівна

Народилася в 1921 році у багатодітній сім'ї на Уралі. Працювала на фабриці «Уралвзуття».

Коли старший брат Марії Микола загинув на фронті, дівчина особисто звернулася до вищого московського командування з проханням відправити її на фронт. Після закінчення танкової школи стала механіком-водієм танка. Дівчина-танкіст — явище незвичне для радянської армії, тому спочатку Марія була змушена на кожному кроці доводити, що вона справиться з усіма завданнями не гірше від чоловіків. Марія Лагунова пройшла весь бойовий шлях від Курська до Дніпра, стала одним із кращих танкістів.

У вересні 1943 року в бою за визволення Броварщини Марія була тяжко поранена: втратила обидві ноги. За виявлену в цьому бою мужність її нагородили орденом Червоної Зірки.

Після тривалого лікування в госпіталі вона продовжила службу телеграфісткою в одній із частин Уральського округу. Демобілізувавшись у 1948 році, Марія повернулася працювати на фабрику «Уралвзуття».

У 1967 році Марія Лагунова стала «Почесним громадянином міста Бровари», а на початку 70-х років поселилася у нашому місті.

Надзвичайно важкі випробування не зламали цю мужню жінку, Марія не втрачала надії та продовжувала працювати, виховала дітей та онуків.

На її честь у Броварах названо вулицю.

Красовський Степан Акимович

Народився у 1897 році у Білорусі, з 1917 року служив в авіації.

У часи Великої Вітчизняної війни спочатку займав пост заступника командуючого військово-повітряними силами Північно-Кавказького військового округу, з 1942 року – командуючий ВПС Брянського фронту.

Потім Степан Красовський став командуючим 2-ою Повітряною армією, яка в 1943 році брала участь у визволенні Києва від німецьких окупантів. В той час штаб 2-ої Повітряної армії розташовувався у Броварах.

З 1956 року Степан Красовський очолював Військово-Повітряну Червонопрапорну академію, у 1959 йому присвоєно звання Маршала авіації.

Воробйов Олександр Дмитрович

Народився у 1921 році в Івановській області Росії.

За подвиги під час форсування Дніпра у 1943 році йому було присвоєно звання Героя Радянського Союзу. Олександр Воробйов отримав також ордени Червоної Зірки, Вітчизняної війни I ступеня та багато медалей.

Після демобілізації Воробйов тривалий час працював на заводі холодильників у Броварах, спочатку начальником сушильного цеху, а згодом начальником відділу технічного контролю. За трудову діяльність нагороджений орденом “Жовтневої революції”. Активно займався громадською роботою. Багато разів обирався до радянських та партійних органів.

Агапов Іван Григорович

Народився у 1929 році в Курській області Росії.

Після закінчення навчання у Московському Вищому технічному училищі ім. М. Баумана працював на «Уралвагонзаводі», де пройшов шлях від конструктора до керівника конструкторського бюро.

З 1964 року працював на заводі «Торгмаш» у Броварах, де спочатку очолював технічний відділ, з 1966 року став головним інженером заводу, а в 1968 році призначений директором «Торгмашу». Іван Агапов 25 років керував заводом «Торгмаш».

Більше 20-ти років був депутатом міської ради, неодноразово обирався членом виконкому та керував радою директорів міста. За працю на благо нашого міста та держави відзначений низкою урядових нагород.

У 1993 році став «Почесним громадянином міста Бровари».

ПОЧЕСНІ ГРОМАДЯНИ МІСТА

Большеченко Олексій Гаврилович

Народився у м. Краснодарі у 1929 році. Після закінчення у 1951 році електромеханічного технікуму був направлений на роботу на машинобудівний завод у Башкирії.

У 1964 переїхав у Бровари та працював на заводі порошкової металургії. Закінчивши без відриву від виробництва Московський політехнічний інститут, він обіймав посади спочатку начальника цеху, потім головного технолога, головного інженера і нарешті директора підприємства. Олексій Большеченко очолював завод порошкової металургії з 1969 до 1993 року. Протягом цього часу підприємство було генеральним забудовником промислового вузла міста, побудувало очисні споруди потужністю 50 тис.куб.м. Як керівник потужного заводу Олексій Большеченко долучився до спорудження водозабору на Десні, котельні, житлових будинків, дитсадків, поліклініки, дитячої лікарні та санаторіїв, спорткомплексу "Металург". Відзначений багатьма орденами, лауреат державних премій СРСР.

У 1993 році отримав звання «Почесний громадянин міста Бровари».

Лемпівський Анатолій Григорович

Народився 1937 року на Київщині.

Працював майстром на заводі холодильників, завідуючим організаційним відділом райкому комсомолу.

У грудні 1966 року приступив до праці на Броварському заводі комунального обладнання, де був спочатку заступником директора, а з 1975 року – директором підприємства. Під його керівництвом проведено реконструкцію заводу з ливарного виробництва на випуск продукції машинобудівного профілю, освоєно виробництво нових видів продукції, а також багато зроблено для соціального розвитку Броварів. За трудову діяльність нагороджений багатьма медалями та відзнаками.

Більше 25 років був депутатом Броварської міської ради.

У 1997 році Анатолію Лемпівському присвоєно звання «Почесний громадянин міста Бровари».

Шкуренко Петро Власович

Народився 19 січня 1945 року на Київщині. У 1965 році закінчив Київське медичне училище №2 за спеціальністю "фельдшер". З 1965 по 1968 роки служив у лавах Радянської Армії, був учасником бойових дій (Чехословаччина, 1968 р.). У 1975 році закінчив Київський державний медичний інститут ім. Богомольця за фахом "педіатр" (дитячий лікар). З 1976 року працював у Броварах дільничним лікарем-педіатром. З 14 січня 1981 року і по сьогодні працює головним лікарем Броварської дитячої лікарні. Під керівництвом Петра Шкуренка у 1991 році в нашому місті було по-

ПОЧЕСНІ ГРОМАДЯНИ МІСТА

будовано нову типову дитячу лікарню на 170 місць. Петро Шкуренко – депутат Броварської міської ради багатьох скликань. За вагомий внесок у розвиток броварської медицини в 2006 році йому присвоєно звання "Почесний громадянин м. Бровари".

Петренко Іван Зосевич

Народився 1 вересня 1948 року на Київщині. Навчався у Київському енергетичному технікумі та політехнічному інституті, де здобув фах інженера-теплоенергетика. З 1968 року проживає у м. Бровари. Протягом 10 років працював на підприємстві теплових мереж "Київенерго". З 1977 по 1987 роки займав посаду начальника енергетичного цеху Броварського заводу "Торгмаш". До 1989 року був заступником головного інженера заводу. Протягом п'яти років очолював підприємство "Броварителпломережа". З 1994 по 1998 рік - заступник міського голови Броварів.

У 1998-2002 роках - міський голова Броварів. Працював заступником голови Броварської райдержадміністрації. У 2006 році обраний депутатом міської ради. Почесний громадянин м. Бровари з 2008 року.

Белік Володимир Іванович

Народився 10 червня 1937 року в с. Сварково Глухівського району Сумської області в родині службовців. У 1978 році закінчив Київський інженерно-будівельний інститут. За фахом - інженер-будівельник. Працював виконробом, начальником ремонтно-будівельного управління, керуючим Республіканським будівельним трестом, з 1988 року і по теперішній час - генеральний директор ТОВ "Броварський домобудівний комбінат "Меркурій". Заслужений будівельник України. З 2001 року - Почесний громадянин міста Бровари.

Дудар Михайло Іванович

Народився 17 листопада 1948 року в с. Загальці Бородяньського району Київської області. У 1971 році закінчив Київський інженерно-будівельний інститут за спеціальністю "будівельник-технолог". Працював на Броварському ЗБК майстром, технологом, начальником формувального цеху, заступником головного інженера по виробництву, заступником начальника комбінату по виробництву. З 1983 по 1988 роки працював головним інженером БЗБК. У 1988 році був обраний колективом і призначений директором Броварського заводу будівельних конструкцій. У 1993 році був обраний Головою правління ВАТ "Броварський завод будівельних конструкцій", де і працює по теперішній час. Заслужений будівельник України. У 2001 році присвоєно звання "Почесний громадянин міста Бровари".

ПОЧЕСНІ ГРОМАДЯНИ МІСТА

Кутовий Володимир Олексійович

Народився в с. Гензерівка Яготинського району Київської області у 1939 році. З 1954 по 1958 роки навчався в Київському будівельному технікумі. Розпочав свою трудову діяльність теслярем будівельного управління тресту "Криворіжпів-денагробуд". Працював майстром, виконробом, начальником будівельного управління. У 1980 році без відриву від виробництва закінчив Дніпропетровський інженерно-будівельний інститут за спеціальністю "інженер-будівельник". З 1985 по 1992 рік — начальник будівельно-монтажного управління №35 тресту "Броварипромжитлобуд", з червня 1992 року працював керуючим ОП "Броварипромжитлобуд". З 2001 року — Почесний громадянин м. Бровари. Помер у 2004 році.

Федоренко Микола Костянтинович

Народився 17 травня 1930 року в с. Семиполки Броварського району Київської області. Має вищу агрономічну та економічну освіту. Трудову діяльність почав у 13 років у колгоспі. Здобувши сільськогосподарську освіту, працював агрономом колгоспу, головою колгоспу, директором радгоспу в Броварському районі, а потім в Києві заступником директора Київського виробничого об'єднання птахофабрик та в Міністерстві радгоспів УРСР. З 1980 року - на пенсії по інвалідності. Займається громадською роботою в органах громадського самоуправління (очолював раду вуличних і будинкових комітетів). У 2001 році присвоєно звання "Почесний громадянин м. Бровари".

Сокур Іван Павлович

Народився 25 травня 1941 року в с. Агафіївка Любашевського району Одеської області у родині селянина. Після закінчення у 1962 році Одеського медичного училища №3 був призваний до лав Радянської Армії. У 1964 році вступив до Київського медичного інституту. Навчання у вищому навчальному закладі поєднував з працею на посаді фельдшера першої Подільської лікарні, а пізніше на посаді фельдшера міського фізкультурного диспансеру. В 1970 році зарахований на посаду хірурга Броварської центральної районної лікарні, у 1974 році призначений завідувачим травматологічного відділення, а 4 лютого 1982 року - її головним лікарем. На посаді головного лікаря Броварської районної лікарні Іван Сокур пропрацював більше 25 років - до виходу на пенсію у 2008 році. Іван Павлович має вищу кваліфікаційну категорію із спеціальності "Організація і управління охорони здоров'я". У 1992 році йому присвоєно звання "Заслужений лікар України", у 1997 році нагороджений орденом "За заслуги 3 ступеня". З 2001 року — Почесний громадянин міста Бровари.

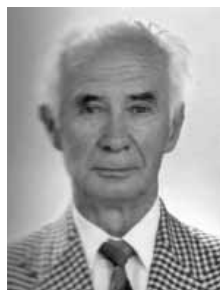
Зіновська Лідія Василівна

Народилася 27 липня 1940 року в м. Васильків Київської області. У 1961 році закінчила Київський інститут народного господарства. Працювала кредитним інспектором обласних контор Будбанку Ленінградської та Пермської областей. З квітня 1985 року проживає у місті Бровари. З 1985 по 1989 рік обіймала посаду керуючого Броварського відділення Будбанку СРСР. З вересня 1989 по липень 1994 року — заступник голови виконкому Броварської міської ради. З липня 1994 року і по теперішній час очолює Броварську філію АТ "Укрінбанк". З 2004 року — Почесний громадянин м. Бровари.

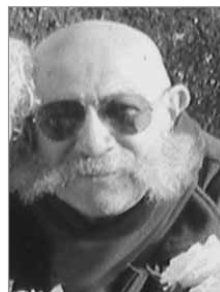
Бунь Михайло Федорович

Народився 22 серпня 1932 року в с. Ігорники, що на Івано-Франківщині. Юнаком розповсюджував селом агітаційні листівки ОУН-УПА. У 1949 році військовий трибунал засудив його до 25 років виправно-трудових таборів, з яких він відсидів 6 років і 8 місяців. Працював на Мідному руднику Карагандинської області. Після амністії та повернення додому працював слюсарем, електриком. Закінчив Львівський лісотехнічний інститут. Працював у Будбанку, головним інженером відділу капітального будівництва Ясинуватського виконкому Донецької області, начальником кошторисно-договірного відділу Донецького тресту "Сільбуд". З 1976 року проживає у Броварах. Багато років очолював осередок Народного Руху, носить звання "Почесний депутат міської ради". З 2007 року - Почесний громадянин м. Бровари.

Жозеф Спекулянт

Народився в сім'ї українських емігрантів, які у 1920 році емігрували з Одеси до Франції. Одним із міст-побратимів Броварів стало французьке місто Фонтане-су-Буа, де проживає Жо Спекулянт. Понад 20 років тому пан Жозеф заснував у своєму місті асоціацію "Друзі Броварів", яка налічує 65 осіб. До неї увійшли здебільшого небагаті люди, але щирі душею. Протягом багатьох років друзі із Франції надають благодійну допомогу малозабезпеченим жителям Броварів: продукти харчування, одяг, ліки і медичне обладнання. У 2007 році за активну благодійницьку діяльність та сприяння зміцненню дружніх стосунків і розвитку культурних відносин між містами-побратимами голові асоціації "Друзі Броварів" Жо Спекулянту присвоєно звання "Почесний громадянин м. Бровари".

ПОЧЕСНІ ГРОМАДЯНИ МІСТА

Прус Євген Мартинович

Народився 19 грудня 1917 року на Черкащині. Закінчив Ворошиловградський педагогічний інститут (учитель географії). За участь у Великій Вітчизняній війні нагороджений орденом Червоного прапора, медалями - "За оборону Сталінграда", "За звільнення Варшави", "За взяття Берліна", "За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941-45 рр."

З 1958 по 1962 роки - завідуючий Броварським районним відділом освіти. У 1962-1965 роках - директор Броварської школи-інтернату. З 1966 року працював заступником директора СШ №1, а з 1973 року - на цій же посаді в СШ №7. За педагогічну працю нагороджений медаллю "За доблестный труд", значком "Відмінник народної освіти", медаллю ім. А.С.Макаренка. З 2005 року - Почесний громадянин м. Бровари.

Кирилюк Микола Феодосійович

Народився 1 жовтня 1938 року на Харківщині.

У 1964 році закінчив Вінницький державний медичний інститут ім. Пирогова. Працював лікарем-хірургом, головним лікарем у Житомирській області. З 1976 року і до сьогодні працює на посаді заступника головного лікаря з лікувальної роботи Броварської районної лікарні. У 2005 році за вагомий внесок у розвиток медичної галузі на Броварщині присвоєно звання "Почесний громадянин м. Бровари".

Колесніченко Павло Леонтійович

Народився 30 червня 1932 року у селищі Ширяєво Одеської області. У 1957 році закінчив Одеський медичний інститут. Працював у м. Гуляй-Поле Запорізької області головним лікарем психіатричної лікарні. З 1959 по 1964 рік працював лікарем-рентгенологом у м. Бахмач Чернігівської області. 1964 - 1974 роки — робота на різних посадах в лікувальних закладах м. Кривий Ріг Дніпропетровської області.

З 19 вересня 1974 року і по сьогоднішній день працює лікарем-рентгенологом Броварської районної лікарні. Багато років очолював рентгенологічну службу БЦРЛ. За 35 років праці у нашому місті зробив великий особистий внесок в організацію рентгенологічної служби броварської лікарні.

За вагомий внесок у розвиток медичної галузі Броварщини 17 вересня 2009 року Павлу Леонтійовичу присвоєно звання "Почесний громадянин м. Бровари".

Міста-побратими Броварів

Наше місто підтримує економічні та культурні зв'язки з багатьма країнами світу, має декілька міст-побратимів.

Фонтене-су-Буа, Франція

Бровари уже протягом 24 років підтримують плідні взаємовигідні зв'язки з французьким містом Фонтене-су-Буа. Угода про співпрацю була підписана у 1985 році. Між містами тривають досить активні контакти як на рівні шкіл, громадських організацій, підприємств, так і на рівні влади.

Мало кому в місті ще не відоме ім'я Жозеф Спекулянт та його асоціація «Друзі Броварів» з м. Фонтене-су-Буа, представники якої приїжджають до нашого міста з гуманітарною місією. Між французькою організацією «Друзі Броварів» та броварською благодійною організацією «Надія» зав'язались дуже тісні дружні стосунки: в рамках культурного обміну діти з Броварів часто відпочивають у Франції, відвідуючи не лише Фонтене-су-Буа, а й інші міста.

Фонтене-су-Буа – це передмістя Парижа. Місто складається з двох кантонів: західного та східного. Назва міста походить від наявності великої кількості фонтанів у регіоні та Вінсенського лісу. Спочатку це було село виноградарів, яке почало інтенсивно розвиватись у XIX столітті: з'являються перші заводи — фабрика фортепіано Гаво, фабрика парасольок, будується залізниця, відбувається переселення робітників з Парижу до передмість, що й сприяло створенню нових кварталів.

Фонтене-су-Буа – сучасне високорозвинене місто, що займає територію 558 га. Завдяки своєму географічному розташуванню (3 км від Парижа) має зручне транспортне та залізничне сполучення.

Місто славиться своїм привабливим зовнішнім виглядом. Неодноразово брало участь у конкурсах по благоустрою. Тут працює понад 2300 промислових та комерційних підприємств. У місті розвинені такі галузі промисловості: металургійна, харчова, текстильна, взуттєва, картонно-паперова, хімічна, видавнича, меблева, будівельна та інші.

На надзвичайно високому рівні знаходиться освіта. В місті працюють дитсадки, початкові школи, навчальні заклади I циклу, ліцеї. Для проведення літнього дозвілля дітям пропонується відпочинок у муніципальних дитячих центрах.

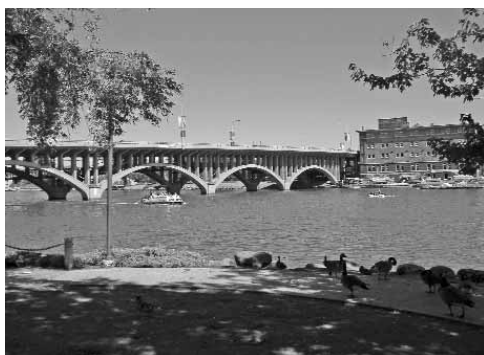
МІСТА-ПОБРАТИМИ БРОВАРІВ

Фонтене-су-Буа – спортивне місто, в якому практикуються різні види спорту, а саме: настільний теніс, американський, французький та англійський бокс, стрільба з луку, фігурне катання, гандбол, футбол та інші види спорту. Для цього створюються всі умови. В місті функціонують 23 гімназичні та спортивні зали, стадіони, басейн, каток, численні спортивні клуби.

Фонтене-су-Буа славиться також своїми культурними традиціями. Працюють театр, муніципальна музична консерваторія, дві центральні бібліотеки, районні бібліотеки. У міському Будинку громадянина постійно проводяться зустрічі, конференції, семінари та виставки.

Рокфорд, штат Іллінойс, США

Ще у 1990 році розпочалася співпраця з американським містом Рокфорд, її було закріплено у лютому 1996, коли броварська делегація побувала у США. У 1994 році був споруджений перший ігровий майданчик у парку «Перемога» рокфордською організацією «Діти всього світу». Від американського побратима Бровари отримують не лише матеріальну допомогу – до нашого міста

ста приїжджають лікарі зі США та проводять складні операції. Броварчани і рокфордці переймають одні від одних і корисний досвід у сфері підприємництва.

Рокфорд займає друге місце за своєю площею у штаті Іллінойс, США, заснований у 1834 році промисловцями. Місто славиться своєю красою та колоритом, в ньому переважають приватні будинки з чудовими насадженнями,

просторими подвір'ями. Це місце дуже привабливе для туристів, щороку тут відпочиває понад 6,7 млн чоловік. Найпопулярнішими є водний та наземний туризм.

В місті розташовано 20 готелів, музей годинників, зоологічний музей, природничий музей, Рокфордський історичний музей, галереї, які висвітлюють розвиток історії, промисловості, авіації. Влітку працюють п'ять центрів відпочинку.

Рокфорд – сучасне індустріальне місто. В ньому нараховується 500 компаній та промислових гігантів, в місті створено сприятливий клімат для іноземних компаній. Рокфорд визнано світовим лідером машинобудування та виробництва запасних частин до автомашин, а також місто відоме як центр з виготовлення компонентів для літакобудівельної галузі.

Велике значення в місті надається освіті. Функціонують дитячі дошкільні заклади, три державні школи, а також приватні та релігійні школи. Діти мають можливість навчатися у бізнес-коледжі, державному коледжі, приват-

ному коледжі з мистецтва, Іллінойському медичному коледжі.

Рокфорд – регіональний центр спеціалістів з медицини. В ньому розташовані три комунальні лікарні, консультаційні кабінети, психіатрична лікарня, реабілітаційні центри, медична школа, дитячий медичний центр.

Мешканці міста надають великого значення своєму здоров'ю. Тому значна кількість населення займається різноманітними видами спорту: бейсболом, баскетболом, футболом, хокеєм, водним спортом та інш. До їх послуг 16 спортивних майданчиків, 9 волейбольних майданчиків, басейни, 2 дитячі спортивні майданчики.

Слуцьк та Слуцький район, Білорусь

У 1992 році почали розвиватись стосунки з містом Слуцьком та Слуцьким районом, що у Білорусі.

Слуцький район розташований у південній частині Мінської області. В районі 210 населених пунктів. Центр району — місто Слуцьк, що розташоване у південній частині району, на річці Случ. У місті понад 280 вулиць та провулків, більше 400 га зелених насаджень, два парки.

Указом Президента Республіки Білорусь від 28 березня 2005 року Слуцький район та місто Слуцьк об'єднані в одну адміністративно-територіальну одиницю — Слуцький район.

У промисловому секторі району функціонує 28 промислових підприємств, 10 з яких представляють харчову та переробну галузі (90 % від всього промислового випуску продукції). Слуцький район - один з найбільших виробників сільськогосподарської продукції в області, який спеціалізується на виробництві молока, м'яса, зерна, картоплі, цукрового буряка.

Система освіти Слуцького району включає державний заклад освіти «Гімназія № 1 м.Слуцька», 30 середніх шкіл, 4 середні школи-дитсадки, 7 базових шкіл, вечірня школа, школа-інтернат, 40 дошкільних закладів.

До послуг мешканців міста та району 8 центральних сільських будинків культури, 20 будинків культури, 5 сільських клубів, 3 сільські клуби-бібліотеки, 4 дитячі школи мистецтв, 3 дитячі музичні школи, центр художньої творчості школярів, міський будинок культури, районна централізована бібліотечна система, парк культури та відпочинку.

Спортивна матеріально-технічна база нараховує 120 спортивних закладів: міський стадіон відділу фізичної культури, спорту та туризму, 59 спортивних залів, 24 стрількових тири, 9 міні-басейнів, 4 плавальні басейни, 23 спортивні майданчики.

МІСТА-ПОБРАТИМИ БРОВАРІВ

Надання медичної допомоги населенню району здійснюється центральною районною лікарнею, що включає також поліклініку для дорослих, поліклініку для дітей, стоматологічну поліклініку, протитуберкульозний диспансер, жіночу консультацію, дермо-венерологічний диспансер, станцію швидкої медичної допомоги, станцію переливання крові, 7 фельдшерських здоров'я пунктів. У сільській місцевості працюють 4 дільничні лікарні, 8 лікарських амбулаторій, 2 лікарні сестринського догляду, 32 фельдшерсько-акушерські пункти.

Щолково, Росія

У 1992 році розпочалася співпраця між Броварами та російським містом

Щолково. У 1996 році відбулися виставки товарів народного споживання, що пройшли у Броварах, Слуцьку та Щолково, їхньою метою було сприяти розвитку підприємництва у містах-побратимах. З часом була укладена нова угода про співробітництво між містом Бровари та Щолківським районом, в рамках якої планується налагоджувати та поглиблювати взаємо-

вигідну співпрацю у різних сферах економічного та громадського життя.

Сьогодні Щолківський район Московської області – це російський регіон з багатою культурною спадщиною, високорозвиненою промисловістю та сільським господарством, з потужною науковою базою та кваліфікованими кадрами.

Район розташований на північному сході Московської області, за 25 км від Москви.

Економічний потенціал району формує насамперед промисловість. Найважливішими галузями промислового виробництва виступають хімічна та хіміко-фармацевтична промисловість, харчова та переробна, легка та текстильна промисловості, машинобудування та металообробна промисловість.

Основною продукцією текстильної та легкої промисловостей є вовняні, бавовняні, шовкові тканини, фетрові головні убори, текстильна галантерея. На хімічних та хіміко-фармацевтичних підприємствах району виробляються хімічні засоби захисту рослин, товари побутової хімії, лікарські та вітамінні препарати. На долю підприємств харчової, хімічної та легкої галузей промисловості припадає 82% продукції, що випускається.

У районі функціонує єдиний у Російській Федерації завод переробки дорогоцінних металів, понад 30 підприємств з виробництва різних видів меблів та комплектуючих.

На території Щолківського району розташований Чкалівський аеродром. З 1960 року у всесвітньо відомому Зоряному містечку веде свою діяльність

МІСТА-ПОБРАТИМИ БРОВАРІВ

Центр підготовки космонавтів ім. Ю.О. Гагаріна.

На території міста знаходиться Щолківська митниця, яка обслуговує 6 районів та міст Московської області.

У Щолківському районі функціонує 33 загальноосвітні та початкові школи, лицей, гімназія, вечірня школа, корекційна школа, дві початкові школи-дитсадки. Працюють дитячі музична, художня та спортивна школи. У районі постійно ведеться робота з розвитку матеріальної бази фізичної культури та спорту.

Фонд муніципальної Щолківської художньої галереї нараховує понад 150 робіт художників зі Щолково та інших міст Московської області. В місті функціонує історико-краєзнавчий музей.

У районі знаходиться низка чудових пам'ятників історії та архітектури XVII-XVIII століття, 28 культових споруд, 99 пам'ятників та меморіальних споруд воїнської слави, садиби-пам'ятники історії та культури.

"Сілламає", Естонія

Сілламає розташоване у північно-східній Естонії, в Іда-Вірумааскому повіті, на узбережжі Фінської затоки, за 25 км від естонсько-російського кордону.

Близькість курорту Нарва-Йіесуу та сосновий бір надають мешканцям та гостям міста можливість для повноцінного відпочинку.

Сілламає має великий економічний потенціал. Можливості економічного розвитку міста визначаються двома основними факторами: географічним положенням на

трасі Санкт-Петербург — Таллін, на узбережжі Фінської затоки та професіоналізмом його мешканців, їхнім інтелектуальним потенціалом.

Велика промисловість представлена концерном „Silmet Group” з переробки сланцевих руд та виробництва рідкоземельних та рідкісних металів. Його продукція використовується у літакобудуванні, ракетобудуванні. Полірувальні порошки, які виробляє Silmet, застосовуються у приладобудуванні та оптиці.

Успішний розвиток регіону пов'язаний з будівництвом торговельного порту, який незабаром відкриє також пасажирські лінії, та вільною економічною зоною, що дозволяє оформляти товари без податків.

У Сілламає чотири загальноосвітніх школи, одна з них - естонська. На базі шкіл діють 3 класи з навчання англійської мови за новими сучасними методиками. У місті 8 дитячих садків, серед них один - санаторного типу, один - естонський. Фахівців з шести напрямків готує професійне училище, діє Міжнародний еколого-технологічний коледж. У місті Сілламає працюють музична школа, будинок дитячої творчості “Вулик”, дві бібліотеки, Центр культури,

МІСТА-ПОБРАТИМИ БРОВАРІВ

музей історії міста, виставкова зала. Міський інформаційний центр представлений газетою “Сілламаєський вісник”, радіо та телебаченням.

У Сілламає збудований один з кращих в Естонії спортивних комплексів: палац спорту з трьома залами та легкоатлетичним манежем, басейн, стадіон з сучасним покриттям бігових доріжок. Дитяча спортивна школа надає можливості для занять плаванням, легкою атлетикою, лижами та футболом. У місті функціонує також шаховий і шашковий клуб.

Красницький повіт, Польща

Красницький повіт - адміністративна одиниця Люблінського воєводства.

До складу повіту входять міста Краснік та Аннополь та сім сіл. Центр повіту – місто Краснік.

Через територію повіту проходять важливі транспортні шляхи, які з'єднують Люблін з Жешувом, Краковом та Кельцями. На території Красницького повіту багато визначних місць: костьоли XV - XVIII ст., монастир XV ст., синагоги XVII ст.

Найважливіша галузь економіки – сільське господарство. Тут вирощують багато овочів та фруктів. У повіті працюють лісопильні заводи. Останнім часом відкриті нафтоносні пласти.

Швидко розвивається торгівля, з'явилося багато продовольчих магазинів та підприємств. Двічі на тиждень у великих містах проводяться ярмарки.

На території повіту діє 170 навчально-виховних закладів, серед яких 7 загальноосвітніх ліцеїв, 69 початкових шкіл, 20 середніх технічних та професійних шкіл і 74 дитсадки.

Красницький повіт – відомий спортивний центр, в якому популярні футбол, боротьба, плавання, бридж, гандбол, настільний теніс, шахи.

Охороною здоров'я у Красніку займається самостійний медичний заклад “SPZOZ”, який включає амбулаторне та стаціонарне лікування. В інших населених пунктах знаходяться медпункти.

У повіті функціонують три музеї: регіональний (районний) музей, його філія “Музей 24 уланського полку”, воєводський музей пожежної охорони “Музей Св. Флоріана”, музей традиційного гончарства. У Центрі культури діють музичні та танцювальні групи, гуртки образотворчого мистецтва, художнього читання. У місті — 2 районних будинки культури та міська бібліотека, у повіті 6 волосних будинків культури та 32 бібліотеки. Виходить щотижневик “Голос Красницької землі”.

Бровари з висоти пташиного польоту

ГЕРБ МІСТА БРОВАРИ

Такий герб Броварів затверджений у 2006 році. Герб Броварів має форму щита із заокругленою нижньою частиною, він накладений на декоративний бронзовий картуш, зверху розташована срібна мурована корона.

На голубому тлі зображені жовті (золоті) церковні вежі з куполами - це храм на честь Святих Петра і Павла, яких вважають захисниками міста. На гербі також зображено водоносну артерію та водограй, вони в оригіналі мають сріблястий колір, а на папері відтворюються білим. Фонтан і підземні води на гербі символізують мінерально-цілющі води в надрах нашого міста, їх вододіли, а також розвилку доріг на Північ і Схід Київщини. Зелений колір внизу герба є символом зелених лісів довкола Броварів.

ПРАПОР МІСТА БРОВАРИ

Прапор Броварів – це прямокутник, на якому у горизонтальному положенні зображено символічну розвилку білого кольору, що розгалужується в центрі прапора. Це символ розвилки доріг і вододіл броварських вод (наземних, підземних, ґрунтових). Розвилка – за геральдичною термінологією – перекинутий вилоподібний хрест – почесна геральдична фігура. У верхньому правому куті знаходиться зображення прапора синього кольору, у нижньому правому куті - зображення прапора жовтого кольору, між розвилками доріг зліва зображений прапор зеленого кольору.

Синій колір символізує велич, красу, цілеспрямованість (небесну твердь). Золота барва (на малюнку жовтий колір) є символом шляхетності, багатства, сили, вірності ідеалу. Зелена фарба символізує надійність, достаток, волю та ліси і луги міста.

БРОВАРИ – МІСТО СВОБОДИ!

1. Пристоличне місто наше, розквітає з кожним днем,
Де ми всі під вільним небом миром, правдою живем,
Зустрічаємо світанки і святкуємо вечори,
Бо для нас найкраще в світі – рідне місто Бровари!

ПРИСПІВ:

Бровари – місто свободи,
Місто молодості і мрій,
Голос твій – голос народу,
Бровари – місто наших надій!

2. В незалежній Україні ми будуємо життя
Ідемо на зустріч долі у прекрасне майбуття,
Волелюбні броварчани прокладають серцем шлях,
А би всі жили на славу, у прекрасних Броварах!

ПРИСПІВ:

Бровари – місто свободи,
Місто молодості і мрій,
Голос твій – голос народу,
Бровари – місто наших надій!

Герб Броварів до 2006 року

Герб міста мав форму щита. Колір щита - синій, обрамлення щита золотого (жовтого) кольору. У верхній частині щита розміщено напис "Бровари", а над ним - зображення малого Державного Герба України.

Посередині щита зображено розвилку трьох доріг світло-сірого кольору — як символ історичного центру міста. Розвилка поділяє щит на три сектори. В центрі розвилки цифрами білого кольору зазначено рік, коли Бровари вперше згадуються у документальних джерелах.

Зображення розвилки накладено на коло, утворене фрагментами із колосся пшениці, дубового листа та шестерні. В правому секторі розташовано фрагмент вінка із колосся пшениці жовтого кольору, як символ достатку, в лівому - фрагмент вінка із дубового листа зеленого кольору, як символ стійкості, в нижньому - фрагмент шестерні чорного кольору, як символ промислового розвитку міста. Між окремими фігурами та синім фоном щита проходить тонка жовта смужка, що розділяє їх.

МІСЬКІ ГОЛОВИ

**Кулажин Федір
Олександрович
1944-1947**

**Гуц Василь
Григорович
1947-1948**

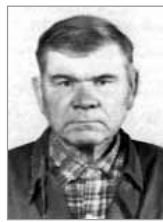
**Какун Кузьма
Михайлович
1948-1952,
1956-1961**

**Солошенко Яків
Мойсійович
1952**

**Бугаєв Іван
Петрович
1952-1955**

**Каблучко Олексій
Микитович
1955-1956**

**Гончарова Надія
Григорівна
1961-1963**

**Дворнік Іван
Федорович
1963-1964**

**Колпак В'ячеслав
Іванович
1965-1967**

**Нарижний
Михайло Гнатович
1967-1971**

**Лондар Олександр
Михайлович
1971-1972**

**Поліщук Микола
Федотович
1972-1973**

**Павленко Леонід
Іванович
1973-1975**

**Коротенко
Олексій Петрович
1975-1977**

**Фесик Микола
Кирилович
1977-1982**

**Черненко Леонід
Харитонович
1982-1985**

**Зволь Володимир
Миколайович
1985-1989**

**Іщенко Олексій
Максимович
1989-1998**

**Гонтарев Петро
Васильович
1990-1991**

**Петренко Іван
Зосевич
1998-2002**

**Антоненко Віктор
Олександрович
2002-2008**

ВИЗНАЧНІ МІСЦЯ БРОВАРІВ

Церква Петра і Павла. 1934 р.

Вхід до парку Шевченка (1947-1948 рр.)

Старий центр. "Розвилка". 1961 р.

ВИЗНАЧНІ МІСЦЯ БРОВАРІВ

Старий центр міста. Площа Шевченка. 60-ті рр. XX століття

Святова демонстрація трудящих на честь чергової річниці Жовтневої революції. 70-ті рр. XX століття

Делегація французького міста Фонтене-су-Буа в Броварах. 1986 р.

ВИЗНАЧНІ МІСЦЯ БРОВАРІВ

Майдан Свободи

Озеро в парку культури і відпочинку "Перемога"

Парк культури і відпочинку "Перемога"

Озеро в парку культури і відпочинку "Перемога"

ВИЗНАЧНІ МІСЦЯ БРОВАРІВ

Бювет на бульварі Незалежності

Пам'ятний знак, присвячений льотчикам другої повітряної армії, що в 1943 р. визволяла Бровари

Церква Покрови Пресвятої Богородиці Київського Патріархату. Вулиця Гагаріна

Пам'ятник Т.Г. Шевченку

ВИЗНАЧНІ МІСЦЯ БРОВАРІВ

Дитячий майданчик і біует по вулиці Грушевського

Пожежна частина міста Бровари

Залізнична станція "Бровари"

ВИЗНАЧНІ МІСЦЯ БРОВАРІВ

Перехрестя бульвару Незалежності та вулиці Королєнка

Міський клуб та краєзнавчий музей

Бульвар Незалежності

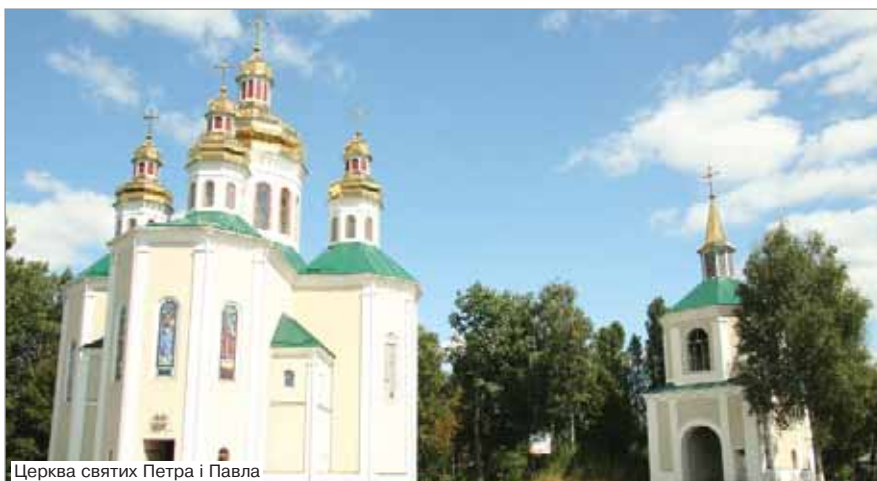
ВИЗНАЧНІ МІСЦЯ БРОВАРІВ

Парк культури та відпочинку "Перемога"

МКЦ "Прометей"

Церква святих Петра і Павла

ВИЗНАЧНІ МІСЦЯ БРОВАРІВ

Вхід до парку культури і відпочинку "Перемога"

Міст через озеро у парку "Перемога"

Церква Святої Трійці

ВИЗНАЧНІ МІСЦЯ БРОВАРІВ

Знак у формі герба Броварів на в'їзді до міста (вул. Київська)

Броварський міськвиконком та райдержадміністрація

Пам'ятник ліквідаторам аварії на ЧАЕС

ВИЗНАЧНІ МІСЦЯ БРОВАРІВ

"Розвилка". Старий центр Броварів

Басейн "Купава"

Завод алюмінієвих будівельних конструкцій

ВИЗНАЧНІ МІСЦЯ БРОВАРІВ

Броварська міська бібліотека. Бульвар Незалежності

Броварська районна лікарня. Хірургічний корпус

Трикотажна фабрика

Супермаркет "Вестлайн"

Торговельний центр

Торговельний дім "Ліза" та супермаркет "Перекресток"

ВИЗНАЧНІ МІСЦЯ БРОВАРІВ

ВИЗНАЧНІ МІСЦЯ БРОВАРІВ

Автомобільна розв'язка на вулиці Гагаріна

Спорткомплекс БВУФК

Новий адміністративний будинок

ВИЗНАЧНІ МІСЦЯ БРОВАРІВ

Ресторан "Боярин" на вулиці Київській

Ресторан "Венский"

Ресторан "Сан Марко", вулиця Київська

Фонтан у парку "Перемога"

Сонячний годинник на Майдані Свободи

Парк культури і відпочинку "Перемога"

ВИЗНАЧНІ МІСЦЯ БРОВАРІВ

Завод порошкової металургії

Палац урочистих подій

Броварська районна поліклініка. Будівництво нового корпусу

ВИЗНАЧНІ МІСЦЯ БРОВАРІВ

Турнір з міні-футболу "Мое місто - Мій дім"

Ярмарок на День міста

Майдан Свободи

СИМВОЛІКА БРОВАРСЬКОГО РАЙОНУ

ГЕРБ БРОВАРСЬКОГО РАЙОНУ

Бровари - це східні ворота Києва, до яких в усі часи сходились дороги - звідси й зображення срібної фортеці з трьома вежами з золотими дахами і відкритими золотими ворітьми на гербі міста. Крізь браму проходить золотий кінь, це зображення пов'язують з народними легендами про стародавній град Крем, на брамі якого був зображений вершник. Побуває також переказ про хлопця-семилітка, який першим приручив дикого коня. Обабіч фортеці розташовано по одному срібному струмкові (срібній хвилястій смузі), що символізують річки Десну і Трубіж, між якими сформувалась територія району. Фортеця, скакун і потічки розташовані на синьому щиті. Щит увінчується квіткою калини та обрамлений бронзовим вінком із соснових, дубових та березових гілок.

Квітка калини символізує Київську область, до складу якої входить Броварщина, а вінок із гілок сосни, дуба та берези розповідає про найхарактерну для району рослинність.

ПРАПОР РАЙОНУ

На світло-синьому полотнищі розташована біла фортеця з трьома вежами з жовтими дахами та відкритою брамою із жовтими ворітницями та золотим конем. Висота емблеми складає $\frac{2}{3}$ висоти полотнища. Уздовж древкового та вільного країв на відстані в $\frac{1}{10}$ висоти полотнища йдуть вертикальні білі хвилясті смуги, ширина кожної з яких дорівнює $\frac{1}{20}$ висоти полотнища. Співвідношення сторін прапора 2:3.

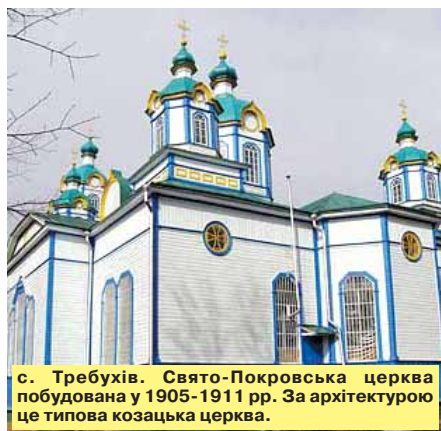
с. Гоголів. Церква Різдва Богородиці була побудована у 1827 р. Пам'ятка архітектури місцевого значення.

с. Пухівка. Покровська церква була споруджена у 1808 р.

с. Зазим'є. Свято-Воскресенська церква була збудована у 1875 р. Пам'ятка архітектури місцевого значення.

с. Требухів. Свято-Покровська церква побудована у 1905-1911 рр. За архітектурою це типова козацька церква.

Велика Димерка

Перша письмова згадка про Димерку, як поселення, що відноситься до Остерського замку, відома з 1552 р. Димерські землі у 1650 р. переходять від шляхетської родини Аксаків до гетьманської родини Виговських, а пізніше до церковних володінь Києво-Печерської Лаври. У довоєнні роки Димерка стає Великою Димеркою - центром Великодимерського району. У ті часи жителі Димерки засновують ряд поселень - Калинівку, Малу Тарасівку, Захарівку. Нині тут побудовано завод безалкогольних напоїв фірми "Кока-Кола" потужністю 1100 тис. літрів за добу. Велика Димерка - одне з найбільших поселень району (10022 жителів). Загальна площа землі в адмінмежах Великодимерської селищної ради - 7149,9 га.

Калинівка

Поселення було засновано вихідцями з Великої Димерки в урочищі Калиновий Куш у 1928 р. У роки Великої Вітчизняної війни тут проходив один з рубежів оборони Києва. На відзнаку цих подій встановлено монумент захисникам Києва. Останнім часом Калинівка перетворилась у селище міського типу при новоствореному комбінаті "Тепличний", який реалізує більше половини овочів, вирощених у районі. У селищі працює завод теплоізоляційних матеріалів "Будперліт". До Калинівки належать хутори: Скибин, Димитрово, Переможеч. Проживає тут 5333 жителів. Загальна площа землі в адмінмежах Калинівської селищної ради - 1402,3 га.

Калита

Нинішнє селище міського типу Калита має давньоруські корені, але вперше згадується в польській люстрації 1628 р. Засновником села за переказом вважається легендарний Калита. У середні віки тут було військове козацьке поселення заможних "виборних" козаків. У Калиті народився, жив і тут похований підпоручик Митрофан Миколайович Александрович (1821-1882 рр.), український письменник, автор першої краєзнавчої книги про наш край. Тут працює АТ "Калитянський експериментальний завод комбікормів і премісів" і один з найбільших у країні комплекс сільськогосподарського тваринництва. До складу територіальної громади належить село Опанасів. Мешкають у Калиті 5100 чоловік. Загальна площа землі в адмінмежах Калитянської селищної ради - 8162,9 га.

Бобрик

Село було засноване за польськими джерелами близько 1610 р. Тут жили люди, які займалися бобровим промислом. Пізніше це було типово козацьке військове поселення з 90% козацьким населенням. Нині в Бобрику проживає 2067 чоловік. Загальна площа землі в адмінмежах Бобрицької сільської ради - 3260,5 га.

Богданівка

За переказними даними Богданівка - наступниця літописного града Мелятичі (урочище Мелятичі), в якому жили монахи - "на Богом даній землі". Монастирське поселення виникло після 1072 р. і було засноване переяславським єпископом Святим Єфремом. Назва "земля богданівська" походить ще з княжих часів. Перша письмова згадка про Богданівку датується 1616 р., коли село було засноване шляхтичем Степаном Аксаким. З 1650 р. воно переходить у власність Данила Виговського. Пізніше вотчине село Києво-Печерської Лаври. Нині тут налічується 3560 жителів. Загальна площа землі в адмінмежах Богданівської сільської ради - 8162,9 га.

Гоголів

Минуле Гоголева історики ототожнюють з літописним градом Носовим на Руді, який згадується близько 1148 р. Гоголів бурхливо розвивався на початку XVII століття. В той час було збудовано сильну фортецю, кілька церков. Містечко отримує Магдебурзьке право. За королівським указом 25 лютого 1625 р. Гоголеву пожаловано "вольність местную", повну судову владу передано містечковому уряду на вічні часи. В 1649 році тут формується Гоголівська козацька сотня. У наступні століття Гоголів прославився своїми ярмарками, виріс до найбільшого містечка району, став центром Гоголівської волості. У 1904 р. тут проживали 7500 чоловік, функціонували 150 торгово-промислових установ. Сьогодні в Гоголеві проживає 4809 жителів. Загальна площа землі в адмінмежах Гоголівської сільської ради - 9477,4 га.

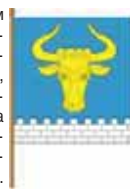
Жердова

Поселення засновано у 1858 р. в Жердовій долині, біля лісу, неподалік залізничної станції. Пізніше навколо Жердови, на вільних землях виник ряд поселень-хуторів: Підлісся, Вільне, Захарівка, Першотравневе, Куйбишево, Михайлівка. Перед першою світовою війною засновуються поміщицькі капіталістичні економії - Мацька і Карнаухова. У радянські часи в Жердові було створено велику сільськогосподарську комуноу. Територіальна громада Жердови налічує 2623 жителів. Загальна площа землі в адмінмежах Жердівської сільської ради - 5152,9 га.

Заворичі

Літописні дані свідчать про заснування цього поселення ще князем Володимиром Великим у 980 р. Очевидно, відкрите археологами Заворичке городище-городок, відноситься саме до того часу. Значна роль Заворич як укріпленого місця біля трубізької переправи і в середньовіччі. Тут містилась резиденція польсько-королівського намісника, жила "околична" шляхта. У документах 1628р. Заворичі згадуються, як містечко. З початком визвольної боротьби Богдана Хмельницького тут формується Заворичка козацька сотня. Після прокладання залізниці у 1868 р. в Заворичах поселюються дворянсько-поміщицькі сім'ї, будуються садиби, парки. Після революції тут працює торфопідприємство Цукротресту, філіал інституту хутрового звіра. Сьогодні у Заворичах - 2260 жителів. Загальна площа землі в адмінмежах Заворичської сільської ради - 4800,6 га.

Зазим'є

Поселення було засноване князем Городецьким у 1128 р. Проте перше поселення, яке називалось Зимне, виникло, очевидно, значно раніше - у Х столітті. Місцеві перекази переповідають про події часів Солов'я-розбійника, який мав на острові двірець. Пізніше тут був град монахів, стояла Давидова божниця. Другим важливим періодом в історії села були події 1630 р., коли Петро Могила брав облогу захоплене уніатами Зазим'я. Нарешті, у 1920 р., село увійшло в історію країни своїм повстанням проти радянської влади, боротьбою з регулярними частинами Червоної Армії. У селі збереглась давня Зазимська церква з іконою Святого Спаса. Сьогодні Зазим'є має 2031 жителів. Загальна площа землі в адмінмежах Зазимської сільської ради - 3136,0 га.

Княжичі

За переказом, ще в княжі часи, тут мав свій двірець Соловей-розбійник. Пізніше жив князь, очевидно, Володимир Мономах. Перші літописні згадки про Бронь-Княжу відносяться до 1125-1147 рр. Польська королівська грамота згадує про Княжичі, як поселення монахів у 1489 р. Здавна через село при переправі через річку Дарниця проходив древній торговий Залозний путь. У середні віки княжичькі землі належать родіні Албевичів-Солтанів. На початку ХІХ століття село стає центром Княжичької волості. В останні роки тут працює АТ завод "Факел". Населення села налічує 5202 жителів. Загальна площа землі в адмінмежах Княжичької сільської ради - 3669,3 га.

Красилівка

Красилівка - це давня монастирська вотчина Києво-Печерської Лаври. Перша письмова згадка про неї походить з польської люстрації 1636 р. Першозасновником вважається легендарний Красило. Село розташоване на березі степової річки Красилівки (Рудки). За переписом 1666 р. тут платили податки 20 селянських дворів. Красилівка - батьківщина Героя Радянського Союзу Андрія Васильовича Дяченка. Проживає в селі 3559 жителів. Загальна площа землі в адмінмежах Красилівської сільської ради - 8162,9 га.

Кулажинці

Одне з найменших і найдавших поселень району на лівому березі Трубежа, поблизу басанських лісів. Переказ доносить до нас давню назву села Куйловець (Кійловець) - Києвець на Трубежі. У 1712 р. сільце було "пожаловане" царем Петром І молдавському бояринові Семену Афендику. До початку ХХ століття тут була садиба з українізованої родини Афендіків. Вони були сотниками козацької старшини, як офіцери російської армії відзначились хоробрістю у війні 1812 р., мали дружні відносини і підтримували Тараса Шевченка. У революцію 1917-1920 рр. та у 1941-1943 рр. село опинилось в центрі партизанського боротьби. В різні часи воно відносилося до Козельця, Бобровиці, Басані, Ніжина. Проживає тут лише 315 чоловік, 73 - працездатного віку. Загальна площа землі в адмінмежах Кулажинської сільської ради - 8162,9 га.

Літки

Літки відомі ще з середньовіччя. Літописи називають 1128 р. Село було засноване удільним князем. Перша письмова згадка про Літки після татарського періоду належить до 1392р. Тут здавна жили літківські бояри та шляхта. Уже у середньовіччі тут були розвинуті ремесла. Вони були об'єднані в цехове церковне братство Святого Миколи Чудотворця, мали свої цехові символи й традиції. Тут при церкві збереглося і знамените Літківське Євангеліє. У середні віки містечко називалось Великою Літкою. Ці землі належали київським монастирям. Сотні років функціонувала літківська ярмарка. У 1920 р. містечко підняло повстання проти регулярних частин Червоної Армії. Багато його учасників було репресовано. З 1924 р. і аж до наших часів працювала фабрика вишивальниць. Нині тут працює АТ Літківська швейна фабрика "Любич". Проживає в Літках 2629 чоловік. До війни тут вчителював письменник Михайло Стельмах. Загальна площа землі в адмінмежах Літківської сільської ради - 4856,5 га.

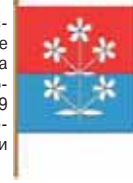
Літочки

Літочки, Малі Літки, Коленці - відомі з письмових джерел 1552 р. як поселення, що належало до Остерського замку. Поряд із селом знаходиться одне з найбільших древніх городищ України. Село аж до 1905 р. належало до володінь родини київських козацьких полковників і сотників Солонин. До складу сільської ради входять поселення Соболівка і Парня. Проживає в Літочках 645 чоловік. Загальна площа землі в адмінмежах Літочківської сільської ради - 3918,0 га.

Мокрець

Польська люстрація 1636 р. згадує слободу Мокрець. Її за переказом заснували козаки, коли у Заворичах стояла козацька сотня. Мокрець і Заворичі - це подвійне село на лівому і правому берегах Трубежа на відстані одного кілометра одне від одного. У часи кріпацтва село належало дворянським родинам у Солонин, Афендіків, Барановських. Радянська влада в селі була встановлена лише 1929 р. До складу територіальної громади входить село Бервиця. Проживає в Мокреці 1278 жителів. Загальна площа землі в адмінмежах Мокрецької сільської ради - 4482,5 га.

Плоске

У судових документах 1624 р. Плоске згадується як власне володіння княгині Мар'яни Корецької. Там же говориться, що княгиня "осадила" вихідців з Димерки на власній землі. Плоске позначене на карті Боплана, виданій у 1662 р. Поселення при річці Плоска Руда (Смолянка) складалось переважно з козацького населення Гоголівської сотні. Село є батьківщиною Героя Радянського Союзу Івана Дяченка. В останні десятиліття тут працювало аграрне господарство, що славилось високими врожайми (нині ДПЗ "Плосківський"). Проживає у Плоскому 2117 чоловік. Загальна площа землі в адмінмежах Плосківської сільської ради - 2732,3 га.

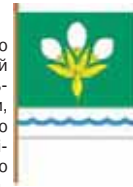
Погреби

Багато історичних свідчень вказують на те, що Погреби були ще поселенням княжої доби. Місцевий переказ називає першим засновником села рибалку. При розкопках археологи знайшли тут печатку Ратибора - воеводи часів князя Володимира Мономаха. За іншим переказом тут знаходились погребі київських монастирів із запасами овочів та меду. Перша письмова згадка належить до 1545 р. за люстрацією Київського замку. Здавна село належить до Київської козацької сотні Київського полку. Зі скасуванням гетьманщини село переходить у казенне відомство. Нині тут проживає 2060 чоловік. Загальна площа землі в адмінмежах Погребської сільської ради - 2475,8 га.

Пухівка

Жителі Пухівського городка вчинили опір татаро-монголам у 1240 р., за що городок було і знищено "в пух і прах". Інша його назва - Деснянський городок, який був заснований князем Володимиром Святим ще у 980 р. Село має багату фольклорну і археологічну спадщину. Не раз воно руйнувалося річковими повеннями, переносилося в інше місце. У середні віки село відоме під назвою Комарівка, і було знищено польським військом у 1637 р. Село було монастирським, але адміністративно належало до Гоголівської сотні. Найбільш бурхливим періодом в його житті були 1860-1920 рр., коли населення Пухівки зросло в шість разів. Проживає в селі 2080 чоловік. Загальна площа землі в адмінмежах Пухівської сільської ради - 3148,4 га.

Рожни

Село Рожни засноване в 1240 роках. Його територія становить 1075,2 га, територія сільської ради - 8114,2 га. Кількість населення в с.Рожни - 1162 чол. На території сільської ради розташоване приватне сільськогосподарське підприємство "Придеснянське", тут також працюють фермерське господарство "Слюзалець" та господарство Богачука.

Рудня

За польськими джерелами Рудня була заснована у 1616 р. відомим феодалом Степаном Аксаком. Дмитро Гамалій першу письмову згадку про село виводить від 1590 р. У польських люстраціях 1622-1628 рр. згадується, як слобода Руда. Частину населення села складали козаки, частину - посполиті. З 1753 р. землі села переходять до відомої дворянської родини Дараганів. Населення села сьогодні налічує 2225 чоловік.

Загальна площа землі в адмінмежах Руднянської сільської ради - 2980,7 га.

Русанів

Русанівський городок було засновано, згідно з літописними даними 980 р. за князя Володимира Великого. У літописах згадується з 1147 р. під назвою Русотина. Переказ називає першопоселенцем чоловіка на ім'я Руслан. "Історія міст і сіл УРСР" засновником села називає Саву Русановича. У документах 1508 р. Сава Русанович згадується, як великий землевласник. Інший великий корінний, легендарний рід - Соловей. У 1652 р. Павло Алепський відзначає Русанів, як значний ремісничий центр з православною церквою. Згодом Русанів був типовим казенним селом. Нині в Русанові проживає 1915 чоловік (у 1897р. - 2127 душ). Загальна площа землі в адмінмежах Русанівської сільської ради - 5272,3 га.

Світільня

Древній град на Трубізькому рубежі оборони заснований у 980 р. київським князем Володимиром. Місцеве городище, яке збереглося та існує зараз як пам'ятка археології під назвою "Давньоруське городище XI-XIII ст.", є найбільшим у системі трубізької оборони. Перша письмова згадка про село відноситься до 1362 р. і пов'язана з іменем князя Половця-Рожинського. Світільня виникло як укріплення при переправі через річку Трубіж на древній Басанській дорозі. У XVII столітті його заселяли переважно козаки, діяли дві громади - сільська і козацька. Пізніше світільнівськими землями володіли різні власники, переважно небагаті дворяни. У роки воєнних лихоліть тут діяла місцева партизанка. Нині в селі мешкає 1359 чоловік. Загальна площа землі в адмінмежах Світільнянської сільської ради - 5246,3 га.

Семиполки

Розташовані на древній Дуковій дорозі з Чернігова на Київ. За переказом, його жителі у 1240 р. вчинили опір татаро-монголам і були знищені татарами. Польська люстрація 1628 р. називає засновником села польського шляхтича Богінського. За церковними документами місцева церква Святої Трійці була збудована в 1647 р. у центрі старовинного укріплення. Село - типове козацьке поселення. Після Переяславської угоди навколишні землі й ліси переходять до російських власників - Вольських, Кантакузиних, Девієрів, Трубецьких, Лопухіних, Хераскових. З прокладанням у 1861 р. Санкт-Петербурзького шосе утворюється Семиполківська волость. Відбувались регулярні ярмарки, село отримує статус містечка. У 1919 р. за нього точились бої між петлюрівцями й щорсівцями. У Семиполках проживає 3024 особи. Загальна площа землі в адмінмежах Семиполківської сільської ради - 8162,6 га.

Требухів

У давнину на місці Требухова було поселення Іванічі, яке зруйнували татари. За письмовими свідченнями, Требухів було засновано у 1629 р. бориспільським можновладцем Даниловичем. У середні віки козацько-монастирське населення Требухова відносилось до Бориспільської сотні Переяславського полку. У 1897 р. тут проживало 3417 душ населення. У 1920 р. село підтримало повстання проти Червоної Армії і було спалене, а жителі репресовані. У 1943 р. в селі розміщувався штаб Українського фронту і штаби кількох армій. Звідси велось командування операцією по визволенню Києва. У післявоєнні роки село славилось своїми садами. Нині в Требухові мешкають 6484 чоловік. Загальна площа землі в адмінмежах Требухівської сільської ради - 5344,6 га.

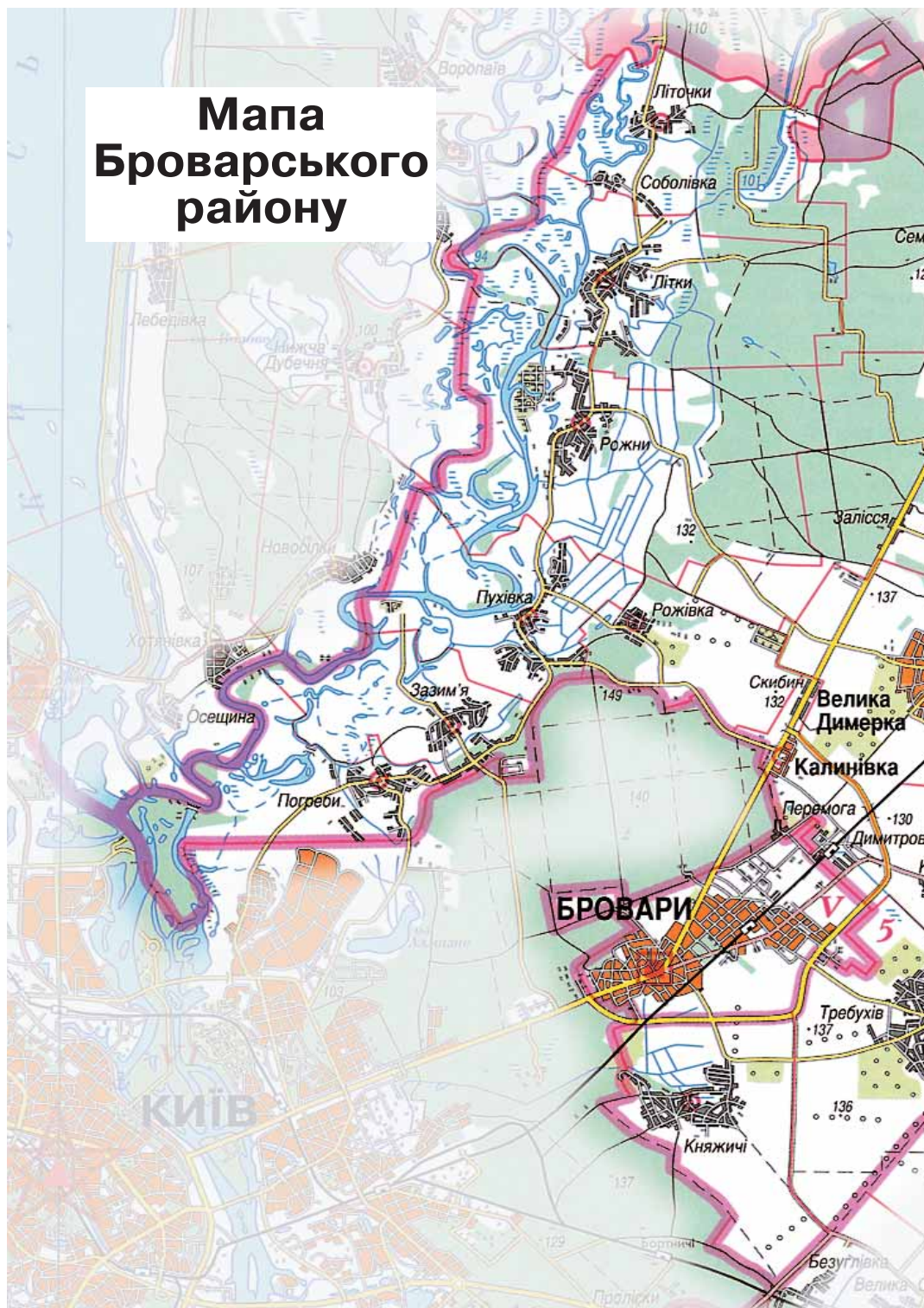

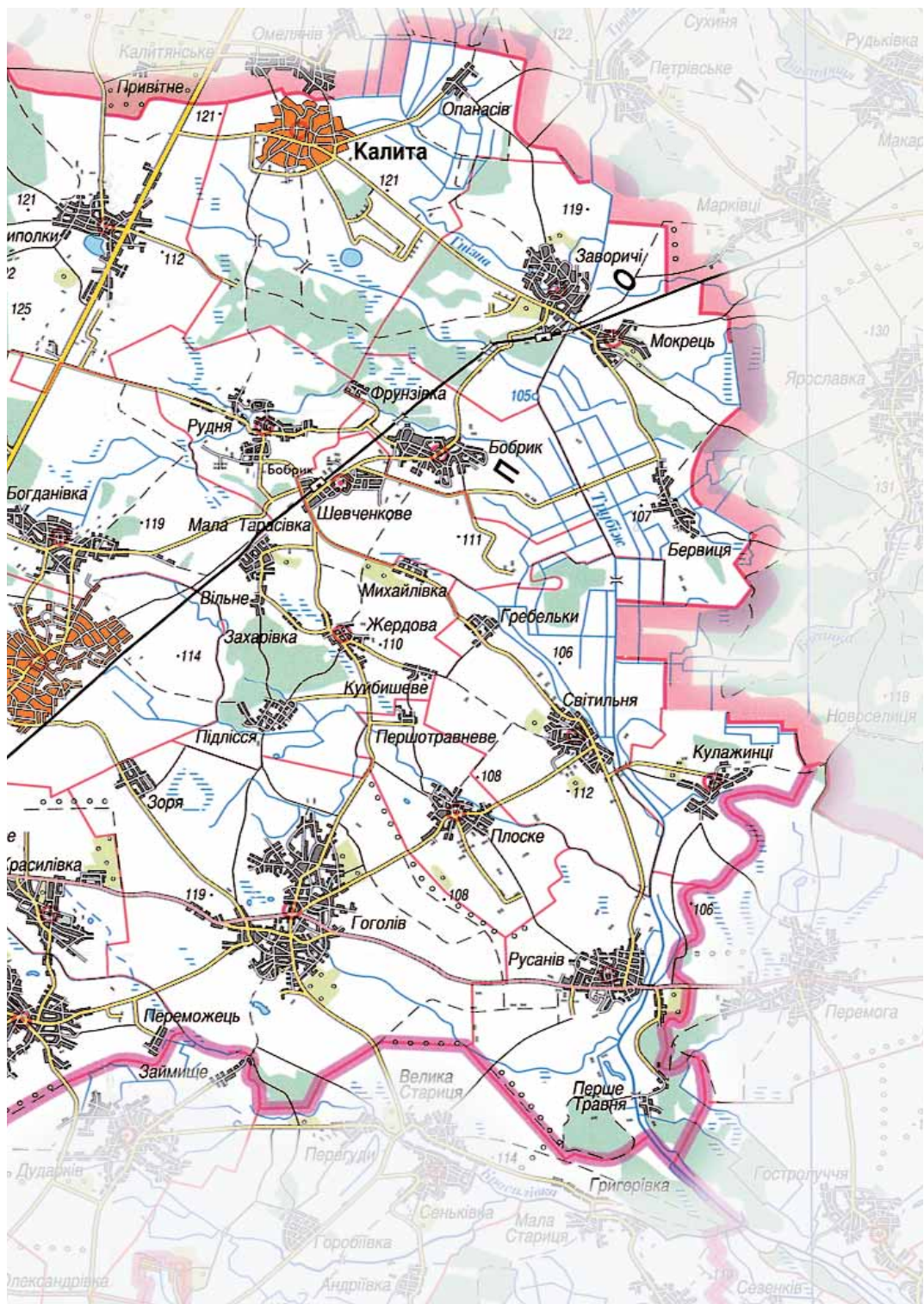
Шевченкове

Шевченкове - одне з наймолодших наших поселень. Виникло воно в 1868 році - у зв'язку з будівництвом залізниці Курськ - Київ, як основна залізнична станція Остерського повіту. Називалась станція Бобрик, за назвою найближчого села. Через сто років поселення біля станції отримало назву Шевченкове. Під час громадянської війни Шевченкове не раз опинялось в центрі буремних подій. У радянський період тут функціонувала велика МТС. Нині в Шевченковому проживає 3244 чоловіка. Загальна площа землі в адмінмежах Шевченківської сільської ради - 1838,9 га.

Мапа Броварського району

Краєзнавче видання

Бровари Моє місто – Мій дім

Автор і упорядник Дмитро Ратніков

Редактор Ірина Кравців
Над виданням працювали Артур Кухарський, Ігор Лич
Фотограф Олександр Беженцев
Коректор Тетяна Прудникова
Дизайн та верстка: Іван Хіміченко, Олександр Онищенко

Ратніков Д. Бровари. Моє місто – Мій дім. – Бровари, 2009. – 128 с.: іл.

Підписано до друку 26.11.2009. Формат 60х84/16. Папір офсетний.
Гарнітура PragmaticaC. Друк офсетний. Умовн. друк. арк. 7.46.
Наклад 3000 прим.

Надруковано на поліграфічному підприємстві «Новий друк»

Список використаних джерел

Література:

1. Всі Бровари 2009. – Київ: Обнова. – 2009. – 112.
2. Гамалій Д. Броварщина: польсько-литовський період // Нове життя. – 1992. – 17 листопада.
3. Гузій В. Золота очеретина: Броварщина. Історико-краєзнавчі нариси. – Бровари: Українська ідея. – 1997. – 400 с.
4. Інвестиційний паспорт міста Бровари. – 2008. – 58с.
5. Історія поселень Броварського краю: Від стародавніх часів і до сьогодення. – Бровари: Водограй. – 2003. – 640 с.: Іл. - /Броварська минувшина; кн. 3/.
6. Праотча сторона у межиріччі Десни і Трубежа: нариси історії Броварського краю від стародавніх часів і до XX ст. Уклад. І. Доцин. – Бровари: Водограй. – 2003. – 272с.: Іл. - /Броварська минувшина; кн. 1/
7. Свирид О.П., Павлів Г.І. Охорона здоров'я на Броварщині. – 2002. – 56 с.

Інтернет-сайти:

1. uk.wikipedia.org/wiki/Бровари
2. www.brovary.kiev.ua
3. brovary.osp-ua.info
4. brovary.com.ua
5. www.brovanet.com.ua
6. invest-koda.org.ua
7. who-is-who.com.ua/bookmarket/ukrinvest2008/3/84.html
8. who-is-who.com.ua/bookmarket/miskiev2006/6/27.html
9. www.7dniv.com